

V. Rész
SZÍNműVÉSZEti-BáBMűVÉSZEti ÁG

I. Fejezet

AZ ALAPFOKú SZÍNműVÉSZEti-BáBMűVÉSZEti OKTATÁS CÉLRENDSZERE ÉS FUNKCIóI

Az alapfokú művészetoktatás keretében folyó színházi-bábszínházi nevelés – figyelembe véve a tanulók érdeklődését, életkori sajátosságait, előzetes színházi-dramatikus tapasztalatait – lehetőséget biztosít a színművészet-bábművészet iránt vonzódó tanulók képességeinek fejlesztésére; ismereteik gyarapítására, művészeti kifejező készségeik kialakítására és fejlesztésére, a művészeti szakterületen való jártasság megszerzésére és gyakorlására, illetve felkészít a művészeti alapvizsgára és záróvizsgára.

A képzés lehetővé teszi mindkét területen

A tanulók számára önmaguk tudatos megfigyelését

Az önértékelést annak érdekében, hogy képessé váljanak saját eredményeik felismerésére és azok színházi (bábszínházi) munka során történő alkalmazására

Az önkifejezést, a közös alkotómunka örömteli együttlétének megtapasztalását

Az élet más területein elsajátított tanulói ismeretek, készségek, attitűdök színjátékban (bábjátékban) való alkalmazását

Dramával és színházzal (bábszínházzal) kapcsolatos tanulói aktív szókincs bővítését

Színházi (bábszínházi) előadások egyéni vagy csoportos készítését, illetve mások által bemutatott produkciók megtekintését, értelmezését

A színművészet területén különösen

Változatos dramatikus tevékenységformákban való részvételt

Az alapvető dramatikus technikák és a színházi konvenciók megismerését, alkalmazását differenciált feladatokban

A színházi-dramai formával való kísérletezést, a színpadi megjelenítés jellemzőinek megismerését

A színjáték kulturális hagyományainak megismerését

A színjátéknak mint művészi kommunikációs formának a megtapasztalását

A bábművészet területén különösen

Változatos bábos tevékenységformákban való részvételt;

Az alapvető bábszínházi technikák megismerését, alkalmazását differenciált feladatokban;

A bábjátékos technikákkal való kísérletezést, továbbá a bábszínházi megjelenítés jellemzőinek megismerését

A bábos és maszkos játékok kulturális tradícióinak megismerését;

Bábjátéknak mint művészi kommunikációs formának a megtapasztalását.

A KÉPZÉS STRUKTÚRÁJA

Tanszakok és tantárgyak

Színjáték tanszak

Főtárgy: dráma és színjáték

Kötelezően választható tantárgyak:

beszéd és vers (1. alapfokú évfolyamtól)

mozgás és tánc (1. alapfokú évfolyamtól)

zene és ének (1. alapfokú évfolyamtól)

színházismeret (3. alapfokú évfolyamtól)

Választható tantárgyak: a színjáték és bábjáték tanszak bármelyik tantárgya

Bábjáték tanszak

Főtárgy: bábjáték

Kötelezően választható tantárgyak:

bábkészítés (1. alapfokú évfolyamtól)

beszéd és vers (1. alapfokú évfolyamtól)

mozgás és tánc (1. alapfokú évfolyamtól)

zene és ének (1. alapfokú évfolyamtól)

színházismeret (3. alapfokú évfolyamtól)

Választható tantárgyak: a bábjáték és színjáték tanszak bármelyik tantárgya

Óraterv

Színjáték tanszak

Tantárgy	Évfolyamok											
	Előképző		Alapfok						Továbbképző			
	1.	2.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Főtárgy	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Kötelezően választható tantárgyak			1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Választható tantárgyak	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Összes óra	2-4	2-4	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6

Bábjáték tanszak

Tantárgy	Évfolyamok											
	Előképző		Alapfok						Továbbképző			
	1.	2.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Főtárgy	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Kötelezően választható tantárgyak			1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Választható tantárgyak	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Összes óra	2-4	2-4	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6

A fenti táblázatok Összes óra rovatában az első számok az ajánlott heti minimális óraszámra, míg a második helyen szereplő számok a szakmai program optimális teljesítéséhez szükséges időre utalnak.

A tanszak kötelezően előírt tantárgyainak és azok óraszámainak a figyelembevétel mellett a tanuló más tanszak, valamint más művészeti ág képzésébe is bekapcsolódhat, illetve azok központilag meghatározott tanítási óráin részt vehet.

Ha az intézmény az ajánlott minimális heti összóraszámot biztosítja, akkor az ezen felül tanított választható tárgyakat heti 0,5 órában is oktathatja.

A dráma és színjáték tantárgy heti óraszámja a helyi tantervekben heti 2 óra is lehet, ha a beszéd és vers, valamint a mozgás és tánc tantárgyakat minimálisan heti 1-1 órában önálló tantárgyként oktatja az iskola.

A képzés évfolyamainak száma: 12 évfolyam (2+6+4 évfolyam)

Az első számjegy az előképző, a második számjegy az alapfokú, a harmadik számjegy a továbbképző évfolyamainak számát jelentik.

A tanítási órák időtartama: 45 perc

A SZÍNműVÉSZETI-BÁBMűVÉSZETI OKTATÁS ÁLTALÁNOS FEJLESZTÉSI KÖVETELMÉNYEI

Kiemelt kompetenciák a színművészet területén

Bemeneti kompetenciák: iskolai előképzettség nem szükséges

Szakmai kompetenciák

Színházi alapfogalmak/szakkifejezések alkalmazása

Drámai/színházi konvenciók alkalmazása

Meghatározó történeti és kortárs színházi stílusok felismerése

A színházi műfajok felismerése

A szöveg- és előadáselemzés meghatározó szempontjainak, a színészi alkotómunka fázisainak, főbb összetevőinek megismerése, alkalmazása

Drámai szövegek értő – színészi szempontokat figyelembe vevő – olvasása

Különböző színészi technikák megismerése és alkalmazása

Színházi improvizáció

Karakterábrázolás nyelvi, beszédtechnikai, illetve mozgásos eszközökkel

Előadásban (játékban) szerepek megformálása

A rendezői instrukciók mentén végzett munka

Más művészeti ágak területéről származó ismereteinek alkalmazása a szerepalkotás során

Színházi előadások elemzése, értékelése

Személyes kompetenciák

Önállóság
Döntésképesség
Érzelmi stabilitás, kiegyensúlyozottság
Mozgáskoordináció
Fejlődőképesség, önfejlesztés

Társas kompetenciák

Kapcsolatteremtő készség
Kezdeményező-készség
Empatikus készség
Tolerancia
Kommunikációs rugalmasság
Adekvát metakommunikáció
Konfliktusmegoldó készség

Módszerkompetenciák

Kreativitás, ötletgazdagság
Problémamegoldás
Figyelem összpontosítás
Helyzetfelismerés
Kritikus gondolkodás

Kiemelt kompetenciák a bábművészet területén

Bemeneti kompetenciák: iskolai előképzettség nem szükséges

Szakmai kompetenciák

Bábszínházi alapfogalmak/szakkifejezések megismerése, alkalmazása
Az animáció útján történő kifejezés sajátosságainak megismerése, alkalmazása
A főbb báb- és színpadtechnikák elméletének és gyakorlatának megismerése
A bábjáték kultúrtörténeti szerepének, tradícióinak megismerése
A darab-, szerep- és előadáselemzés szempontjainak megismerése, alkalmazása
A bábjátékos tevékenység összetevőinek, azok egymásra épülésének megismerése, alkalmazása
A rögzített előadásmód és az improvizációs technika közti különbség felismerése, alkalmazási lehetőségeik megtapasztalása, a különböző játékképzések felismerése
A társzművészetekkel való kapcsolódás lehetőségeinek megtapasztalása
A bábszínház működési struktúrájának megismerése
A bábjáték alkotófázisaiban való részvétel
A partnerekkel való alkotó együttműködés
A színpadi szituációnak megfelelő improvizáció
A bábjáték komplexitásában rejlő lehetőségek felismerése és alkalmazása
Egy-egy bábtechnika és színpadtechnika alkalmazási lehetőségeinek felismerése
Egy-egy téma bábtechnikai és színpadtechnikai lehetőségeinek felismerése, alkalmazása
Önálló feladatmegoldás esetén témaválasztásának és a technikai megoldásának indokolása, megvalósítása (tanári segítséggel)
Tanári/rendezői instrukciók fogadása
Jelenet vagy jelenetsor gyakorlás útján történő eljátszása és reprodukálása
Különböző szerepek megformálása
Előadás/próba folyamán szükség szerinti háttérmunka elvégzése

Személyes kompetenciák

Kézügyesség
Önállóság
Döntésképesség
Érzelmi stabilitás, kiegyensúlyozottság
Mozgáskoordináció
Fejlődőképesség, önfejlesztés

Társas kompetenciák

Kapcsolatteremtő készség
Kezdeményező-készség
Empatikus készség

Tolerancia
Kommunikációs rugalmasság
Adekvát metakommunikáció
Konfliktusmegoldó készség

Módszerkompetenciák

Új ötletek, megoldások kipróbálása
Gyakorlatias feladatértelmezés
Kreativitás, ötletgazdagság
Problémamegoldás
Figyelem összpontosítás
Helyzetfelismerés
Kritikus gondolkodás

A MŰVÉSZETI ALAPVIZSGA ÉS ZÁRÓVIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A művészeti alapvizsgára és záróvizsgára bocsátás feltételei

Művészeti alapvizsgára az a tanuló bocsátható, aki az alapfokú művészetoktatási intézmény utolsó alapfokú évfolyamát sikeresen elvégezte, és a vizsgára jelentkezett.

Művészeti záróvizsgára az a tanuló bocsátható, aki az alapfokú művészetoktatási intézmény utolsó továbbképző évfolyamát sikeresen elvégezte, és a vizsgára jelentkezett.

A művészeti alapvizsga és záróvizsga követelményei, feladatai meghatározásának módja

A művészeti alapvizsga és záróvizsga követelményeit, vizsgafeladatait – valamennyi vizsgatantárgy tekintetében – az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja figyelembevételével kell meghatározni. A művészeti alapvizsga és záróvizsga feladatait a követelmények alapján a vizsgát szervező intézmény állítja össze oly módon, hogy azokból mérhető és elbírálható legyen a tanuló felkészültsége és tudása. A művészeti alapvizsga és záróvizsga feladatait a vizsgabizottság elnöke hagyja jóvá, amennyiben az nem felel meg a követelményeknek, átdolgozhatja.

Vizsgatantárgyak

Színháték tanszak

A művészeti *alapvizsga* tantárgyai:

dráma és színháték, valamint

egy választott tantárgy az alábbiak közül

beszéd és vers

mozgás és tánc

zene és ének

színházismeret

A művészeti *záróvizsga* tantárgyai:

dráma és színháték, valamint

egy választott tantárgy az alábbiak közül

beszéd és vers

mozgás és tánc

zene és ének

színházismeret

Bábjáték tanszak

A művészeti *alapvizsga* tantárgyai:

bábjáték, valamint

egy választott tantárgy az alábbiak közül

bábkészítés

beszéd és vers

mozgás és tánc

zene és ének

színházismeret

A művészeti *záróvizsga* tantárgyai:

bábjáték, valamint

egy választott tantárgy az alábbiak közül

- bábkészítés
- beszéd és vers
- mozgás és tánc
- zene és ének
- színházismeret

Színjáték és bábjáték tanszakon a fent megjelölt választható tantárgyak közül vizsgatantárgynak csak az a tantárgy választható, amelyet az intézmény pedagógiai programja szerint biztosít, valamint amely esetében a tanuló a tantárgy tanításának utolsó évfolyamán az előírt tantárgyi követelményeknek eleget tett.

A művészeti alapvizsga és záróvizsga egyes részei alóli felmentés

Mentesülhet (részlegesen vagy teljes mértékben) az adott tantárgyból a művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga letétele alól az a tanuló, aki az országos művészeti tanulmányi versenyen - egyéni versenyzőként - a versenyfelhívásban meghatározott helyezést, teljesítményt, szintet eléri. Ha a tanuló már rendelkezik a színművészeti és bábművészeti ág valamelyik tanszakán beszéd és vers, mozgás és tánc, zene és ének, színházismeret tantárgyakból megszerzett művészeti alapvizsga vagy záróvizsga-bizonyítvánnyal, akkor az adott tantárgyakból a vizsga alóli felmentés adható.

A művészeti alapvizsga és záróvizsga minősítése

A tanuló teljesítményét a művészeti alapvizsgán és záróvizsgán vizsgatantárgyanként külön-külön osztályzattal kell minősíteni. Azokban a tantárgyakban, ahol a tantárgy vizsgája több vizsgarészből áll, ott a tantárgy osztályzatát a vizsgarészek osztályzatának számtani közepe adja. Ha az átlagszámítás eredménye öt tizedre végződik, a vizsgatantárgy végső osztályzatának meghatározásában a szóbeli vizsgarész osztályzata a döntő.

A művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga eredményét a vizsgatantárgyakból kapott osztályzatok számtani közepe adja. Ha az átlagszámítás eredménye öt tizedre végződik, a végső eredmény meghatározásában a főtárgyból kapott osztályzat a döntő.

Eredményes művészeti, alapvizsgát, illetve záróvizsgát tett az a tanuló, aki valamennyi előírt vizsgatantárgy vizsgakövetelményeit teljesítette. Sikertelen a művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga, ha a tanuló valamely vizsgarészből, illetve vizsgatantárgyból elégtelen érdemjegyet kapott. Sikertelen vizsga esetén a tanulóknak csak abból a vizsgarészből, illetve vizsgatantárgyból kell javítóvizsgát tennie, amelynek vizsgakövetelményét nem teljesítette.

II. Fejezet

SZÍNJÁTÉK TANSZAK

Dráma és színjáték

A dráma és színjáték főtárgy elsődleges célja, hogy a színházművészet – ezen belül is elsősorban a színjáték – iránt érdeklődő tanulók számára lehetőséget biztosítson a drámán és színjátékon keresztül történő önkifejezésre, közösségi alkotásra, a kommunikációs és előadói képességeik fejlődésére, a színházi alkotófolyamaton keresztül a színpadi munka alapjainak elsajátítására, a színházon keresztül önmagukra és a világra vonatkozó kérdések megfogalmazására és a válaszok keresésére.

A tantárgy oktatása során a célokat a közösségben végzett dramatikus tevékenység élményén, a játék örömein keresztül érjük el.

A tantárgy feladata, hogy a folyamatos fejlesztés eredményeképpen a tanuló váljon képessé a dráma és a színház értő befogadására, értelmezésére, illetve művészi együttműködésen keresztül, tanuló társaival együtt, drámai és színházi produktumok létrehozatalára.

Előképző évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a csoportos játék örömeit
- a csoportos játék szabályait
- az érzékszervek működésének jelentőségét
- az alapvető emberi, állati mozgássémákat
- a jelenet kezdetének és befejezésének fontosságát
- a szerepjátékokban való részvétel élményét

- a dramatikus munkához szükséges népi gyermekjátékokat, kiszámolókat, mondókákat, gyerekdalokat, énekes-táncos játékokat, gyerekverseket, népmeséket

Fejlessze a tanulók

- érzékszerveinek működését, érzékelését
- ritmusérzékét
- megfigyelő- és utánzókéességét
- mozgásos ügyességét, koordinációját
- együttműködési képességét
- hallási figyelmét
- figyelemösszpontosító (koncentráló) képességét
- szabálytudatát
- közösségtudatát

Ösztönözze a tanulókat

- környezetük megfigyelésére, megismerésére, az arról való véleményalkotásra
- társaikkal való nyugodt kapcsolat kialakítására, egymás elfogadására
- versek, mesék meghallgatására, értelmezésére
- a hétköznapi szabályok és a csoportos játék szabályainak betartására és betartatására
- a nemkívánatos (pl. agresszív) viselkedésformák visszaszorítására
- a játék örömeinek másokkal való megosztására

Tananyag

Bemelegítő mozgásos játékok

- Versenyjátékok, nagymozgásos játékok
- Népi kiszámoló- és fogócskajátékok
- Egyszerű mozgáselemeket is tartalmazó körjátékok, népi játékok
- Egyszerű mimes játékok tanári narrációra
- Rövidebb versek, mesék kísérése mozgással

Érzékelő játékok

- Színek, formák, illatok, ízek felismerése, csoportosítása, megkülönböztetése
- Az érzékszervek által keltett érzetek megfogalmazása
- Az idő észlelésének fejlesztése

Ritmusgyakorlatok

- Egyenletes lüktetés érzékeltetése mondókázással
- Szöveges és mozgásos ritmusjátékok
- Tempótartás (gyors és lassú) különböző térformákban
- Természetes ritmusok felfedezése és mozgásos lekövetése

Beszédgyakorlatok

- Hangok utánzása
- Beszédszervek ügyesítése játékos formában (ajak-, nyelvgyakorlatok)
- Beszédre készítő játékok

Utánzó játékok

- Testtartás és mozgás utánzása
- Hétköznapi tevékenységek utánzása
- Állatok mozgásának utánzása

Memória- és koncentrációfejlesztő játékok

- Mondókák, kiszámoló, találós kérdések
- Mozgásos és szöveges figyelemfejlesztő játékok

Szerepjátékok, szabályjátékok

- Népi gyermekjátékok
- Énekes-táncos játékok
- Mozgásos (testnevelési) játékok
- Egyszerű szerkezetű drámajátékok

Csoportos improvizációs játékok

- Mondókák, gyerekdalok feldolgozása
- Gyerekversek feldolgozása

Komplex drámafoglalkozások

Mesei motívum vagy meserészlet vagy rövidebb mese feldolgozása tanári közreműködéssel (térmeghatározás, szimuláció, a teljes csoportot megmozgató szerepjáték, a tanár szerepben, szertartás, állókép, némajáték)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- az érzékszervek működésének funkcióját, jelentőségét
- a jelenet kezdetének és befejezésének fontosságát
- a dramatikus munkához szükséges népi gyermekjátékokat, kiszámolókat, mondókákat, gyerekdalokat, énekes-táncos játékokat, gyerekverseket, népmeséket (mindegyikből legalább egyet)

Legyenek képesek

- adottságaiknak megfelelően a látáshoz és halláshoz kapcsolódó differenciált és pontos érzékelésre
- a csoportos ritmusjátékokban való aktív részvételre
- alapvető emberi, állati mozgássémák utánzására, a csoportos utánzó játékokban való aktív részvételre
- legalább egy vers vagy rövid meserészlet önálló elmondására
- a beszéd és a mozgás összekapcsolására csoportos játék során
- a szerepjátékokban, csoportos improvizációkban való részvételre
- társaikkal való együttműködésre

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a csoportos improvizációs játék örömét
- a csoportos játék szabályait
- az alapvető emberi, állati mozgássémákat
- a bemelegítéshez használható mozgásos (testnevelési) játékokat
- az alapvető ritmushangszerek használatát
- a dramatikus munkához szükséges újabb népi gyermekjátékokat, mondókákat, gyerekdalokat, gyerekverseket, népmeséket
- egyes drámajátékok szabályait

Fejlessze a tanulók

- érzékszerveinek működését, érzékelését
- ritmusérzékét
- megfigyelő- és utánzókéességét
- mozgásos ügyességét, koordinációját
- együttműködési képességét
- hallási figyelmét
- figyelemösszpontosító (koncentráló) képességét
- kifejezőkészségét
- helyzetfelismerési képességét
- szabálytudatát
- közösségtudatát

Ösztönözze a tanulókat

- környezetük megfigyelésére, megismerésére, az arról való véleményalkotásra
- társaikkal való nyugodt kapcsolat kialakítására, egymás elfogadására
- versek, mesék meghallgatására, értelmezésére
- az önállóan olvasott versek, mesék élményének megosztására
- a hétköznapi szabályok és a csoportos játék szabályainak betartására és betartatására
- a nemkívánatos (pl. agresszív) viselkedésformák visszaszorítására
- a játék örömeinek másokkal való megosztására

Tananyag

Mozgásgyakorlatok

- Fogójátékok
- Versenyjátékok, nagymozgásos játékok
- Mozgáselemeket tartalmazó körjátékok, népi játékok
- Mímes játékok tanári narrációra

Érzékelő játékok

- Az érzékszervek által keltett érzetek megfogalmazása
- Szinkompozíciók összehasonlítása
- Tájékozódás hangok segítségével, tapintással, szaglással
- Az idő észlelésének fejlesztése

Ritmusgyakorlatok

- Szöveges és mozgásos ritmusjátékok
- Tempótartás különböző térformákban
- Futások irányváltotatással
- Ritmushangszerek és mozgás

Beszédgyakorlatok

- Beszédre készítő játékok
- Beszédgimnasztikai gyakorlatok
- Beszédszervek ügyesítése játékos formában

Utánzó játékok

- Egyszerű mozgástükrözések
- Hétköznapi tevékenységek és mesterségek jellemző gesztusainak utánzása
- Állatmozgások, természeti jelenségekhez kapcsolódó mozgások utánzása

Memória- és koncentrációfejlesztő játékok

- Versek, mondókák szöveg nélkül, csak mozgással
- Összetettebb mozgásos és szöveges figyelemfejlesztő játékok

Szerepjátékok, szabályjátékok

- Népi gyermekjátékok
- Mozgásos (testnevelési) játékok
- Egész csoportos és páros munkára épülő drámajátékok
- Vetélkedőjátékok

Komplex drámafoglalkozások

- Mesei motívum vagy meserészlet vagy rövidebb mese feldolgozása tanári közreműködéssel (térmeghatározás, közös rajzolás, üzenetek, szimuláció, a teljes csoportot megmozgató szerepjáték, a tanár szerepben, szertartás, állókép, némajáték)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a csoportos játék szabályait
- az alapvető emberi, állati mozgássémákat
- a bemelegítéshez során használt mozgásos (testnevelési) játékokat
- a megismert ritmushangszerek használatát
- a dramatikus munkához szükséges népi gyermekjátékokat, mondókákat, gyerekdalokat, gyerekverseket, népmeséket (az újonnan – tanultak közül mindegyikből legalább egyet)
- egyes drámajátékok szabályait

Legyenek képesek

- adottságaiknak megfelelően differenciált és pontos érzékelésre
- a csoportos ritmusjátékokban való aktív részvételre
- alapvető emberi, állati mozgássémák utánzására, a csoportos utánzó játékokban való aktív részvételre
- legalább egy újonnan tanult vers és rövid meserészlet önálló elmondására
- a beszéd és a mozgás összekapcsolására a játékok során
- a szerepjátékokban, csoportos improvizációkban való részvételre
- társaikkal való együttműködésre

Alapfokú évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a képzelet és az emlékezet szerepét, fontosságát
- az egyszerű mozgáselemek összekapcsolását
- a tér használatát és az abban való tájékozódást

- a helyszín fogalmát, jelentőségét
- a figyelemösszpontosítás fontosságát, alapvető technikáit
- a beszédtevékenység részeit (légzés, hangadás, kiejtés)
- rövidebb prózai mesék dramatikus feldolgozásának folyamatát
- a hang tulajdonságait (pl. mélység, magasság)
- a legfontosabb légző- és hangképző gyakorlatokat
- a ritmikus mozgással kombinált koncentrációs gyakorlatokat

Fejlessze a tanulók

- együttműködő képességét
- képzelőerejét
- mozgásos improvizációs képességét
- térbeli tájékozódását
- figyelem-összpontosító képességét
- megfigyelő képességét
- problémamegoldó képességét
- ritmusérzékét
- légzőkapacitását
- hangképzését
- artikulációs képességét

Ösztönözze a tanulókat

- maguk és környezetük egyre tudatosabb megfigyelésére
- a közlésformák egyre differenciáltabb alkalmazására
- társaikkal való együttműködésre
- gondolataik és érzelmeik pontos kifejezésére
- a csoporton belüli aktív és kezdeményező munkára
- kiscsoportokban önállóan végzett tevékenységre

Tananyag

Mozgásgyakorlatok

Összekapaszkodó, érintésére törekvő, érintés elől elhúzódó, a gimnasztika gyakorlatait játékos szituációba tevő gyakorlatok (pl.: váll-, térdérintős játékok, neheztett speciális helyzetű fogók)

Lazító és feszítő gyakorlatok

Térformáló, térérzékelő játékok: játékos formában különböző térformák felvétele, formálása, kikerüléssel gyakorlatokban térérzék-fejlesztés körjátékok, lánc-típusú népi játékok

Szabad mozgás zenére önállóan és a társakkal együttműködve

Beszédgyakorlatok

Légzőgyakorlatok

A saját és a társak légzésének megfigyelése nyugalmi állapotban, tevékenység során (pl. tűzfújás), beszéd közben; a tapasztalatok megfogalmazása

Fúvójátékok (pl. lyukas kulcs, síp, szájharmonika fúvása) a kilégzés erejének és hosszának tanulmányozására; folyamatos és szaggatott fúvások

Indirekt légzőgyakorlatok (pl. „gumibaba” felfújása, leeresztése)

Hanggyakorlatok

A hangadás megfigyelése (ásítás, nevetés, lelkiállapotok, hangulatok tükröződése a hangban)

A hang tulajdonságairól szerzett tapasztalatok megfogalmazása (magas-mély, halk hangos)

Egymás hangjának felismerése, utánzása

Hangkitalálás (a saját hangtól eltérő hangzások játékos próbálgatása)

Szavak, rövid mondatpárok játékos variálása

Játékos hangerő-gyakorlatok

Artikulációs gyakorlatok

A kiejtés, az artikulációs mozgások megfigyelése

A beszédszervek mozgásának „ügyesítése” szavak, szólamok ismételt ejtésével

Szájról olvasás – kezdetben hangok, majd szavak

Szóláncok pontos hangzó- és szóvégejtéssel

Hangsúlygyakorlatok

A szóhangsúly gyakorlása (az első szótag nyomatékos ejtésének gyakorlása egyre hosszabb szavakban)

Az összetett szavak előtagjának és a teljes személynév első tagjának hangsúlya

Fantáziajátékok

Elképzelte tárgyak, helyszínek, figurák részletes kigondolása csoportban

A közösen kitalált figurák, helyszínek, tárgyak köré szervezett játék

Ritmikus mozgással kombinált koncentrációs gyakorlatok

Játékos, mozgással és szöveggel összekapcsolt ritmikus koordinációs gyakorlatok (pl.: versek, mondókák ütemezése tapssal, járással, mozgással különböző tempóban)

Térkitöltő gyakorlatok

Ritmikus, mozgással és szöveggel összekapcsolt számolós gyakorlatok

Gyermekversek, mondókák ritmus- és mozgásváltással

Dramatikus játékok

Mimetikus (egyéni és csoportos) improvizációk zenére

Szituációs játékok pl. szó, mondat, helyszín megadásával

Komplex drámafoglalkozások

Központi figura köré épülő dráma (hangaláfestés, szerep a falon, térképek és ábrák készítése, állókép, gyűlés, véletlenül meghallott beszélgetés, képalírás, maszkok, beépített szereplő, gondolatkövetés konvenciók felhasználásával)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tér használatát és az abban való tájékozódást
- a helyszín fogalmát, jelentőségét
- a figyelemösszpontosítás fontosságát, alapvető technikáit
- a beszédtevékenység részei (légzés, hangadás, kiejtés)
- a hang tulajdonságait (pl. mélység, magasság)
- a legfontosabb légző- és hangképző gyakorlatokat
- a ritmikus mozgással kombinált koncentrációs gyakorlatokat

Legyenek képesek

- egyszerű képzetársításra, annak játékbeli alkalmazására
- egyes érzelmi állapotok verbális és mozgásos kifejezésére
- a tanult mozgáselemek összekapcsolására
- az adott tér használatára és az abban való tájékozódásra
- a helyszín fogalmának alkalmazására, jelentőségének felismerésére
- a tanult beszédgyakorlatok tudatos alkalmazására
- tanári irányítás mellett zajló komplex dramatikus tevékenységben való részvételre

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a figyelem-összpontosítás tudatos alkalmazását
- a megfigyelés és önmegfigyelés fontosságát
- a bizalomra épülő kapcsolatteremtés és kapcsolattartás szabályait
- a tiszta, érthető beszéd alapjait
- a történet, a jelenet, jelenet kezdete és vége, a főhős, a szereplők fogalmát
- a szereplők ábrázolását segítő egyes technikákat (pl. beszédstílus, testtartás)
- a beszédtevékenység részeinek egymásrataltságát
- a feszítés-lazítás alapgyakorlatait
- a mimikai bemelegítés gyakorlatait

Fejlessze a tanulók

- figyelem-összpontosító képességét
- megfigyelő képességét
- együttműködő képességét
- verbális megnyilvánulásainak tisztaságát
- fogalmazási és kifejező képességét
- dramatizáló képességét
- rögtönzési képességét

– elméleti drámaelméleti tudását

Ösztönözze a tanulókat

- figyelmük tudatos összpontosítására
- a külvilág és önmaguk érzékeny megfigyelésére
- önálló és tudatos kapcsolatteremtésre
- a nemkívánatos viselkedésformák konstruktív visszajelzésére, megváltoztatására
- önálló verbális megnyilvánulásra
- pontos és kifejező szerepjátékokra
- önálló dramatizálásra

Tananyag

Mozgásgyakorlatok

Gimnasztikus gyakorlatok játékos helyzetekben, nehezített járásmóddal, fordított testhelyzetben
Indítás és megállás különböző tempóban, helyzetben, magasságban történő gyakorlása versenyjátékok segítségével (pl. tapsos fogó, csendkirály típusú játékok)

Lazító gyakorlatok

Feszítés-lazítás fekvő, állva, ülve
Az arc ellazítása, „kirázása” kilégzés közben

Beszédgyakorlatok

Légzőgyakorlatok

A különböző légzéstípusok megfigyelése (váll, mellkas, rekesz)
A célszerű beszédlélegzés folyamatának ismertetése
Saját légzés megfigyelése nyugalmi állapotban és beszéd közben
Zörej nélküli belégzést követő kilégzés a laza testtónus megőrzése mellett
Kapacitásnövelő gyakorlatok versekkel, mondókákkal a laza testtónus megtartása mellett (legfeljebb 40-50 szótag)

Hanggyakorlatok

Játékos hangerőpróbálgatás
Hangok próbálgatása az erős érzelmi-indulati állapotok kifejezésére

Artikulációs gyakorlatok

Az áll nyitó mozdulatát megerősítő gyakorlatok
Nyelvmozgást ügyesítő gyakorlatok

Ritmus és tempógyakorlat

Verseket ütemezése kötött mozgással

Hangsúly- és hanglejtésgyakorlatok

Számnevek, évszámok hangsúlya
A kijelentés hanglejtése

Koncentrációs gyakorlatok

Játékok számokkal
Kérdés-felelet típusú játékok
Mozgáskoncentrációs játékok

Kapcsolatteremtő és bizalomgyakorlatok

Kapcsolatteremtés szemkontaktussal, érintéssel, kézfogással, hanggal
Vakvezető játékok alapváltozatai

Improvizációs játékok

Mimetikus improvizációk (mozdulatra, hangeffektusokra, tárgyakkal)
Hétköznapi élethelyzetek felidézése mozgással és beszéddel
Situációs játékok (pl.: befejezetlen történetre, képzőművészeti alkotások reprodukcióival, a szereplők jellegzetes vonásainak megadásával)
Rövid történetek (ismert mesék) elmesélése zenére, kisebb csoportokban előkészített improvizációkkal

Komplex drámafoglalkozások

Reális (de eltávolított) szituációk kibontása drámán keresztül
Csoportról szóló drámaóra (a jelmezöltés, befejezetlen anyagok, interjú, forró szék, szerepcsere, kiscsoportos improvizáció, mimes játék, az igazság pillanata, belső hangok, szertartás, vita konvenciók felhasználásával)

Drámaelméleti alapok

Verses mesék, mesék, elbeszélések szerkezetének érzékeltetése (történet, jelenet, jelenet kezdete és vége, főhős, szereplők, helyszín)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a figyelem-összpontosítás tudatos alkalmazását
- a megfigyelés és önfigyelés fontosságát
- a bizalomra épülő kapcsolatteremtés és kapcsolattartás szabályait
- a tiszta, érthető beszéd alapjait
- a történet, a jelenet, jelenet kezdete és vége, a főhős, a szereplők fogalmát
- a szereplők ábrázolását segítő egyes technikákat (pl. beszédstílus, testtartás)
- a feszítés-lazítás alagyakorlatait
- a mimikai bemelegítés gyakorlatait

Legyenek képesek

- figyelmük tudatos összpontosítására
- társaik, önmaguk és a felnőtt világ érzékeny megfigyelésére
- a bizalom megélésére
- érzékeny kapcsolatteremtésre és a kapcsolat megtartására
- tiszta és kifejező verbális megnyilatkozásokra
- egy nagyobb lélegzetű vers vagy próza pontos, tiszta, érthető elmondására
- aktív szerepjátékra

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- az együttérző beleélés szükséges voltát
- a szavak nélküli közlések jelentőségét
- a nonverbális kommunikáció csatornák működését
- a kommunikációs jelek jelentéshordozó erejét
- a feszültség élményét és fogalmát
- az analógiás gondolkodás alapjait
- a karakter fogalmát
- a gyakran alkalmazott páros és kiscsoportos kooperációs játékokat

Fejlessze a tanulók

- légzőkapacitását
- térhez igazodó beszédét
- artikulációs képességét
- empátiás képességét
- verbális és nonverbális kommunikációs képességét
- fantáziáját és kreativitását
- differenciált kifejezőképességét
- fogalmi gondolkodását
- kooperációs készségét

Ösztönözze a tanulókat

- elfogadó együttműködésre
- érzelmeik és szándékaik pontos kifejezésére
- a nonverbális kommunikációs jelek tudatos használatára
- a nonverbális kommunikációs jelek minél pontosabb értelmezésére

Tananyag

Mozgásgyakorlatok

- Versenyjátékok, különböző típusú fogójátékok, nehezített fogó és üldözésszerű játékok a megfelelő intenzitású jelenlét megteremtésére és a feszültség elvezetésére
- Különböző tempójú, karakterű és funkciójú futástípusok
- Testrészes-vezetésszerű futások, páros fogó, a vezetőt követő futás
- Lazító gyakorlatok
- Feszítés-lazítás testrészenként

Beszédgyakorlatok

Légzőgyakorlat

A be- és kilélegzett levegő mennyiségének fokozatos növelése a laza testtónus megtartása mellett kapacitásnövelés versekkel, mondókákkal (legfeljebb 50-60 szótag)

Hanggyakorlatok

A térhez igazodó hangerő gyakorlása

Az emelt hangvétel gyakorlása a test megfelelő tónusának összehangolásával (pl.: rikkancs, piaci árus, idegenvezető)

Artikulációs gyakorlatok

Nyelvtörő mondókák

A hosszú magánhangzók pontos ejtésének gyakorlatai

Szájról olvasási gyakorlatok (versek, verssorok)

Ritmus és tempógyakorlat

Ütemezés változó tempóban kitalált mozgással, táncsal, tapsjátékkal

Hangsúly-és hanglejtésgyakorlat

A kérdés hangsúlya kérdőszóval és anélkül

A kérdés hanglejtése kérdőszóval és anélkül

Kapcsolatteremtő és kommunikációs játékok

Az arc, tekintet, gesztusok kifejezőképességét fejlesztő játékok, gyakorlatok

Érzelmi állapotok kifejezése testtartással, gesztusokkal

Üzenetek (pl.: utasítások, parancsok, kérések) küldése tekintettel és gesztusokkal

Fantáziajátékok

Tárgyjátékok, tárgyak megszólaltatása, képzeletbeli tárgyak

Képzelt lények megszemélyesítése, beszélgetése

Belső képek megjelenítése mozgással és beszéddel

Improvizációs játékok

Szituációs játékok vázlat megadásával

Különböző karakterek megjelenítése páros vagy kiscsoportos improvizációkban

Feszültségteli hétköznapi helyzetek megjelenítése és értelmezése

Látott vagy hallott történetek feszültségteli jeleneteinek felidézése improvizációkban

Páros és kiscsoportos kooperációs játékok

Tűkörjátékok

Távolságtartó játékok

Szoborjátékok

Ön- és társismereti játékok

Tulajdonságok megfogalmazásával járó játékok (apróhirdetés, tulajdonságok vására)

Egyszerű visszajelzésekre építő játékok

Komplex drámafoglalkozások

Erkölcsei dilemmákat vizsgáló drámaórák (pl.: a szakértő köntösében, telefonbeszélgetés, az élet egy napja, fórum-színház, Hogyan történt? konvenciókkal)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- az együttérző beleélés szükséges voltát
- a szavak nélküli közlések jelentőségét
- a nonverbális kommunikáció csatornák működését
- a kommunikációs jelek jelentéshordozó erejét
- az analógiás gondolkodás alapjait
- egyes karakterjellemzőket
- a gyakran alkalmazott páros és kiscsoportos kooperációs játékokat
- a belső feszültség élményét, szerepét a drámai történetekben

Legyenek képesek

- a szavak nélküli közlések különböző élethelyzetekben való felismerésére
- a nonverbális kommunikációs csatornák használatára
- aktív részvételre különböző élethelyzeteket feldolgozó improvizációkban, komplex drámaórákban
- feszültségteremtő drámai jelenetek létrehozására
- beszédüket a térhez igazítani

- pontosan körülírt feladatok kiscsoportokban történő elvégzésére

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismeresse meg a tanulókkal

- az elemző gondolkodás lényegét, használatát
- különböző hétköznapi élethelyzetek és morális problémák dramatikus megjelenítésének egyes módjait
- a konfliktus és a feszültség fogalmát, különbözőségét
- a színpadi tér kreatív használatának alapjait
- az artikuláció ritmus- és tempóformáló szerepét
- az időmértékes versek ritmizálását
- a tagadás hangsúlyát
- az improvizáció szabályait
- a színpadi létezés alapszabályait
- a figyelem felkeltésének és megtartásának eljárásait

Fejlessze a tanulók

- légzőkapacitását
- kifejező beszédét
- testkontrollját
- elemző gondolkodási képességét
- szóbeli és nem szóbeli kifejezőképességét
- fogalmazási képességét
- helyzetfelismerési képességét
- problémamegoldó képességét
- együttműködési képességét
- megfigyelési képességét
- analógiás gondolkodását
- előadói képességét
- improvizációs képességét

Ösztönözze a tanulókat

- önmaguk és környezetük tudatos megfigyelésére
- kritikus és önkritikus gondolkodásra
- különböző élethelyzetek és morális problémák erőszakmentes kezelésére
- beszédük és mozdulataik koordinált és kifejező használatára
- a különböző közlésformák differenciált alkalmazására
- egy-egy életkoruknak megfelelő rövid vers vagy prózai mű részletének bemutatására
- a munkaforma önálló megválasztásra egy-egy probléma feldolgozása során
- életkoruknak megfelelő rangos színházi előadások, színházi nevelési programok, filmek megtekintésére és a látottak közös feldolgozására a dráma eszközeivel

Tananyag

Mozgásgyakorlatok

- Futásos és kikerüléssel gyakorlatok: ritmus és irányváltásos futások (szituációval), testrész-vezetési futások
- Egyensúly-játékok: toló és húzó mozdulatok játékos formában

Lazítógyakorlat

- Feszítés-lazítás testrészenként

Beszédgyakorlatok

Légzőgyakorlatok

- Légzőkapacitás növelése a laza testtónus megtartása mellett (legfeljebb 60-70 szótag)

Hanggyakorlatok

- Hangkitalálás

Artikulációs gyakorlatok

- Nyelvtörők, versek pontos, pergő kiejtéssel
- Magánhangzók gyakorlatai (különös figyelemmel az időtartamra)
- Szinkronizálási (leolvasási) gyakorlatok versekkel

Ritmus-és tempógyakorlat

Időmértékes versek ritmizálása

Hangsúlygyakorlat

A tagadás hangsúlyai

Bizalomgyakorlatok

Vakvezetési gyakorlatok

Improvizációs játékok

Rögtönzések életkori témákra

Hétköznapi szituációkat feldolgozó páros rögtönzések

Rögtönzések közmondásokra

Rögtönzések megadott konfliktusra

Rögtönzések megadott témára

Rövid monológok különböző élethelyzetekben

Komplex drámafoglalkozások

Erkölcsei, életkori és társadalmi problémák feldolgozása drámával

Ismert történetek, regények részleteinek feldolgozása drámán keresztül (pl.: riportkészítés, montázs, újrajátszás, stílusváltás, analógia, mélyítés konvenciók által)

Színháti gyakorlatok

A színháti létezés alapszabályai

Rövid vers vagy prózai mű részletének önálló előadása

Rögzített kiscsoportos improvizációk nézők előtt

A figyelem felkeltése és megtartása

Követelmények

A tanulók ismerjék

- különböző hétköznapi élethelyzetek és morális problémák dramatikus megjelenítésének egyes módjait
- a konfliktus és a feszültség fogalmát, különbözőségét
- a színháti tér kreatív használatának alapjait
- az időmértékes versek ritmizálását
- a tagadás hangsúlyát
- az improvizáció szabályait
- a színháti létezés alapszabályait
- a figyelem felkeltésének és megtartásának eljárásait

Legyenek képesek

- mozgásuk, testtartásuk kontrollálására a csoportos gyakorlatok során
- véleményalkotásra a látott színművek, filmek és improvizációk elemző megbeszélésekor
- kifejező szóbeli és mozgásos megnyilvánulásokra
- különböző élethelyzetek kritikus és önkritikus elemzésére
- részvételre különböző élethelyzeteket feldolgozó improvizációkban, tanítási drámákban
- konfliktushelyzetek erőszakmentes megoldására
- a tér tudatos használatára
- a ritmus és tempó tudatos alkalmazására

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a bizalom fontosságát
- a legfontosabb bizalomgyakorlatokat
- a kontraszt fogalmát, tudatos, jelentést hangsúlyozó és jelentésteremtő használatát
- a beszédszervek tudatos, célszerű és pontos használatának fontosságát
- a drámák alapvető munkaformáit

Fejlessze a tanulók

- megismerő, önmegismerő képességét
- önfegyelmét, színháti fegyelmét
- asszociációs képességét

- konstruktivitását
- elemző gondolkodási képességét
- kritikai és önkritikai képességét
- előadói képességeit
- improvizációs képességét
- problémamegoldó képességét
- együttműködési képességét
- analógiás gondolkodását
- előadói képességét
- improvizációs képességét

Ösztönözze a tanulókat

- önálló döntéshozatalra
- hiteles és őszinte színpadi jelenlétre
- előrevivő, építő gondolkodásra
- a feszültségteli helyzetek, konfliktusok elemzésére, a konfliktusokkal való szembenézésre
- más csoportok munkájának beható megismerésére
- színházi és mozgásszínházi előadások megtekintésére
- színházi előadásokat bemutató tévéfelvételek, videofilmek, dokumentumfilmek megtekintésére

Tananyag

Mozgásgyakorlatok

- Egyensúlygyakorlatok
- Vezetékes gyakorlatok
- Forgás, gurulás, támaszhelyzetek talajon

Beszédgyakorlatok

Légzőgyakorlatok

- Nyelvtörő mondókák légzésszabályozással

Hanggyakorlat

- Erős érzelmek, indulatok hangjának próbálgatása versekkel

Artikulációs gyakorlat

- Szinkronizálás

Ritmus-és tempógyakorlat

- Az időmértékes versek gyakorlása tetszőleges ritmuskíséréssel

Hangsúly-és hanglejtésgyakorlat

- Számnevek, évszámok, összetett szavak, nevek, ikerszavak hangsúlya
- Az összetett mondatok hangsúly- és hanglejtés-variációi

Fantáziajátékok

- Irodalmi művek „új címe”
- Képzőművészeti alkotások „előzménye”
- Kevésbé ismert irodalmi művek befejezése, folytatása
- Tárgyak nem rendeltetészerű alkalmazása

Bizalomgyakorlatok

- Dőléses, billenéses gyakorlatok

Improvizációs gyakorlatok

- Versek indulati tartalmaira épülő improvizációk
- Versek által keltett hangulatokra épülő improvizációk
- Mozgáselemekből építkező improvizációk
- Rögtönzés zenei effektek beépítésével
- Rögtönzések szimbólumok, ellentétek megadásával
- Etűdök (indulatok, hangulatok, érzelmek megadásával)

Komplex drámafoglalkozások

- Erkölcsei, életkori és társadalmi problémák feldolgozása drámával
- Ismert történetek, regények részleteinek feldolgozása drámán keresztül (az eddig tanult konvenciók alkalmazásával)

Ön- és társismereti játékok

- Vélemények közlését és fogadását lehetővé tévő szabályjátékok (pl. mi lenne, ha?, telefon, ilyenek látlak)

Színházi játékos gyakorlatok

Rövid monológ önálló előadása
Rögzített páros improvizációk nézők előtt
Kapcsolattartás a partnerrel

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a legfontosabb bizalomgyakorlatokat
- a kontraszt fogalmát
- a beszédszervek tudatos, célszerű és pontos használatának fontosságát
- a drámák alapvető munkafarmait

Legyenek képesek

- ellentétek tudatos, jelentést hangsúlyozó és jelentésteremtő alkalmazására
- egy-egy drámai szöveg mozgásban és szóban való megjelenítésére
- a beszéd folyamat részeinek tudatos irányítására
- bonyolultabb feladatok kiscsoportokban történő elvégzésére
- a munka eredményének bemutatására
- véleményalkotásra a látott színművek, filmek és improvizációk elemző megbeszélésekor
- kifejező szóbeli és mozgásos megnyilvánulásokra
- részvételre különböző élethelyzeteket feldolgozó improvizációkban, tanítási drámákban
- a tér tudatos használatára
- a ritmus és tempó tudatos alkalmazására

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- különböző színházi terek jellemzőit
- a dobozszínházi tér hangsúlyos pontjait és irányait
- a színházi formanyelv alapelemeinek alkalmazását egy adott drámai szöveg megközelítésében
- a tanult drámai konvenciók alkalmazási lehetőségeit a szerepépítés folyamatában
- a mindennapi és a színpadi beszéd különbségeit
- a különböző szerkezetű tanítási drámák lényeges jegyeit
- az alárendelő mondatok hangsúlyozását, hanglejtését
- a „félre” és a monológ technikai alapjait

Fejlessze a tanulók

- színházi fogékonyságát
- kritikai és önkritikai képességét
- más művészetek iránti fogékonyságát
- önállóságát, magabiztosságát

Ösztönözze a tanulókat

- az előző évek során tapasztaltak, tanultak alkalmazására
- kísérletezésre, rugalmas gondolkodásra
- konstruktív együttműködésre
- drámai művek olvasására
- színházzal rokon művészeti tevékenységek megismerésére, gyakorlására
- önálló, magabiztos megnyilvánulásra
- más, hasonló művészeti tevékenységet folytató csoportok tevékenységének megismerésére
- őszinte, építő szándékú kritikai megnyilvánulásokra
- nyilvánosság előtti fellépésre

Tananyag

Mozgásgyakorlatok

- Lassított mozgás(különböző helyzetekben)
- A mozdulat megállítására vonatkozó gyakorlatok

Beszédgyakorlatok

Légzőgyakorlatok

- Koncentrációs légzőgyakorlatok mozgás közben
- Hanggyakorlatok
 - Szöveges hangerő-gyakorlatok
 - Életkorok hangadási karakterének tanulmányozása, próbálgatása
- Artikulációs gyakorlatok
 - Pontos, laza pergő artikuláció járás, mozgás, fizikai terhelés közben
 - Egymás artikulációjának megfigyelése, utánzása
- Ritmus-és tempógyakorlatok
 - Ritmusgyakorlatok tempóváltással
- Hangsúly-, hanglejtésgyakorlatok
 - Az alárendelő mondatok hangsúly-és hanglejtés variációi
- Színházi alapismeretek*
 - Színházi térformák (pl.: dobozszínház, körszínház)
 - Mozgás a dobozszínház terében (a tér hangsúlyos pontjai és irányai)
 - a „félre” technikája
 - Monológ
- Színjátékos gyakorlatok*
 - Különböző drámai konvenciók (pl.: állókép, gondolatkövetés) alkalmazása az improvizációk és egy adott színdarab megjelenítésének előkészítésében
 - Különböző drámai konvenciók (pl.: belső hangok, „forró szék”) alkalmazása a szerepépítés folyamatában
 - Rögtönzések érzelmi állapotok, színjátékos stílusok, szöveg megadásával
 - Rögtönzések drámarészletek alapján, a mögöttes tartalmának és a szereplők érzelmi állapotának kibontásával
- Felkészülés a vizsgára*
 - Improvizációk létrehozása és javítása tanári segítséggel
 - Jelenet létrehozása és javítása tanári segítséggel vagy
 - Rövid előadás létrehozása tanári irányítással

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a különböző színházi terek jellemzőit
- a dobozszínházi tér hangsúlyos pontjait és irányait
- a tanult drámai konvenciók alkalmazási lehetőségeit a szerepépítés folyamatában
- a mindennapi és a színpadi beszéd különbségeit
- a különböző szerkezetű tanítási drámák lényeges jegyeit
- az alárendelő mondatok hangsúlyozását, hanglejtését
- a „félre” és a monológ technikai alapjait
- az előző évek tapasztalatainak alkalmazási, hasznosítási lehetőségét
- a fejlesztő és szinten tartó beszédes játékokat, beszédgyakorlatokat

Legyenek képesek

- alkotó és eredeti módon hasznosítani az előző évek tapasztalatait
- munkaformát választani az adott gondolat, érzelm kifejezése érdekében
- a munkaformák alkalmazására egy kötött drámai szöveg megjelenítésének előkészítésében
- a munkaformák tudatos alkalmazására egy komplex drámafoglalkozás során
- részvételre egy adott mű színpadi feldolgozásának előkészítésében
- a helyes színpadi beszédre dramatikus és színpadi munkájukban egyaránt
- az alapfokon elsajátított képességeiknek megfelelő improvizációban, jelenetben vagy színházi előadásban való közreműködésre

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

- saját teste lehetőségeit, illetve érzékszervei hatékonyságát
- a különböző verbális és gesztusnyelvi megnyilatkozásokat, illetve saját eszköztára ez irányú fejlettségének mértékét
- a különböző, szerepjátékokban alkalmazható mozgásformákat, illetve saját eszköztára ez irányú fejlettségének mértékét
- az empátiás képesség szerepét társas helyzetekben, kortársaival és másokkal való kapcsolatában
- a kreatív dramatizálás alapvető eszköztárát, a dramatizálás egyes lépéseit

- a megismert munkaformák tudatos és kreatív alkalmazásának lehetőségeit saját ötletei, gondolatai kidolgozásában, illetve egy kötött drámai szöveg megjelenítésének előkészítésében
- azokat a dramatikus technikákat valamint a társművészetek alapvető kifejezőeszközeit, amelyek a körülöttük lévő világról való gondolkodásban, véleményalkotásban, s azok kommunikációjában segítséget nyújtanak

Legyenek képesek

- figyelme tudatos összpontosítására, fegyelmezett feladatvégzésre
- társai, önmaga és a felnőtt világ érzékeny megfigyelésére
- a verbális, vokális és nonverbális kommunikációs csatornák tudatos használatára
- a bizalom átélésére, az empátias képesség működtetésére társas helyzetekben
- személyes élményei felszínre hozására és a szerepjátékokban való alkalmazására
- drámában és színjátékokban a szerepnek és a helyzetnek megfelelő kapcsolatteremtésre
- pontos és érzéletes szerepjátékokra társaival és egyénileg
- a dramatizálás alapvető eszköztárának önálló alkalmazására, kreatív dramatizálásra
- saját teste, mozgása, illetve a tér és a térben mozgó társak differenciált és pontos érzékelésére, a tér kreatív használatára
- a megismert munkaformák tudatos és kreatív alkalmazására saját ötletei, gondolatai kidolgozásában, illetve egy kötött drámai szöveg megjelenítésének előkészítésében
- társadalmi, életkori és erkölcsi problémákról szóló drámajátékokban való aktív közreműködésre, valamint a problémák életkorának megfelelő szintű vizsgálatára és megfogalmazására

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama

Dráma és színjáték

- improvizáció 2-3 perc
- színpadi produkció
- jelenet 3-5 perc
- vagy
- előadás 15 perc

A vizsga tartalma

A dráma és színjáték gyakorlati vizsga két részből tevődik össze:

Improvizáció

Az improvizáció megadott instrukciók (pl.: a jelenet témája, figurái, tárgyai, helyszíne, időpontja) alapján rögtönzött szöveges vagy szöveg nélküli 2-3 fős jelenet lehet. A szaktanárnak a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő, legalább tíz tételből álló tételsort kell összeállítania. A tételsor tartalmazhat szöveg nélküli vagy szöveges feladatokat. Az egyes tételeknek tartalmazniuk kell a jelenet eljátszásához szükséges instrukciókat (helyszín, szereplők, cselekmény, konfliktus).

A felkészülési idő 5 perc.

Színpadi produkció

A produkció szabadon választott drámai vagy dramatizált mű, illetve rögzített improvizáció alapján tanári irányítással készített prózai színházi produkció (2-3 fős jelenet/csoportos előadás) vagy szerkesztett játék lehet. A tanuló a csoportban, közös akciókban, együttes játékokban közreműködve, illetve egyéni színpadi feladatok megoldásával egyaránt számot adhat a tanulmányai során megszerzett képességeiről, jártasságáról.

A vizsga értékelése

Improvizáció

Az instrukciók megértése, követése

Együttműködés (közös jelenetépítés, társak ötleteinek elfogadása, cselekménybe illesztése),

Színpadi jelenlét

Figyelem, koncentráció (játékban maradás képessége, egyértelmű szerepbe lépés, szituációban maradás, egyértelmű kilépés a szerepből)

Sűrítés képessége

A jelenet szerkezete, íve (a jelenet nyitása, zárása, jelenetépítés)

Színpadi produkció

A színpadi helyzetek megértése, az önálló játékok közös játékba illesztése

Együtműködés (a partner impulzusainak elfogadása, a partner felé irányuló impulzusok erőssége, közös cselekményvezetés, társakkal összehangolt váltások, közös játéktípus kialakítása, tartása)
Figyelem, koncentráció
Színpadi jelenlét
Ritmusérzék (a jelenet tempójának közös kialakítása, együttes tempóváltás)
Atmoszférateremtés
Verbális kifejezőeszközök használata

Továbbképző évfolyamok

7. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a túlzó karakteres ábrázolás formajegyeit
- a figurába lépés, kilépés, figuraváltás törvényszerűségeit, hatásmechanizmusát
- az intenzitás fogalmát
- a bemelegítés, ráhangolás gyakran alkalmazott szabályjatekait
- a koncentráció, az együtműködés jelentőségét a színjátszásban
- az alkat, a személyiség szerepét a színházi alkotómunkában
- a fokozás, kiállítás, váltás gyakorlatát
- a foglalkozás legfontosabb munkaformáit
- a kollektív alkotás „játékszabályait”, a közös munka meghatározó normáit
- a társak játékát blokkoló vagy előmozdító megnyilvánulások különbségét
- az idő múlását, a helyszínváltást, a figuraváltást jelző alapvető színházi konvenciókat (etűdön belül)
- a feszültség, a fordulat, a jelenetnyitás és –zárás szerepét, fontosságát

Fejlessze a tanulók

- koncentrációját
- kezdeményezőkézségét
- megfigyelőkészségét önmaga és a társak reakcióinak megfigyelése terén
- arányérzékét hatás, idő, tempó, játékmód vonatkozásában
- együtműködési készségét

Ösztönözze a tanulókat

- az együtműködésre, a társak játékából való építkezésre
- közösségi alkotásra
- diákszínházi előadások megtekintésére
- drámai művek olvasására
- a színjátékos tevékenységen keresztül az önkifejezésre és a valóságra való reagálásra
- közösségi alkotásra
- színházi előadások megtekintésére felvételről

Tananyag

Ezen az évfolyamon az alapfokot elvégző, többnyire kamaszkorú fiataloknak a valóságtól a színpadig vezető út megkezdését kívánjuk lehetővé tenni. Önmaguk megismerése, saját személyiségük, képességeik adta lehetőségeik és korlátaik felismerése, a körülöttük lévő világ és a másik ember megfigyelése jelenti a munka első szakaszát. Ehhez szükséges, hogy félelem és gátlás nélküli légkör jöjjön létre a foglalkozásokon, amelyben mindenki képes felszabadultan játszani, ugyanakkor kíváncsian és türelemmel tudja követni társai játékát. Alkotó közösséggé kell, hogy formálódjon a csoport, ahol ki-ki kiteljesítheti a játékban személyiségét. Számos szabályjátékra, koncentrációs gyakorlatra, csoportépítő- és bizalomjátékra van szükség, hogy mindenkinél kialakuljon a felszabadult, egyben koncentrált színjátszói állapot. Az alapfokú képzés során elsajátított tapasztalatait figyelembe véve a hétköznapi életanyagból építkező, kevés szereplős, rögtönzésre épülő etűdök létrehozása, kidolgozása jelentheti a színpad, a színpadi munka felé vezető út következő fázisát.

Szabályjátékok

- Ismerkedő játékok
- Csoportépítő játékok
- Önismereti játékok
- Verbális és mozgásos koncentrációs játékok
- Bizalomjátékok
- Agresszióvezető gyakorlatok

- Feloldó, felszabadító gyakorlatok
- Fantáziajátékok
- Szobrok, állóképek*
 - Egyéni szobrok
 - Páros szobrok
 - Csoportos állóképek (pl.: szobrok, megadott helyszínek, megadott figurák, megadott hangulatok, kapcsolatok pillanatai – két- és háromszereplős állóképek)
 - Történetmesélés állóképekkel
 - Drámai tartalmú állóképek (tablók)
- Szabályokhoz kötött szituációs játékok*
 - Szinkronjátékok
 - Hotelportás
 - Ismételd a mozdulatot
 - Lavina
 - Stoppós játékok
- Hangjátékok*
 - Történetmesélés hangokkal
 - Atmoszférateremtés hangokkal
 - Hangjátékok helyzetre, témára
- Spontán improvizációk*
 - Csoportos (egyidejű, egyénre épülő) improvizációk
 - Spontán improvizációk egyéni vagy páros munkában, az improvizáció alapszabályainak betartásával (légy jelen; tartsd a szabályokat; tartsd a kapcsolatot; abba ne hagyd; ne nézz ki)
- Etűdök*
 - Etűdök szöveg nélkül
 - Etűdök szöveghelyettesítő eszközökkel
 - Etűdök tárgyak használatával
 - Etűdök megadott szövegre
 - Etűdök vágyképekre, álmokra, félelmekre, konfliktusos élethelyzetekre
 - Etűdök indítása, fordulatai, tetőpontja, lezárása
 - A kontraszt szerepe, alkalmazása; az ellenpont-technika
 - Etűdök túlzó, elrajzolt, szélsőséges játékmódban
 - Etűdsorozatok szerkesztési elvei
 - Etűdsorozatok összeállítása önálló munkában
- Mozgásgyakorlatok*
 - Versenyjátékok és egyéb játékfajták: különböző típusú, a korábbi évek anyagában szereplő játékok ismételt feldolgozása a színházi jelenlét elvárásainak megfelelő intenzitással
 - Lépés- és járásgyakorlatok: karakterformák keresése, ritmikai és dinamikai szempontok figyelembevételével különböző típusú lépés anyag és járásgyakorlat esetén
 - A gerinc hullámmozgása, a láb karakteres vezetése, a kar plasztikus lehetőségeinek kibontása tervezési feladatban
- Beszédgyakorlatok*
- Légzőgyakorlatok*
 - Kapacitásnövelés (90-100 szótag)
 - Légzésszabályozás növekvő szólamokkal
 - Koncentrációs légzőgyakorlatok a figyelem megosztásával (pl.: kötött mozgássor végrehajtása közben)
- Hanggyakorlatok*
 - A hangerőt szabályozó gyakorlatok (folyamatos és fokozatos erősítés és halkítás)
 - A hangmagasságot szabályozó gyakorlatok
 - Fizikai állapotok és azok változásának tanulmányozása hangadásban
- Artikulációs gyakorlatok*
 - A pontos, pergő artikuláció gyakorlása folyamatos szövegmondás közben
 - Artikulációs gyakorlatok suttogva és hang nélkül
- Ritmus- és tempógyakorlatok*
 - Időmértékes versek gyakorlása néma szövegmondással, ritmizálva
 - Verssorok fölismerése ritmusképük hallatán
 - Saját és a társak nevének fölismerése azok ritmusa alapján

Gyakorlatok a tempó fokozásával és csillapításával
Hangsúlygyakorlatok
Az értelmi-, érzelmi hangsúly tanulmányozása

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a figurába lépés, kilépés, figuraváltás szabályszerűségeit
- a koncentráció, az együttműködés jelentőségét a színjátszásban
- a bemelegítés, ráhangolás gyakran alkalmazott szabályjátékait
- az alkat, a személyiség szerepét a színházi alkotómunkában
- a fokozás, kiállítás, váltás eljárásait, hatását
- a foglalkozás legfontosabb munkaformáit
- a kollektív alkotás „játékszabályait”, a közös munka meghatározó normáit
- a társak játékát blokkoló vagy előmozdító megnyilvánulások különbségét
- az idő múlását, helyszínváltását, figuraváltást jelző alapvető színházi konvenciókat
- a feszültség, a fordulat, a jelenetnyitás és -zárás szerepét, fontosságát

Legyenek képesek

- a túlzó, szélsőséges, elrajzolt játékmód verbális és nem verbális eszközeit a kifejezés érdekében mozgósítani
- gesztusok felnagyítására, túlzó mimikára, karakteres megszólalásmódokra
- saját testi adottságaik, személyiségük szerint fogalmazni
- alkalmazni az idő múlását, a helyszín változását, illetve a figuraváltást jelző alapvető színházi konvenciókat egy jeleneten (improvizáción) belül
- csendben figyelni társaik játékát
- a kollektív alkotás „játékszabályait”, a közös munka meghatározó normáit figyelembe véve társaikkal együtt dolgozni
- a szituáció alapelemeit figyelembe véve improvizálni

8. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a típus fogalmát, jelentőségét a színház művészetében
- a tipizáló és egyénített ábrázolásmód sajátosságait, eszközkészletét
- a túlzó ábrázolásmód sajátosságait, eszközkészletét, fokozatait
- az egyes színészi kifejezőeszközök (pl.: arcjáték, gesztus, megszólalásmód) együttes és elkülönített használatának jelentését, hatását, az ebben rejlő kifejezőerőt
- a történetmesélés színházi lehetőségeit
- a kollektív játék formai jegyeit (pl.: kórusmegszólalás, kóruscselekvés, helyszínek közös megjelenítése, a narráció formái)
- az előadásra készülés, a néző elé állás „játékszabályait”, morálját
- a szerepek kontextusba ágyazottságának fontosságát

Fejlessze a tanulók

- képességét a koncentrált állapot megtartására
- a befelé figyelési képességét
- a helyes önértékelését, önkritikáját
- az odaadó, önfeledt, mégis tudatos játékképességét
- a vitakészségét, az érvelés kultúráját
- az ötleteinek, gondolatainak artikulációját
- a nyitottságát, empátiáját
- a felelősségérzetét a közösségi alkotás és annak produktumai iránt

Ösztönözze a tanulókat

- az együttműködésre, a társak játékából való építkezésre
- saját ötleteik megfogalmazására, megvalósítására, önálló alkotásra a foglalkozásokon
- a színjátékos tevékenységen keresztül az önkifejezésre és a valóságra való reagálásra
- közösségi alkotásra, azok bemutatására
- diákszínházi előadások, fesztiválok megtekintésére
- színházi előadások megtekintésére
- a színházi portálok figyelemmel követésére

– a látottak, olvasottak értelmezésére, megbeszélésére

Tananyag

A 8. évfolyam során végzett munka célja, hogy a tanulók legyenek képesek típusfigurákat, tipikus élethelyzeteket megjeleníteni improvizációkban és rögzített jelenetben egyaránt. Ismerjék meg és bátran használják a túlzó játékmód színjátékos eszközkészletét. Tudjanak lényegi vonásokat sűríteni és kiemelni. Előterbe kerülnek az együttes játék, a közösségi alkotás munkaformái, mint a kórusos megszólalás, csoportos improvizáció.

Szabályjátékok

Összetett, többirányú figyelmet követelő koncentrációs gyakorlatok

Ön- és társismereti játékok

A bizalomgyakorlatok összetett változatai

Improvizációk típusfigurákkal

A lélektani típusok a hétköznapokban, típusfigurák megfigyelése

Hétköznapi típusok megjelenítése: jellemzőik sűrítése

Egyéni típusfigura-tanulmányok

Hétköznapi típusfigurák különböző szituációkban

Típusfigurák típushelyzetei

Színjátékos eszközök fejlesztése

A színészi kifejezőeszközök elkülönített használatára rávezető gyakorlatok

A gesztusok felerősítésének, a megszólalások felhangosításának gyakorlatai

A váltás technikái

Kórusgyakorlatok

Térérzékelés, térhasználat gyakorlatai

Etűdök, improvizációk

Csoportos improvizációk

Etűdök típusfigurákkal

Etűdök tipikus élethelyzetekkel

Páros, hármas és csoportos improvizációk felkészüléssel és felkészülés nélkül, a szituáció több alapelemének megadásával

Etűdök műalkotás (festmény, fotó, zene) alapján

Etűdsor adott figurákra

Jelenet építése

Drámaórák

A színpadra állított alkotás erkölcsi problémáit feldolgozó drámamunka

A próbamunka során felmerült problémákat feltáró drámamunka

Mozgásgyakorlatok

Gyakorlattervezés: különböző típusú gyakorlatok gyakorlatsorrá fűzése, a színpadi elvárások figyelembevételével

Tréningtervezés: egy adott feladathoz szükséges tréning megtervezése, s önálló levezetése, önálló, a saját színházi feladatának megfelelő bemelegítő mozgássor megtervezése és elvégzése

Beszédgyakorlatok

Légzőgyakorlatok

Kapacitásnövelő gyakorlatok legfeljebb 100-110 szótag

Légzőgyakorlatok fizikai igénybevétel közben

Légzőgyakorlatok a suttogott és a hangos beszéd váltogatásával)

Hanggyakorlatok

Szöveges hangerőgyakorlatok

Szöveges hangmagasság gyakorlatok

A lágy/meleg hangvétel; a kemény/hideg hangvétel; a hangerő és a hangmagasság váltásai szöveges gyakorlatokban

Az érzelmek, indulatok hangformáló szerepének tanulmányozása, megszólaltatása

Artikulációs gyakorlatok

A suttogott és a halk beszéd célszerű artikulációja

Gyakori artikulációs hibák fölismerése hallás útján

A beszédtempótól, hangerőtől és -színtől független, pontos, kifejező artikuláció gyakorlása

Ritmus- és tempógyakorlatok

Ritmusjátékok hangos és néma szövegmondással

A hangsúlyos verselésű és az időmértékes versek gyakorlása; egyszerű prózai szövegek ritmizálása

Hangsúly és hanglejtés gyakorlatok

Az érzelmek hangsúlyai
A szórend és a hangsúly kapcsolata

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tipizáló és egyénített, a túlzó és személyes ábrázolásmód sajátosságait, különbségeit, viszonyát, eszközkészletét
- az egyes színészi kifejezőeszközök (pl.: arcjáték, gesztus, megszólalásmód) együttes és elkülönített használatának gyakorlati alkalmazását
- a kollektív játék formai jegyeit (pl. kórusmegszólalás, kóruscselekvés, helyszínek közös megjelenítése, a narráció formái)
- egy előadás feszültségének, fordulatainak, a kezdetnek és végnek jelentőségét
- a történetmesélés színházi eszköztárát
- az előadásra készülés, a néző elé állás „játékszabályait”, morálját

Legyenek képesek

- alkalmazni a tipizáló ábrázolás eszközeit
- a színészi váltás alaptechnikáinak alkalmazására
- egyes színészi kifejezőeszközök együttes és elkülönített használatára
- személyes élményeiket, gondolataikat figurába, jelenetbe fogalmazni
- a kontextust figyelembe véve rögtönözni
- instrukciókat az improvizációba építeni
- különböző munkaformákban együtt dolgozni társaikkal
- ötleteiket az alkotófolyamathoz igazítani, mások ötleteit eljátszani
- jelenet nyitni és zárni, jelenetet építeni

9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- tipizáló ábrázolásmód mélyítésének, egyénítésének lehetőségeit
- a kellékhasználat szabályszerűségeit, alapelveit
- a jelmez figurateremtő jelentőségét
- a realista-naturalista játékmód sajátosságait, eszközkészletét
- az élményfelidézés (pl.: belső képek, emlékek, mozdulatok) lehetőségeit, technikáit
- a színjáték hitelességét, személyességét, mélységét szolgáló módszereket (csendek, belső hang, belső monológ, mozdulatlan
- „eszköztelen játék”, ellenpontosító játék, elhallgatottat feltáró cselekvés)
- az elmélyítés technikáit (figurák előlétele, jelenet előzményei, feszítő körülmények, cselekvések, döntések következményei)
- szó és gesztus ellentmondásának jelentését és hatását
- a drámai dialógus sajátosságait
- az egyszerű státuszjátékokat

Fejlessze a tanulók

- képességeit az érzetek felidézése terén
- verbális kifejezőerejét
- érzékenységét
- toleranciáját
- konfliktuskezelő képességét
- megjelenítési képességét az összetett, ellentmondásos figurák és helyzetek ábrázolása során

Ösztönözze a tanulókat

- önálló alkotásra egy előadás elkészítésének során
- a diákszínjátszás legfontosabb eseményeinek figyelemmel kísérésére
- különböző műfajú színházi előadások megtekintésére
- jelentős színházi alkotások megtekintésére felvételtől
- az ismertebb színházi folyóiratok olvasására

Tananyag

A típusfigurák egyéni vonásokkal való felruházása (egyénítése) a jellemábrázolás felé tett jelentős lépés: a tanév első szakaszában ezzel foglalkozunk – tudva azt, hogy az egyénített típus nem azonos a jellemmel. Az embert megmutatni változásai folyamatában, fejlődésében, a vágyaival és törekvéseivel, kinyilvánított akaratával és titkaival, érzelmeivel és gondolataival – mindez a színészi munka magaskiskolájához

tartozik. Ezt az alapfokú művészeti képzés során csak elemeiben sajátíthatják el a tanulók.

A jellemábrázolás felé törekedve ismerik meg a realista-naturalista játékmód színészi eszközkészletét, és azokat az eljárásokat, amelyek segítségével elmélyíthetik, gazdagíthatják és árnyaltabbá tehetik az ábrázolást. Megtapasztalják a szöveg és a nem verbális jelek ellentmondásainak jelentését, az ebben rejlő kifejezőerőt, és képessé válhatnak összetett jelentés színjátékos megfogalmazására, annak megértésére. Ellentmondásos és szélsőséges érzelmeket követelő élethelyzetekben hitelességre törekedve tudnak megnyilvánulni. Megvizsgálják az emberi cselekedetek mozgatórugóit, a kommunikáció természetét, ezáltal gazdagodik önismeretük és emberismeretük.

A típusfigurák egyénítése improvizációkban

Típusfigurák atipikus helyzetben

Egyéni jellemrajz-tanulmányok

Egyazon figura különféle helyzetekbe helyezésével

Jellem változását ábrázoló etűdsor

Etűdök a figura „háttérének” kidolgozására

A realista-naturalista játékmód sajátosságai, eszközkészlete

A drámai feszültség növelésének technikái

Egy drámai mű jelenetének kapcsán a lélektani háttér kidolgozása

Az élményfelidőzés (pl.: belső képek, emlékek, mozdulatok) lehetőségei, technikái

A színjáték hitelességének feltételei, törvényszerűségei

A színjáték hitelességét, személyességét, mélységét szolgáló módszerek (csendek, belső hang, belső monológ, mozdulatlan – „eszköztelen játék”)

„belülről kifelé”: az érzetektől a kifejezésig

„kívülről befelé”: a cselekvéstől az érzetelig, állapotig

A kellékhasználat szabályszerűségei, alapelvei

A kellékhasználat gyakorlatai

Etűdök kellékekkel

A jelmez figurateremtő jelentősége

Színjáték jelmezben

Szó és gesztus ellentmondása a színészi kifejezésben

A drámai dialógus természete

Emberi taktikák és stratégiák: páros vagy csoportos improvizációk egy cél elérésének különböző stratégiáira

Emberi taktikák és stratégiák: fórum-színház

Egyszerűbb státuszjátékok

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a kellékhasználatra épülő rögtönzések gyakorlatát
- a jelmez figurateremtő jelentőségét
- az élményfelidőzés (pl.: belső képek, emlékek, mozdulatok) lehetőségeit, technikáit
- a színjáték hitelességét, személyességét, mélységét szolgáló módszereket (csendek, belső hang, belső monológ, mozdulatlan – „eszköztelen játék”, ellenpontozó játék, elhallgatottat feltáró cselekvés)
- a drámai feszültség növelésének technikáit
- egy-egy jelenet lélektani háttérének jelentőségét
- a realista-naturalista játékmód sajátosságait, eszközkészletét
- a drámai dialógus sajátosságait

Legyenek képesek

- egyszerűbb státuszjátékokat játszani
- a rögtönzések visszaidézésére, újraformálására, csiszolására
- önállóan, tanári instrukciók nélkül alkalmazni a sűrítés, drámai feszültség növelésének egyes technikáit
- kelléket használva improvizálni
- jelmezben improvizálni
- hitelességre törekedve játszani
- a színjáték hitelességét, személyességét, mélységét szolgáló módszerek valamelyikének alkalmazására
- emberi taktikák és stratégiák jelentbe emelésére
- típusfigurák elmélyítésére

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a stilizáció eljárásait
- szimbolikus ábrázolás eljárásait
- a szerepépítést elősegítő egyes munkamódszereket, eljárásokat (pl.: belső monológ, szereplők elő- és utóéletének megírása, emblematikus tárgy, gesztus)
- a szerep felépítésének nélkülözhetetlen feltételeit (pl. szereptudás, darabismeret, háttérismeretek)
- a jellemábrázolás legfontosabb követelményeit
- a cselekvő elemzés alapjait
- egy előadás stílár egységének jelentőségét, a stílár elmozdulásban rejlő kifejezőerőt
- a drámai alapanyag színrevitelének állomásait és ezek célját
- egy előadás hatásdramaturgiájának alapvető tényezőit (pl.: tempó, kontraszt, várakozás)
- a státuszok jelentőségét
- a különböző státuszjeleket

Fejlessze a tanulók

- közös célért, közösségben végzett tevékenységének lelki feltételeit
- szimbolikus színpadi jelek alkotására és értelmezésére irányuló képességeit
- szerepformálási képességeit
- a jeleneteken átívelő folyamatos jelenlét képességét

Ösztönözze a tanulókat

- rendszeres színházlátogatásra (ezen belül diákszínpadi előadások megtekintésére)
- a diákszínijátás és az alternatív színházi világ legfontosabb eseményeinek figyelemmel kísérésére
- színházi irodalom és szakajó olvasására
- az elsajátított színijátásói képességek, készségek, ismeretek közönség előtt történő bemutatására
- legalább egy – a tanultak elsajátítását segítő – színvonalas (élő) színházi előadás megtekintésére

Tananyag

A záró évfolyamon a tanulókkal magasabb szinten ismétljük a továbbképző legfontosabb gyakorlatait, ezáltal tudatosítjuk bennük az általuk és velük bejárt utat, lehetőséget nyújtunk a színijátásói készségek, képességek és ismeretek szintetizálására. Új elem, hogy stílizációval, szimbolikus ábrázolással tudjanak összetettebb, ambivalensebb, egyetemesebb jelenségek kifejezésére kísérletet tenni. Ezáltal elmélyülnek a művészi ábrázolás, színházi jelentésképzés kérdéseiben.

A tanulók megismerkednek a státuszjátékok alapjaival és a bonyolultabb szerkezetű, hosszabb időt igénybe vevő improvizációkkal.

A tanév során készülő jelenetek, ezekből szerkesztett játék vagy előadás egyfajta szintézisre ad lehetőséget, ezzel együtt a képzés során megszerzett tudás alkalmazására: a következetes, igényes színházi alkotómunka megismerésére, annak megtapasztalására, hogy a színházi jelek rendszerében minden elemnek tudatos alkotói szándékot kell tükröznie. Ennek részeként a tanulók a színiész munka mellett kapjanak módot arra, hogy egy produkció létrehozásához szükséges más színházi tevékenységekben is (csoport szinten: az összes alapvető fontosságú színházi munkában) kipróbálhassák magukat.

Szabályjátékok

Őn- és társismereti játékok („helyem a csoportban”)

Összetettebb, nagyobb koncentrációt igénylő bizalomgyakorlatok

Fantáziát fejlesztő feladatok a szimbolikus kifejezés jegyében

Státuszjátékok alapjai, „sajátstátusz”-játékok, státuszok váltogatása

Etűdök különböző stílusokban – stílusgyakorlatok

A szerepek, a kontextus, az atmoszféra tartása hosszú improvizációkban

Hosszú improvizációk a stílus, a státusz, a színpadi kapcsolat tartásával, illetve ezek tudatos váltásával

A színiész játéka – amikor a mozgásé, a gesztusé a főszerep

Gesztikus tartalmak a szimbolikus kifejezés érdekében

A vokális kifejező eszközök színpadi használata

Etűdök zenei motívumok alapján

A különböző auditív színházi eszközök alkalmazása (pl.: emberi és zenei hang, zöreij)

A szöveg mint a stílizáció kiindulópontja (asszociációkeltő alapanyag)

A szöveg mint vokális alkotás alapja

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a drámai alapanyag színrevitelének állomásait és ezek célját

- a cselekvő elemzés alapjait
- egy előadás stílár egységének jelentőségét, a stílár elmozdulásban rejlő kifejezőerőt
- a szimbolikus ábrázolás és a stilizáció gyakorlati jelentőségét, hatását
- a szerepépítést elősegítő egyes munkamódszereket, eljárásokat (pl.: belső monológ, szereplők elő- és utóéletének megírása, emblematikus tárgy, gesztus) illetve feltételeket (szereptudás, darabismeret, háttérismeretek)
- a státusz jelentőségét
- a különböző státuszjeleket
- egy előadás hatásdramaturgiájának alapvető tényezőit (pl.: tempó, kontraszt, várakozás)
- a stilizáció és a szimbolikus ábrázolás színpadi lehetőségeit

Legyenek képesek

- a megszerzett készségek alkalmazására a kifejezés érdekében
- a kifejezés érdekében az „eszköztelen” színpadi létezésről az expresszív játékmódig tartó skálán különböző megnyilvánulásokra
- több jeleneten áthúzódo szerepív ábrázolására
- különböző státuszú figurák megformálására
- jeleneten belül státuszt módosítani
- jellemfejlődés alapszintű bemutatására
- társaikkal kisebb csoportokban önálló jelenetalkotási munkára
- az improvizáció stílár egységének megőrzésére, a stílár váltás tudatos használatára
- ötleteiket az éppen készülő jelenethez, illetve a színrre állított produkcióhoz, a színrre állítás folyamatához igazítani

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

- a leggyakoribb drámai/színházi konvenciókat, azok alkalmazását
- a legfontosabb kortárs és/vagy történelmi színházi stílusokat, színházi műfajokat
- egy jelenet indításának, zárásának, fordulatainak, feszültségének, tétjének gyakorlati jelentőségét és hatását
- a színházi alkotófolyamatot, illetve az együttjátszást szolgáló cselekvésformákat, technikákat
- a szerepépítés legfontosabb módszereit, a színészi játék alapvető iskoláit
- a színészi alkotómunka fázisait, főbb összetevőit

Legyenek képesek

- koncentráltan, társaira figyelve, velük együttműködve részt venni tréningeken, próbamunkában, előadásokon
- a színjátékot mint kommunikációs formát használni az önkifejezésre, a valóság tanulmányozására,
- színházi improvizációra
- az improvizációk elemzésére, értékelésére
- egyes színészi technikák tudatos alkalmazására
- karakterábrázolásra mozgásos, nyelvi, beszédtechnikai eszközökkel
- alkattól, képességektől függően különféle szerepek megformálására
- rendezői instrukciók mentén végzett munkára
- drámai szövegek értő, színházi megközelítésű olvasására

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll

A vizsga tantárgya és időtartama

Dráma és színjáték

- improvizáció 3-5 perc
- színpadi produkció
- jelenet 5-7 perc
- vagy
- előadás 15-30 perc

A vizsga tartalma

A dráma és színjáték gyakorlati vizsga két részből tevődik össze:

Improvizáció

Az improvizáció megadott instrukciók (pl. a jelenet témája, figurái, tárgyai, helyszíne, időpontja) alapján rögtönzött szöveges és szöveg nélküli kétfős jelenet lehet. A szaktanárnak – a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő – legalább tíz kétfős improvizációs feladatból álló tételsort kell összeállítania. A tételsornak szöveggel és szöveg nélkül elvégzendő feladatokat egyaránt kell tartalmaznia. Az egyes tételekben meg kell adni a jelenet eljátszásához szükséges instrukciókat. A vizsgán a tanulók szabadon vagy a szaktanár irányításával párokat alkotnak, és közösen húznak a feladatokat tartalmazó tételek közül. Az etűd bemutatása után a vizsgabizottság instrukciók alapján variációk bemutatását kéri. A felkészülési idő 5 perc.

Színpadai produkció

A produkció szabadon választott drámai vagy dramatizált mű, illetve rögzített improvizáció alapján készített prózai színházi produkció (2-3 fős jelenet/csoportos előadás) vagy szerkesztett játék lehet. A produkcióban a tanulónak egyéni feladatok, önálló akciók végrehajtásával kell közreműködnie.

A vizsga értékelése

Improvizáció

Az instrukciók megértése, követése

A színpadai megjelenítés alapvető szabályainak alkalmazása (érthetőség, láthatóság)

Együtműködés (közös jelenetépítés, társak ötleteinek elfogadása, cselekménybe illesztése, rugalmasság – reakció váratlan történésekre)

Stílusérzék (közös játéktípus kialakítása, a választott stílus megtartása, illetve együttes stílusváltás, vagy a játéktípusok tudatos ütköztetése a kifejezés érdekében, az egyes elemek – gesztus, beszédmód, nyelv, mozgás – egysége)

Figyelem, koncentráció

Karakterábrázolás (a karakter tartása, a karakter tipikus jegyeinek kiemelése, a karakterépítés eszköztárának gazdagsága)

A színjáték hitelessége (az ábrázolás mélysége, igazságtartalma, személyessége, a figurák közti viszonyok, viszonyváltozás érzékletes ábrázolása)

Az improvizáció „dramaturgiája” (a jelenet indítása, jelenet zárása, cselekményépítés, sűrítés képessége, feszültségteremtés, fordulatok)

Atmoszférateremtés

Színjátszó kifejezőeszközök, intenzitás

Fantázia, ötletesség, humor

Színpadai produkció (előadás, jelenet)

Koncentráció, figyelem

Együtműködés (a jelenet tempójának közös kialakítása, a partner impulzusainak elfogadása, erős impulzusok küldése a partner felé, közös cselekményvezetés, társakkal összehangolt váltások, közös játéktípus kialakítása, tartása)

Hiteles játékmód (nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközök hiteles alkalmazása, személyessége, élelmények, tapasztalatok játékká formálása, a figurák közti viszonyok, viszonyváltozás érzékletes ábrázolása)

A játék intenzitása

Karakterábrázolás (a karakter tartása, a karakter tipikus jegyeinek kiemelése, a karakterépítés eszköztárának gazdagsága, a karakterábrázolás elmélyítése, személyessé tétele)

Stílusérzék (alkalmazkodás a produkció játéktípusához, közös stílushoz illeszkedő színjátékos kifejezőeszközök)

Ritmusérzék (a játék tempójának érzékelése, tartása, pontos, társakhoz igazodó tempóváltás)

Feszültségteremtés

Atmoszférateremtés

Verbális kifejezőeszközök használata

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Színpad vagy dobogók

Egészalakos tükör

Ritmus- és dallamhangszerek

CD-lejátszó vagy magnó

Tévé, videó- vagy DVD-lejátszó

Videokamera

Alapvető fénytechnika (reflektorok, állványok, fény szabályozó egység, árnylámpák, spotlámpák, mobil fényforrások)

A gyakorlatokat, improvizációkat, etűdök vagy előadások létrehozását segítő CD-k, DVD-k

Tornaszőnyeg

BÁBJÁTÉK TANSZAK

Bábjáték

A tantárgy célja, hogy a tanulók a bábjátékot mint komplex művészeti kifejezési formát élményszerűen, elsősorban játékba ágyazottan ismerjék meg. A képzés feladata, hogy biztosítson lehetőséget az önkifejezésre, a tanulók által elkészített egyszerűbb kivitelezésű bábok használatára, képességeik szerint nagyobb technikai tudást igénylő bábtechnikák megismerésére és alkalmazására, a megszerzett ismeretek bővítésére és a kialakított készségek továbbfejlesztésére. Biztosítson lehetőséget továbbá csoportos produkciók létrehozására és bemutatására, de a kísérletezést szolgáló tevékenységformákra is.

Előképző évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismeresse meg a tanulókkal

- a kapcsolatteremtés lehetőségeit hangok, mozgás által
- a természetes és mesterséges környezet formai gazdagságát
- saját testi adottságainak lehetőségeit a bábjátékban
- a természetes és a mesterséges világ tárgyaival való játék különböző lehetőségeit
- az ember alkotta tárgyak funkcióinak sokféleségét, a tárgyak formai gazdagságát
- a csoportos játék szabályait
- a tárgyaknak játék során a megszokottól eltérő funkcióba helyezését
- a tárgyak játék során történő átalakításának lehetőségét
- egy tárgy mozgás, mozgatás általi életre keltésének lehetőségét
- a nyitott és zárt terek közötti különbséget

Fejlessze a tanulók

- csoportos megszólalásának képességét
- az egyénnek a csoporttal való együttműködési képességét
- egyéni megszólalásának képességét
- érzékelésének és megfigyelésének képességét
- szerepek iránti érzékenységét
- finommotoros képességét
- tárgyalakító és tárgyalakító képességét

Ösztönözze a tanulókat

- csoportos játéokra
- a csoportos játék szabályainak betartására és betartatására
- környezetük és saját adottságaik megfigyelésére
- a testbeszéd megfigyelésére
- élőlények jellemző mozgásának megfigyelésére, annak ujjakkal, kézzel történő felidézésre (pl. fű, virágok, fa, hangya, pók, kígyó)
- saját mozdulatainak összehangolására
- egyszerű átalakító vagy tárgyalakító tevékenységre
- tárgygyűjtemény kialakítására
- rövid, egyszerű történet megjelenítésére kézzel, párban
- csoportos bábjátékban való részvételre

Tananyag

A közvetlenül körülöttünk létező épített-világ és Én

Elöttem, mögöttem, jobbra, balra, lent, fent – térirányok a teremben, tájékozódás és tárgyak felismerése csukott szemmel

Testem (pl.: külsőm, belsőm)

Hangom (pl.: természetes és elváltoztatott, beszéd és ének)

Ritmusaim (pl.: a természet ritmusai és én, testem ritmusai)

Mozgások (pl.: rám jellemző mozdulatok, testem adottságaiból fakadó mozdulatok, mozdulatlanság és gyorsaság általam, bennem, körülöttem)

Egyszerű utánzó mozgások ujjakkal, kézzel, testtel

A képmutogató játékok: a kép és én, önarckép (saját festmény), teljesalakú kép (fotó) alapján rövid történet magamról

A közvetlenül körülöttünk létező épített-világ és Mi

Én és Te, páros- és utánzó-, tükörjátékok ujjakkal, kézzel, mimikával, testtel

Egyszerű történet eljátszása párban, a szereplők fő jellemzőit (mozgás, forma) utánzó kézjátékkal

Én és a Többiek, csoportos helyzetgyakorlatok, a csoport által kialakított ritmusok, mozgások, mozdulatok „színháza” (ehhez népi gyermekmondókák, gyermekdalok, csúfolók, kiszámolók akár egy-egy népszokás ünnepköréhez készített szerkesztett vázlat alapján)

Csoportos játék tárgyhasználattal

A közvetlenül körülöttünk létező épített-világ és tárgyainak felfedezése

Tárgygyűjtemény kialakítása a közvetlen környezetünk tárgyaiból

Nyitott és zárt terek kialakítása a tanteremben testünkkel és bútorokkal, tárgyakkal, ezekben rövid történetek eljátszása

A közvetlenül körülöttünk tárgyak felruházása többletjelentéssel

Vonulós gyermekjátékok, ahol a tárgyhasználat természetes, és tárgy nélkül nem megvalósítható

Tárgyhasználatot igénylő népi gyermekjátékok

Bábos játék

Mondókák, gyerekdalok feldolgozása tárgyhasználattal

Gyerekversek feldolgozása tárgyhasználattal

Mesei motívum vagy meserészlet vagy rövidebb mese feldolgozása tárgyhasználattal, tanári közreműködéssel

Követelmények

A tanulók ismerjék

- saját testi adottságai lehetőségeit a bábjátékban
- a természetes és a mesterséges világ tárgyaival való játék különböző lehetőségeit
- a tárgyaknak játék során a megszokottól eltérő funkcióbba helyezésének lehetőségét
- a tárgyak játék során történő átalakításának lehetőségét
- egy tárgy mozgás, mozgatás általi életre keltésének lehetőségét
- a nyitott és zárt terek közötti különbséget

Legyenek képesek

- önmaguk és környezetük megfigyelésére
- élőlények jellemző mozgásának megfigyelésére, annak ujjakkal, kézzel történő felidézésre
- saját mozdulataik összehangolására
- egyszerű átalakító vagy tárgyalkotó tevékenységre
- rövid, egyszerű történet megjelenítésére kézjátékkal, párban
- egyéni és csoportos megszólalásra
- kapcsolatteremtésre hangok, mozgás által
- csoportos játékokra

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a tér irányait, az ebben való tájékozódás módjait
- a tér átalakításának következtében létrejövő tartalmi változásait, ezek összefüggését
- a tér benépesítésének lehetőségeit
- a tárgyakkal alkotott mesei tér belső szabályait,
- a hangok, a hangokat adó tárgyak, ritmus hangszerek fajtáit, az ezekkel való játék különböző lehetőségeit
- a termékekből való figurák kialakításának módjait
- a tárggyal való és az élőszereplős játék közötti különbséget
- a leggyakrabban előforduló mesei figurákat és azok változatos megjelenítési lehetőségeit

Fejlessze a tanulók

- fantáziáját
- figyelmét
- megfigyelőképességét
- önismeretét
- gesztusnyelvi kifejezőképességét
- verbális kifejezőkészségét

- kapcsolatteremtő és együttműködő képességét
- térbeli tájékozódását, térhasználatát
- finommotoros kézmozgását
- tárgyalakító képességét
- instrukciókövető képességét

Ösztönözze a tanulókat

- a testbeszéd megfigyelésére, gyakorlására
- mesei helyzetek tárgyakkal való eljátszására
- a mese folyamatának követésére, annak önálló alakítására
- szerepjátékokban minél több szerep kipróbálására
- a mesei szerepekhez tárgyak, jelzések kialakítására
- csoportos bábjátékban való részvételre

Tananyag

A közvetlenül körülöttünk létező természeti világ és Mi

- Előttünk, mögöttünk, jobbra, balra, lent, fent – térirányok felfedezése
- A tér határainak tágítása a tárgygyűjtemény felhasználásával
- A természet hangjainak megfigyelése
- Hangkeltés a természetben talált tárgyakkal
- Termések, gyökerek, zöltségek, virágok, ágak, kövek, madártollak, szálás anyagok gyűjtése, figurák létrehozása

A közvetlenül körülöttünk létező természetes és a mesterséges tárgyak tudatos összekeverése

- Legkedvesebb tárgyam, kabalám, játéktárgyam bemutatása (pl.: Miért és mióta kedves? Mi az eredeti funkciója? Mit lehet még vele tenni? Át lehet-e alakítani valami mássá?)
- A gyűjtött terményeink és kedves tárgyaink közös térbe helyezése
- A közös térbe helyezett tárgyról saját történetek kialakítása, a történet egyes részeinek megelevenítése
- Termények és tárgyak egyszerű technológiával történő átalakítása
- Az egyszerű technológiával átalakított termények és tárgyak megmozgatása, szerepbe hozása

Típusok és karakterek megjelenítése tárgyakkal

- A leggyakrabban előforduló mesefigurák megjelenítése a tárgygyűjtemény tárgyaival
- A megjelenítés lehetőségeinek keresése (sémák és saját utak)

Bábos játék

- A tárgygyűjtemény elemeivel játszott saját történetek fejlesztése, összefűzése
- Mesei figurák szituációba helyezése
- A mesék csodás erővel rendelkező tárgyainak megjelenítése a tárgygyűjtemény elemeivel
- A szituációk történetté fűzése
- A szituációk és a történet térbe helyezése

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tér irányait
- a tér átalakításának és használatának változatos lehetőségeit
- a tárgyakkal történő hangkeltés lehetőségeit a termés- vagy terményfigurák készítésének lehetőségeit
- a leggyakrabban előforduló mesei figurákat és azok változatos megjelenítési lehetőségeit

Legyenek képesek

- csoportos térkialakításra
- tanári instrukciók követésére
- a mese folyamatának követésére
- történetalkotásra
- mesei szerepekhez tárgyak, jelzések kialakítására, azok használatára
- a játékban a tárgyak helyének, funkciójának felismerésére
- mesei helyzetek tárgyakkal való eljátszására
- terménybábok készítésére, játékba helyezésére

Alapfokú évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- bábok, tárgyak mozgatással történő megelevenítésének egyes módjait
- a karakteralkotás összetevőit (ábrázolás, mozgás, beszéd)
- a bábos játék szabad térben lehetséges módjait
- néphagyományunk egyes mágikus elemeit
- a szertartás (rítus) fogalmát
- rítusaink, népszokásaink bábos elemeit, eszközeit és ezek használatának módjait, funkcióváltásait
- a szertartásmester szerepét (pl.: mint vőfély, mint öreg pásztor, mint farsangi alakoskodó)
- az embert helyettesítő bábuk szerepét a népszokásokban
- az ünnepteremtés folyamatát, eseményeit, eszközeit

Fejlessze a tanulók

- koncentrációját
- kommunikációját a nonverbális jelek észlelése és értelmezése kapcsán
- testbeszédét
- problémaérzékenységét, problémamegoldási készségét
- képességét a tárgyat mozgató kéz és a mozgatott tárgy közötti összhang megteremtésére
- ritmusérzékét
- karakterábrázoló képességét
- beleélőképességét
- lényegkiemelő képességét

Ösztönözze a tanulókat

- hangutánzásra
- saját hang adottságaik kipróbálására, hangjukkal való játékra
- az életkoruknak megfelelő, minél többféle szerep kipróbálására
- ellentétes karakterek mozgásban és hangban való megjelenítésére
- a maguk által készített bábuval, tárggyal való játékra

Tananyag

A tárgy bábbá alakításának első lépései, az átlényegítés fázisai

- Az egyszerű technológiával átalakított terményeink és kedvenc tárgyaink megmozgatása, eredeti funkcióiktól való eltávolítása, új szerepbe emelése
- Tárgy-metamorfózis játékok különböző tárgyakkal
- Ellentétes tulajdonságú tárgyak keresése, azokhoz karakterek társítása
- Emberi tulajdonságok kifejezéséhez tárgyak társítása

Kialakított játékerünkben ünnepek teremtése népszokásaink bábos elemeivel

- Embent helyettesítő bábok közös felépítése, a velük való vonulás
- Őszi, téli tavaszi játékok (pl.: kislefarsang, betlehemes bábtáncoltatás, farsangi alakoskodás, kiszézés)
- Lány- és legénycsúfolók

Bábos játék (törekedve arra, hogy a fontos dramaturgiai egységeket bábuval, bábjátékkal oldják meg)

- Egyszerű állatmesék
- Tündérmesék epizódjai

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tárgyjáték fogalmát
- bábok, tárgyak mozgatással történő megelevenítésének egyes módjait
- a karakteralkotás összetevőit (ábrázolás, mozgás, beszéd)
- néphagyományunk egyes mágikus elemeit
- a megismert rítusok, népszokások bábos elemeit
- az ünnepteremtés folyamatát, eseményeit, eszközeit

Legyenek képesek

- a tanári instrukciót követő munkavégzésre
- egyszerű, botból kialakított bábuk mozgatására
- tárgyakkal egyszerű bábokat alkotni, ezekkel típusfigurák alapvonásait megjeleníteni
- rövid jelenetekben tárgyak segítségével szerepet formálni

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- az egyszerű zsinóros és pálcás marionett anatómiai részeit
- a felülről és hátulról mozgatás módjait, technikáit
- az ízesüléssel mozdítható és az átváltozó bábuk mozgatásának technikáit
- a valóságos és a színpadi tér közti legfőbb különbségeket
- egyszerű színpadi terek használatát
- a bábu fölött vagy mögött való megszólalás sajátosságait

Fejlessze a tanulók

- finommotoros mozgását
- figyelmét, koncentrációs készségét
- képességét a mozgás- és tekintetirányok összehangolására
- térérzékelő képességét, térhasználatát
- játékíránynak megfelelő hangképzését
- színpadi ritmusérzékét

Ösztönözze a tanulókat

- saját ötleteik megvalósítására
- csoportos alkotóforma gyakorlására
- a beszéd és a mozgás harmóniájának, egyensúlyának kialakítására
- koncentrált bábmozgatás begyakorlására
- a felülről és a hátulról mozgatott bábokkal kapcsolatos ismereteik önálló bővítésére

Tananyag

Játéktér kialakítása asztalon

A játéktér kijelölése, részei, arányai

Az asztalon kialakítható különböző játékterek alkalmazási lehetőségei

A felülről mozgatott egyszerű plasztikus bábok világa

Tárgy bábuvá alakulásának bábjátékos eszközei (pl.: koncentráció, tekintet, mozdulat)

A felülről való mozgatás technikai elvárásai (pl.: a test, a törzs, a fej helyzete; a tömeg és a testsúly arányának elosztása; láb nélküli figurák használata)

Játék a maguk által készített egyszerű, rögtönzött merevpálcás és zsinóros marionettekkel

A tér és a lehatárolás (doboz-színház) lehetőségeinek feltérképezése

Asztalon papírdobozból bábszínház kialakítása oldaljárásokkal, kipróbálása az egyszerű marionett bábokkal.

A hátulról mozgatott egyszerű plasztikus bábok világa

Hátulról mozgatott, kisméretű plasztikus bábok használata (a fejet pálcával, a végtagokat kézzel mozgatva)

A hátulról mozgatott bábu fejében elhelyezett mozgóval (markolattal) való játék

A fej-nyak-törzs és a kezek mozgatásának összehangolása

Bunraku típusú bábo használata

A hátulról nyitott színpad lehetőségei

Színpadi bábjáték

Felülről vagy hátulról mozgatott, plasztikusan megformált bábokkal népmesékből vagy legendákból jelenetek létrehozása 2-3 fős csoportokban, tanári közreműködéssel

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a bábszínpadon felülről és hátulról való játék lehetőségeit
- a néma- és a hangokkal kísért játék különféle lehetőségeit
- a beszéd, a hangsúlyok, a légzés módjait a bábo mozgatása közben

Legyenek képesek

- egyszerű felülről és hátulról mozgatott plasztikus bábok mozgatására
- mesék és legendák alakjainak megjelenítésére egyszerű felülről és hátulról mozgatott plasztikus bábokkal
- papírdobozból színpadi tér létrehozására és használatára

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismeresse meg a tanulókkal

- a sík és a plasztikus felületek, formák közötti különbségeket, ezek hatását a színpadi játékban
- a képmutogató játék műfaji sajátosságait
- a síkbábok mozgatásának szabályait
- árnyékok létrehozásának lehetőségeit
- az árnyék és a fény színpadon betöltött szerepét
- a mágikus eredetű árnyjátékot
- a pontfényvel létrehozott árnyjáték-technikát, és annak bábtörténeti vonatkozásait
- az árnyfigurák különböző fajtáit
- a beszédtevékenység részeit (légzés, hangadás, kiejtés), ezek összefüggéseit
- a takarás mögötti megszólalás sajátosságait
- a jelenetszerkesztés főbb szabályait

Fejlessze a tanulók

- síkbeli látásmódját
- mozgásos karakteralkotó technikáját
- beszéddel történő karakterábrázolását

Ösztönözze a tanulókat

- saját ötleteik megvalósítására
- csoportos alkotóforma gyakorlására
- koncentrált bábmozgatás begyakorlására
- a síkbábokkal és az árnyjátékkal kapcsolatos ismereteik önálló bővítésére

Tananyag

Síkbábok és síkfelületek világa

A körülöttünk lévő térbeli világ síkba fordításának lehetőségei

A doboz-színház síkbábjai alulról, felülről, hátulról mozgatva

Ember méretű síkbábok hátulról mozgatva (bábu játokban történő összeépítése, szétesése)

Felülről mozgatott síkbábok: kétoldalú (elől – hátul, jobb – bal oldal), egyszerű ízekből összeállított, merevpálcás sík-marionettek

Alulról mozgatott síkbábok paravánhasználattal

Árnyak világa

Fényforrások és vetítőfelületek az árnyjátékban

Árnyékok létrehozása fény elé tartott tárgyakkal, testekkel, síkká alakulásuk megfigyelése

Az árnyfigurák különböző fajtái (pl.: telített, áttört felületű, áttört felületű színezett)

Játék alulról mozgatott árnyfigurákkal

Síkbábok és különböző drapériák, vetített felületek (pl.: képzőművészeti alkotások, fotók) együttes alkalmazása

Árnyjáték kezekkel

A pontfényben alulról mozgatott (jávai, indiai, egyiptomi, török) technika

Kísérletek a fényforrás mozgatásával (fel, le, előre, hátra)

Bábtörténet

A képmutogató játék műfaji sajátosságai

Az árnyjáték mágikus eredete, megőrzött mágikus elemei

A tanult árnyjáték-technikák bábtörténeti vonatkozásai

Színpadi bábjáték

Jelenetszerkesztés

Az ókori világok mítoszaiból és/vagy a keresztény kultúrkör legendáiból válogatva történetek feldolgozása a tanult technikákkal és műfajokban

Szabadon választott téma rövid etűdben való feldolgozása a tanult technikák keverésével, egyedi stílusban

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a síkbábok mozgatásának szabályait
- a pontfényvel létrehozott árnyjáték-technikát
- az árnyfigurák különböző fajtáit

Legyenek képesek

- a tanári instrukciót követő munkavégzésre
- a sík és plasztikus formák megkülönböztetésére
- árnyképek létrehozására pontfény megvilágítással
- paravánon és árnyjátékban egyszerű síkbábok mozgatására
- jelenetszerkesztésre
- doboz-színházban kisméretű bábokkal jelenetek előadására
- a megfelelő technikák kiválasztására a jelenetek készítése során
- karakterek mozgásban, hangban történő megformálására

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a botbáb képi világának jellemzőit
- a botos bábok fő szerkezeti és esztétikai elemeit
- az egyszerű botbábokat és azok játéklehetőségeit
- a titiri doboz-színház sajátosságait
- a paraván mögül, felfelé irányuló megszólalás sajátosságait
- a kellékhasználat alapvetéseit
- a tánc-koreográfia és a bábu mozdulatsorának összekapcsolását
- a méretek fontosságát a bábok világában
- a vajang történetiségét

Fejlessze a tanulók

- arányérzékét
- együttműködési készségét
- verbális kifejezőerejét
- állóképességét
- testtudatát
- jeleneteken átívelő folyamatos jelenlétre való készségét
- érzelmek, gondolatok gesztusokba való tömörítésének képességét
- ritmusérzékét

Ösztönözze a tanulókat

- önálló gyakorlásra, egymás jelenetsorainak megtekintésére
- minél több különböző karakter megformálására bábjátékában
- tükör előtti mozgásgyakorlásra, a hibák javítására
- állóképességét, testének karbantartását szolgáló gyakorlatok végzésére
- bábelőadások megtekintésére, ezek elemzésére, a bábjátékos munkájának megfigyelésére

Tananyag

Alulról mozgatható egyszerű botbábok

- Bábtáncoltatás titiri doboz-színházban
- Ízesülésekkel (felkar, alkar) és kézhez rögzített mozgatópálcával ellátott bábu használata
- Több segédpálca alkalmazása (lábak)
- Óriásfigurák hosszú mozgatópálcákkal/rudakkal, két-három mozgató munkájának összehangolása
- A kellékhasználat alapjai
- Paraván és háttérelemek, díszletek használata
- Díszletekkel térkialakítási gyakorlatok
- Térhasználat a tanult technikákkal
- Ritmus- és dinamikai gyakorlatok, egyszerűbb koreográfiák tanulása
- A színpadi kommunikáció alapjai (játészó-játészó, játészó-néző)

Bábtörténet

- A mítikus bábjáték, a rítus helye és szerepe a bábszínházban
- A vajang tradicionális megjelenési formája

Színpadi bábjáték

- Láncmese feldolgozása titiri doboz-színházban
- Etűd készítése szabadon választott témára, az eddigiekben tanult bábtechnikákkal

A méretek, arányok különbségeire épülő mitikus, csodás tartalmú játék létrehozása

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a botos bábok fő szerkezeti és esztétikai elemeit
- az egyszerű botbábokat és azok játéklehetőségeit
- a titíri doboz-színház sajátosságait
- a méretek fontosságát a bábok világában

Legyenek képesek

- lazító és koncentrációs gyakorlatok végzésére
- szöveg nélküli és szöveges légző-, hang- és artikulációs gyakorlatokra
- a megismert bábtechnikák és mozgatási elvek tudatos alkalmazására
- a pálcás mozgatás egyszerűbb módjaival jelenet bemutatására
- kellék használatára
- a színpad, a paraván terében feladatok végrehajtására

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a színpadi jelenlét, a szerepbelépés fogalmát
- a bábjáték létrehozásának munkafázisait, azok egymásra épülését, kölcsönhatását
- az idő múlásának különféle megjelenítési lehetőségeit
- a tempó, a ritmus, mint a kifejezőeszközök lehetőségeit
- a helyszínváltás lehetőségeit
- a kéz bemelegítő gyakorlatait
- a kézzjáték, kézpantomim alapjait
- a kesztyűs játék szabályait
- a rögzített jellemelek, szereptípusok fogalmát
- a vásári bábjáték magyar hagyományait
- a vásári bábjáték jeles magyarországi képviselőit

Fejlessze a tanulók

- karakteralkotó, jelentésteremtő nyelvi és beszédtechnikai eszköztárát
- bábos improvizációs képességét
- szöveg- és előadáselemzési képességét
- koncentrációs készségét
- önértékelését, önkritikáját
- ritmusérzékét

Ösztönözze a tanulókat

- saját ötleteik megvalósítására
- a társakkal való toleráns magatartásra
- a bábszínpadi előadás különböző feladatainak ellátására
- a kesztyűbábbal kapcsolatos ismereteik önálló bővítésére
- az érdeklődésüknek és képességüknek megfelelő bábjátékos területen való elmélyülésre

Tananyag

A kesztyűbáb világa

- Az emberi kéz mint forma, mint bonyolult szerkezet, mint anatómiai egység
- A kéz mint a kommunikáció eszköze
- A könyök-alkar-tenyér-kézfej kapcsolata
- A kéz bemelegítő gyakorlatai
- Kézzjátékok: csupasz és felöltöttzetett kéz
- Mozdulatsorok gyakorlása kötetlen ritmusban és zenére
- Ábrázolás a könyök-alkar-tenyér-kézfej formai lehetőségeivel (pl.: fa, ház, erdő, kukac, lepke)
- A kesztyűk tárháza, a különböző kesztyűk kínálta jelentésteremtési lehetőségek
- A kézpantomim megjelenítő képessége, alkalmazási lehetőségei

A takarás, a paraván, a háttér- és díszletelemek használata
Paravános játék kesztyűbábbal (karakterábrázolás, ellentétes karakterek)
A bábjáték létrehozásának folyamata
A bábos és közönség kapcsolattartásának lehetősége (pl.: köszönés, kitekintés, kikerdezés, kiszólás)
A játék akusztikus elemekkel (zenével, zajkeltő tárgyakkal, szöveggel) való kiegészítése
Ismerkedés a magyar vásári bábjáték hőseivel (Paprika Jancsi, Vitéz László)

Bábtörténet

A vásári bábjáték magyarországi tradícióit

Színpadi bábjáték

Kézpantomimmel különböző tartalmak megjelenítése szólójátékban (kellékhasználattal) vagy csoportosan
Egyéni, majd páros jelenetekben ellentétes karakterek megformálása, szerepcsere, szerepátvétel
Vásári bábjáték-etűdök létrehozása
Etűd készítése szabadon választott témára, az eddigiekben tanult bábtechnikákkal

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a bábjáték létrehozásának munkafázisait, azok egymásra épülését, kölcsönhatását
- az idő múlásának különféle megjelenítései lehetőségeit
- a helyszínváltás lehetőségeit
- a kézzjáték, kézpantomim alapjait
- a kesztyűs játék szabályait
- a vásári bábjáték magyar hagyományait
- a vásári bábjáték jeles magyarországi képviselőit

Legyenek képesek

- a kéz bemelegítő gyakorlatainak önálló elvégzésére
- a kesztyűbáb technikájának alkalmazására
- kesztyűbábbal rövid jelenetek eljátszására
- együttműködésre a paraván mögötti térben
- az eddig megismert bábtechnikák és mozgatási elvek alkalmazására

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a maszk szerepét a természeti népek rítusaiban és magyar népszokásainkban
- a maszk színháztörténeti vonatkozásait
- a maszkok fajtáit, funkcióit
- a maszkos játékot előkészítő bemelegítő, lazító és kondicionáló mozgásgyakorlatok
- a maszkos játékot előkészítő bemelegítő és fejlesztő beszédgyakorlatok
- a maszkkal történő játék szabályait
- a maszkban való megszólalás sajátosságait
- a jelentős méretkülönbségű figurák megszólaltatásának lehetőségeit
- a főbb bábszínpad-típusokat
- a színpadtechnika egyszerűbb elemeit
- a zene, zaj, zöreij funkcióit az előadásban
- a bábos nyílt színi játékához kötődő elvárásokat
- a pantomimtechnikában használt alapfogalmakat
- a pantomimes test-technikát segítő gyakorlatokat

Fejlessze a tanulók

- arányérzékét
- mozgásos és gesztusnyelvi kifejezőkészségét
- lényegkiemelő képességét
- karakterábrázoló képességét
- színpadi jelenlétét
- játékinzintizását
- társművészetekhez tartozó (elsősorban zenei, táncos) kifejezőeszközeit

Ösztönözze a tanulókat

- tanári irányítás nélküli feladatmegoldásra
- az elvégzett feladatok elemző értékelésére, önértékelésre
- társaik ötletének elfogadására
- arányos feladatmegosztására
- bábszínpad-i előadások megtekintésére elemzésére, értékelésére
- bábszínpad-i előadásban való részvételre

Tananyag

Maszkok világa

- A maszkos játékot előkészítő bemelegítő, lazító és kondicionáló mozgásgyakorlatok
- A maszkos játékot előkészítő bemelegítő és fejlesztő beszédgyakorlatok
- A maszk a természeti népek rítusaiban és magyar népszokásainkban
- A maszk mögé bújás különféle jelentései
- Félmaszk, teljes maszk, elől-hátul maszk
- A maszkos játékok jellegzetességei
- A tekintet és a fej iránya maszkos játékokban
- Maszkos szerep megformálása
- A test kommunikációs eszközei maszkos játékokban
- A pantomim a maszkos játékokban
- Tánc a maszkos játékokban
- Kísérletezés a hangok torzításával
- Élőszereplő, óriásbáb, maszkos figura, és kisméretű báb együtt a színpadon

Színpadtechnika

- A főbb bábszínpad-típusok (pl.: fekete- és kulisszaszínház, marionett-, forgószínpad)
- A színpadtechnika egyszerűbb elemei
- Kísérletezés különböző technikai eszközökkel színpadi effektek létrehozására (pl.: diavetítő, írásvetítő, számítógép)

Bábtörténet

- A maszk színháztörténeti vonatkozásai

Színpadi bábjáték

- Csoportos előadás létrehozása az eddigiekben tanult bábtechnikák kevert alkalmazásával
- Etűd készítése szabadon választott témára, az eddigiekben tanult bábtechnikákkal

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a maszkok fajtáit, funkcióit
- a maszkos játékot előkészítő bemelegítő, lazító és kondicionáló mozgásgyakorlatokat
- a maszkos játékot előkészítő bemelegítő és fejlesztő beszédgyakorlatokat
- a maszkos történeti játék szabályait
- a maszkban való megszólalás sajátosságait
- a jelentős méretkülönbségű figurák megszólaltatásának lehetőségeit
- a főbb bábszínpad-típusokat
- a színpadtechnika egyszerűbb elemeit
- a bábos nyílt színi játékokhoz kötődő elvárásokat

Legyenek képesek

- a maszkos játékot előkészítő gyakorlatok önálló elvégzésére
- egyszerű ritmuskíséret rögtönzésre
- rövid zenei részletre mozgás rögtönzésére
- a beszéd folyamat részeinek és egészének tudatos irányítására
- helyes színpadi beszédre maszkos színpadi munkájában egyaránt
- testtudatos szerepformálásra
- pantomimes alapismeretek alkalmazására
- az eddigiekben megismert bábtechnikák és mozgatási elvek alkalmazására

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

- a bábjáték meghatározó tradícióit
- az alapvető bábtípusokat és bábtechnikákat
- a főbb bábszínpad-típusokat
- az általuk használt bábu felépítését, főbb alkotórészeinek elnevezését
- a bemelegítő, kondicionáló, fejlesztő beszéd - és mozgásgyakorlatokat
- az alapvető improvizációs technikákat
- az alapvető szakkifejezéseket (pl.: paraván, mozgatókereszt, gapit)

Legyenek képesek

- a tanári instrukciók mentén végzett munkára
- a bemelegítő, kondicionáló, fejlesztő beszéd- és mozgásgyakorlatok önálló elvégzésére
- testtudatos mozgásra
- a bábu általi kapcsolatteremtésre, illetve érzelmi, gondolati tartalmak kifejezésére
- a megfigyelt és/vagy önállóan megtervezett mozdulatsor elvégzésére, megismétlésére
- egyszerű bábmozgatási technikák színpadi tartalomnak megfelelő alkalmazására
- az anyag életre keltéséhez szükséges egyszerű átalakító vagy tárgyalkotó tevékenységre, eszközhasználatra
- a lényegkiemelésre
- improvizációra
- verbális produkcióban a szöveg kifejező megszólaltatására
- a partnerekkel alkotó együttműködésre
- bekapcsolódni az adott bábjátékhoz szükséges, egyszerűen kivitelezhető látványelemek (bábu, díszlet, kellék) csoportos megtervezésébe és kivitelezésébe
- adottságaiknak és képességeinek megfelelően az adott tartalmak kifejtésére komplex játék (jelenet vagy jelenetsor vagy előadás) formájában

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama

Bábjáték 2-3 perc

A vizsga tartalma

A tanuló egy vagy több szabadon választott tárgy animálásával improvizáción alapuló egyéni vagy páros jelenetet készít és mutat be. A vizsga helyszínén biztosítani kell a tanulók létszámának megfelelő, de legalább tizenöt darab környezetükben található használati tárgyat (pl. cipők, üvegpalackok, konyhai eszközök). A jelenetnek reprezentálnia kell az eddig tanultak egységben való kezelését, alkotó módon való felhasználását (pl.: a bábjátéki elemek hatásmechanizmusa, a jelenetszerkesztés).

A jelenethez kapcsolódhat szöveg, zene, hanghatás, tánc is. Szükség szerint igénybe vehet segítő (pl. kellékhasználatához, zenei, illetve hangtechnikai eszközök, hangeffektusok alkalmazásához).

A vizsga értékelése

- A bábuval történő kifejezés ereje, hitelessége
- A mozdulatok, mozgássorok kivitelezésének pontossága, folyamatossága
- Verbális produkció esetén a nyelvi kifejezőeszközök használata
- A tekintet tudatos irányítása
- A bábos és bábuja, valamint a bábok közötti kontaktus elevensége, összehangoltsága
- A zene és hanghatások figyelembevétele
- A díszletek, kellékek használata
- Páros vagy csoportos produkció esetén a koncentráció, az együttműködés
- Eredetiség, kreatív megoldások
- A jelenet kifejezőeszközeinek összehatása

Továbbképző évfolyamok

7. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- az egyensúly és a gravitáció központi szerepét
- az egyensúlygyakorlatokat
- a felülről lefelé irányuló hang képzésének technikáját
- a bábu súlypontjait, függesztési pontjait, a felzsinórozás módját
- a marionett-technikában rejlő speciális ábrázolási lehetőségeket
- a bonyolult marionett-technikákat és alkalmazásukat
- a marionett-játék hagyományait
- a marionett színpad szerkezetét és scenikai megoldásait
- a bábu felépítésével, mozgatásával kapcsolatos szakkifejezéseket

Fejlessze a tanulók

- térérzékelését, térhasználatát
- finommotoros képességeit
- mozgáskoordinációját
- egyensúlyérzékét
- állóképességét
- koncentrációját
- improvizációs készségét
- együttműködési készségét
- a felülről lefelé irányuló hang képzésének technikáját

Ösztönözze a tanulókat

- a bábjáték során használt bábuik, eszközeik megtervezésére, elkészítésére
- bábszínpadi előadások megtekintésére, abban a bábszínész munkájának elemzésére, értékelésére
- báb előadás bemutatására
- a marionett játékkal kapcsolatos ismereteik önálló bővítésére

Tananyag

Marionettek világa

- Az egyensúly és a gravitáció központi szerepe
- Egyensúlygyakorlatok
- Egymás testének felzsinórozása, közös játék: engem mozgatnak, én mozगतok
- A bábu súlypontjai, függesztési pontjai, felzsinórozása
- Mozdulatsorok tervezése és kivitelezése önállóan és csoportban
- Mozgáskompozíciók zenére
- A naturalisztikus és szurreális ábrázolás speciális lehetőségei
- A mozगतók kiemelt és segítő szerepben
- Különbözö marionett-technikák (pl.: pálcás, egy- és többzsinóros, átváltozó, szétváló) alkalmazása
- A marionett bábu hagyományainak, fajtáinak, működési elvének összefoglalása
- A marionett színpad szerkezete és scenikai megoldásai (járatok és függönyök fajtái, takarások módjai, használata)

Bábtörténet

- A marionettjáték színháztörténeti vonatkozásai

Színpadi bábjáték

- Csoportos előadás létrehozása marionett-technikákkal
- Etüd készítése szabadon választott témára, az eddigiekben tanult bábtechnikákkal

Követelmények

A tanulók ismerjék

- az egyensúlygyakorlatokat
- a felülről lefelé irányuló hang képzésének technikáját
- a bábu súlypontjait, függesztési pontjait, a felzsinórozás módját
- a marionett-technikában rejlő speciális ábrázolási lehetőségeket
- a bonyolult marionett-technikákat
- a marionett-játék hagyományait

- a marionett színpad szerkezetét és scenikai megoldásait
- a bábu felépítésével, mozgatásával kapcsolatos szakkifejezéseket

Legyenek képesek

- a szerepelemzési, szerepépítési módszereket gyakorlatban alkalmazni
- zsinóros marionett mozgatására
- a megismert mozgatási technikák improvizáció során történő alkalmazására
- a marionett bábu mozdulatsorának megtervezésére, a mozdulatsor begyakorlására
- zenei ritmusokra való bábmozgatásra
- a felülről lefelé irányuló megszólalás helyes alkalmazására
- a naturalisztikus és szürreális megoldások megvalósítására

8. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a bunraku bábu felépítését, mozgatását, játékmódját
- a bunraku bábszínpadot
- a feketeszínházat és változatait
- a fényutcsás játékmódot
- a különböző bábkesztyű-fajtákat
- a különböző kesztyűbábok arányait, szerkezetét, mozgatását
- a kesztyűs bábjátékot előkészítő bemelegítő, lazító és kondicionáló mozgásgyakorlatokat
- a kesztyűs bábjátékot előkészítő bemelegítő és fejlesztő beszédgyakorlatokat
- az európai vásári bábjáték műfaji sajátosságait
- a különböző paravánok és állványokra szerelhető háttér-díszletelemek használatát
- kétkezes játék sajátosságait
- a kétkezes kesztyűs bábjátékot előkészítő mozgásgyakorlatokat
- az európai vásári bábjáték-hősöket
- egyszerű diavetítők, elemlámpák, állványra szerelhető halogének alkalmazását a színpad szemből történő megvilágításához
- a színpadi fény és az idő kapcsolatát
- a látvány és az akusztikus mező összekapcsolásának lehetőségeit

Fejlessze a tanulók

- koordinációs készségét
- a tanulók együttműködési készségét
- a bábu és mozgatóinak összjátékát
- verbális kifejezőkészségét
- hangkarakter-formáló képességét
- érzelmfelidező képességét
- rögtönzésben való jártasságát

Ösztönözze a tanulókat

- a megszerzett mozgástechnikai szint gyakorlás útján történő megtartására
- a bábkesztítés, bábmozgatás és szerepformálás kölcsönhatásának kialakítására
- a választott bábjátékmódnak megfelelő színpadi játékra
- a kivitelezési munka részfeladatainak összehangolására
- látott előadások, jelenetek elemzésére, értékelésére, önértékelésre
- egyéni megoldások keresésére
- önálló kezdeményezések kidolgozására
- a rögtönzésen alapuló játékra

Tananyag

A bunraku bábok világa

- A bunraku bábu felépítése, mozgatása
- A bábu és mozgatóinak összjátéka
- A bunraku színpada
- A feketeszínház és változatai (technikai megoldások kipróbálása, fényutcsák kialakítása)
- Feketeszínház: játék fényutcsában

A mozdulat folyamatának megtervezése, végigkövetése, megvalósítása, mozdulatok begyakorlása
Jelenetek szerkesztése, előadása

Kesztyűbábok világa

Különböző bábkesztyű-fajták

A bábu aránya, szerkezete, mozgatása

A kesztyűs bábjátékot előkészítő bemelegítő, lazító és kondicionáló mozgásgyakorlatok

A kesztyűs bábjátékot előkészítő bemelegítő és fejlesztő beszédgyakorlatok

Az európai vásári bábjáték műfaji sajátosságainak összegyűjtése (pl.: ellentétes karakterek, állandó figurák, jó és rossz küzdelme, dinamikus és pergő ritmus, rögtönzés, a közönséggel való közvetlen kapcsolat)

Ellentétes karakterek tervezése (egyéni munka), etűd felépítése, mozgássor megtanulása és bemutatása

Különböző magasságú, mélységű, szélességű paravánok és állványokra szerelhető egyszerű háttér-díszletelemek használata

Kétkezes játék gyakorlása

Humor és groteszk hangnem a színpadon

Ismerkedés az európai vásári bábjáték-hősökkel (pl.: Punch, Guignoll, Hans Wurst)

A szemből megvilágított színpad (egyszerű diavetítők, elemlámpák, állványra szerelhető halogének kipróbálása)

A fény és az idő kapcsolata (az időmúlás fénnel való jelzése)

Fényvisszaverő, csillámló felületek kipróbálása (pl.: tükrök, üvegfelületek, tűz- és vízhatás)

Akusztikai terekkel, hangokkal, zajkeltő eszközökkel való kísérletezés

A látvány, az akusztikus mező és a mozgás összekapcsolása

Bábtörténet

A bunraku történeti hagyományainak megismerése

A vásári bábjáték és mutatványosság története, az utcaszínházi műfaj megjelenése

Színpadi bábjáték

Bunraku technikájú bábuval jelenetek, jelenetsorok létrehozása

A tradicionális vásári bábjáték-részlet bemutatása

Etűd készítése szabadon választott témára, az eddigiekben tanult bábtechnikákkal

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a bunraku bábu felépítését, mozgatását, játékmódját
- a bunraku bábszínpadot
- a feketeszínházat és változatait
- a fényutcsás játékmódot
- a különböző bábkesztyű-fajtákat
- a kesztyűs bábjátékot előkészítő bemelegítő, lazító és kondicionáló mozgásgyakorlatokat
- a kesztyűs bábjátékot előkészítő bemelegítő és fejlesztő beszédgyakorlatokat
- az európai vásári bábjáték műfaji sajátosságait
- a különböző paravánok és állványokra szerelhető háttér-díszletelemek használatát
- kétkezes játék sajátosságait
- a kétkezes kesztyűs bábjátékot előkészítő mozgásgyakorlatokat
- az európai vásári bábjáték hőseit és műfaji sajátosságait

Legyenek képesek

- a bábjátékos munkájukat a bábjáték egészébe illeszteni, annak céljait szolgálni
- tanári-rendezői instrukciók alapján dolgozni
- bábuját a játék tartalmának megfelelő mozgatni
- a helyes színpadi beszédre szerephelyzetben
- a bunraku bábu mozgatása során magas fokú együttműködésre
- a bunraku bábval játszott jelenetben egyszerű díszitelem használatára
- kesztyűbáb szerkezeti felépítésének megfelelő bábmozgatásra
- ellentétes karakterű figurákat jelenetbe helyezni

9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- zártterű dobozszínházban kialakítható árnyjáték játéklehetőségeit

- különböző árnyfigurák játéklehetőségeit
- a világítás bábszínpadi alkalmazását, módszereit, eszközeit
- festett hátterek használatát
- az árnyjáték történetét, nagy civilizációk árnyjátékos hagyományait
- a polgári bábjátékosok jelentősebb képviselőit, állomásait
- a művészi bábjáték sajátos lehetőségeit, jeles magyar alkotóit, alkotóműhelyeit
- a bábszínészek, bábjátékosok a különböző színházi struktúrákban betöltött szerepét

Fejlessze a tanulók

- stílusérzékét
- művészi látásmódját
- képalkotó képességét
- animációs látásmódját
- lényegkiemelő képességét

Ösztönözze a tanulókat

- egyéni munkavégzésre, önálló elképzeléseik megvalósítására
- társai és saját bábjátékos munkájának értékelésére
- adottságaiknak, képességeiknek leginkább megfelelő játékmód megtanulására, az abban való elmélyülésre
- a társművészetekben rejlő lehetőségek keresésére és felhasználására
- kísérletezésre a bábszínház képi világának egyedivé tétele érdekében
- bábszínpadi előadások megtekintésére, elemzésére, értékelésére
- bábszínházak és/vagy bábművészek munkájába való betekintésre
- a tanulók által készített bábelőadás bemutatására

Tananyag

Árnyszínházak, árnybábok világa

- Zárterű dobozszínházban (elemlámpával, gyertyával) kialakítható árnyjáték
- Az emberi kézzel, az emberi sziluettel, tömör síkidomokkal, áttört síkfelületekkel való kísérletezés, események vetítőernyőn való megjelenítése
- A fényforrás helyének tudatos kialakítása
- Az árnyfigurák fajtájának kiválasztása, egyszerű figurák elkészítése
- Játék különböző árnyfigurákkal
- Az egyes bábtechnikák árnyjátékban való alkalmazása
- A nézőpont és a technika összefüggései
- A világítás lehetőségei a bábszínpadon, a fény fajtái (pl.: pont-, szórt-, csúcs-, ellenfény)
- A realitás és az irrealitás határán (pl.: két írásvetítő használatával)
- Festett hátterek használata (pl.: vetített dia háttér, celluloidra festett hátterek, vegyes anyagú hátterek)
- A festői hátterek alkalmazásának jelentősége
- A bábszínészek, bábjátékosok a különböző színházi struktúrákban betöltött szerepe

Bábtörténet

- A művészi bábjáték kialakulása Magyarországon és a világban
- A társművészetek hatása a bábművészetre

Színpadi bábjáték

- Szabadon választott témához fénytechnikai kísérletek, majd ezek eredményeinek beépítése előadásba
- Árnyszínházi bábelőadás létrehozása
- Etűd készítése önállóan vagy párban szabadon választott témára az eddigiekben tanult bábtechnikákkal; ezeket független jelenetekként vagy egymásba fűzve adják elő

Követelmények

A tanulók ismerjék

- zárterű dobozszínházban kialakítható árnyjáték játéklehetőségeit
- különböző árnyfigurák játéklehetőségeit
- a világítás bábszínpadi alkalmazását, módszereit, eszközeit
- festett hátterek használatát
- az árnyjáték történetét, nagy civilizációk árnyjátékos hagyományait
- az egyes bábtechnikák használatára vonatkozó konvenciókat

Legyenek képesek

- bonyolultabb mozgatótechnikájú bábu működtetésére
- az árnyszínházi előadás létrehozásában különböző szerepekben és funkciókban történő közreműködésre
- tanulmányai során szerzett bábszínházi, dramatikus tapasztalatainak alkotó felhasználására

10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a nemzetközi és hazai kortárs bábszínházakat
- az új bábszínházi törekvéseket
- néhány kiemelkedő bábszínházi előadást
- a manufaktúra jellegű kiscsoportos együttműködést
- az értékelés fontosságát, az értékelési szempontokat

Fejlessze a tanulók

- a bábszínházi munkában való jártasságát
- színházi jelenlétének erejét

Ösztönözze a tanulókat

- önálló kísérletezésre, gyakorlás általi fejlődésre
- a bábjáték sajátos kifejezési formáinak alkalmazására
- a bábjáték során használt eszközök elkészítésére vagy megtervezésére
- minél több bábelőadás megtekintésére, megbeszélésére, elemzésére, értelmezésére
- a bábszínház hivatásszerűen gyakorolt módjainak megismerésére

Tananyag

A kísérletezések színháza

Kortárs, jeles alkotások megtekintése és elemzése

Témához szabadon választott bábtechnika és színház (pl.: paraván, doboz-színház, díszletek) kialakítása

Kiscsoportos együttműködés a tervezéstől a kivitelezésig, manufaktúra jelleggel

Az effektek, a térhasználat, a fény szerepe a tervezett bábjátékban

Kiscsoportos bábjáték a létrehozott bábszínházban

A létrejött előadás bemutatása

Egymás alkotásainak megtekintése és értékelés (szempont kell legyen pl.: a bábu és bábos kapcsolata; a bábu megjelenítő, utánzó, megidéz, helyettesítő funkciójának játékban való kibontása; a bábu-bábos-tér hármasságának kapcsolata; a vizuális megjelenítés egyedi stílusa; a szokásostól eltérő effektek használata)

Felkészülés a vizsgára

Minden tanuló a szaktanár vezetésével egy szabadon, a tanuló egyéniségéhez, érdeklődéséhez, képességeihez közel álló témát, ehhez bábtechnikát választ

A témát önállóan, jelenetekre bontva, a próbafolyamatot megtervezve, majd bepróbálva kell előadásra kész állapotba hozni

Csoportokban egy szabadon választott téma bábszínházra állítása: a hangsúlyt a bábtípusnak megfelelő mozgatótechnikák begyakorlására, a színházkép kialakítására, a bábu és bábosok kapcsolatára, a bábszínházi hiteles jelenlétre helyezve

Bábtörténet

Nemzetközi és hazai kortárs bábszínházak

Új törekvések a bábszínházban

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a nemzetközi és hazai kortárs bábszínházakat
- az új bábszínházi törekvéseket
- kiemelkedő bábszínházi előadásokat
- a manufaktúra jellegű kiscsoportos együttműködést
- az értékelés fontosságát, értékelési szempontokat

Legyenek képesek

- a szerepalkotásban önálló gondolataik, egyéniségük érvényesítésére
- kifejező bábmozgatásra
- a beszédanyag részleteinek és egészének tudatos irányítására
- az ábrázolt figura megjelenítésének elemzésére

- a társművészetekben szerzett ismereteiket a bábjátékos munkában hasznosítani

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

- a polgári-művészi bábjáték európai hagyományait, kortárs törekvéseit
- a bemutatásra szánt produkció funkcionális és látványelemeinek működését, hatását
- az egyes bábtechnikák lehetséges színpadtechnikai alkalmazását
- a társművészetekkel való kapcsolódás lehetőségét
- a bábszínház működéséhez kapcsolódó legfontosabb mesterségeket

Legyenek képesek

- bonyolult szerkezetű (marionett-, bunraku-, árny-) bábu mozgatására és alkalmazására
- az emberi és technikai tényezők összehangolt alkalmazására
- a bábjáték alkotófázisaiban való részvételre
- a bábu és bábos kapcsolatának értelmezésére a csoportos játékban és mások játékában is
- az általa használt bábu színpadi tartalomnak megfelelő mozgatására
- különféle szerepek megformálására, a szerepalkotásban önálló gondolataik, egyéniségük érvényesítésére
- az előadás/próba folyamán szükség szerinti háttérmunkára
- egyéni és csoportos jelenetek önálló összeállítására, előadására

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama

Bábjáték

- egyéni vagy páros jelenet, 3-5 perc
vagy
- csoportos jelenet vagy előadás, 15-30 perc

A vizsga tartalma

A tanuló egyéni vagy páros jelenet bemutatásával vagy csoportos jelenetben/előadásban önálló szerep megformálásával teljesítheti a művészeti záróvizsga követelményeket. A jelenet vagy előadás készülhet drámai, dramatizált vagy szerkesztett mű alapján, illetve zenei vagy képzőművészeti alkotás bábszínpadi adaptációjával vagy rögzített improvizációval. A tanulónak egyéni vagy páros produkciójában egy szabadon választott bábtechnikát kell (kesztyűs, árny, marionett, bunraku, vajang) alkalmaznia, választását indokolnia kell. A csoportos jelenet vagy előadás a választott téma szerint épülhet egy kiválasztott bábtechnikára, vagy – ha ez indokolt – több együttes alkalmazására.

A vizsga értékelése

- A bábuval történő kifejezés ereje, hitelessége
- A mozdulatok, mozgássorok kivitelezésének pontossága, folyamatossága
- Verbális produkcióban a nyelvi kifejezőeszközök használata
- A tekintet tudatos irányítása
- A bábos és bábuja, valamint a bábok közötti kontaktus elevenisége, összehangoltsága
- A zene és hanghatások figyelembevétele
- A díszletek, kellékek használata
- Páros vagy csoportos produkció esetén koncentráció, együttműködés
- Eredetiség, kreatív megoldások
- A jelenet/előadás kifejezőeszközeinek összehatása

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Paraván (állítható magasságú)

Dobogók

Árnyvászon

Nagyméretű tükör
Függönyök, takarások
Díszlettartó állványok
Bábtípusonként a szerkezetet mutató próbabábu
Bábkészlet bábtípusonként, tanulói használatra
Alapvető fénytechnika (reflektorok, állványok, fényszabályozó egység, árnylámpák, spotlámpák, mobil fényforrások)
Tévé, videó- vagy DVD-lejátszó
Videokamera
Ritmushangszer-készlet, hang-, zörej-, és zajkeltő eszközök

Bábkészítés

A bábkészítés tantárgy legfőbb célja, hogy a tárgyalatás során fejlessze a tanulók képzelőerejét, fantáziáját, továbbá tegye lehetővé, hogy a tanulók megismerhessék a bábkészítés során a tárgy bábuvá alakításának élményét. A képzés feladata, hogy a tanulók képességeit, eltérő fejlődési ütemét figyelembe véve fejlessze vizuális érzékenységüket, kifejezőképességüket, alkotóképességüket, bővítse technikai tudásukat, jártasságukat.

A tantárgy speciális feladata, hogy a bábjáték főtárggyal összhangban az ott alkalmazásra kerülő bábok, kellékek, díszletek előállítását is szolgálja.

Alapfokú évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a természeti anyagok, a természetben található formák felhasználásának többféle módját
- az ember alkotta formák, tárgyak felhasználásának többféle módját
- a tárgyak átlényegítési lehetőségeit
- a mozgatási irányokat
- emberi tulajdonságok, jellemvonások, valamint anyagok, formák, arányok társításának lehetőségeit
- gyakran előforduló mesefigurák terményekből/tárgyakból történő elkészítésének egyes lehetőségeit

Fejlessze a tanulók

- lényegkiemelő képességét
- megfigyelő képességét
- a hasonlóságfelismerő és asszociációs képességét
- a természetben található formák iránti érzékenységét
- formaalkotási képességét
- stílusérzékét

Ösztönözze a tanulókat

- a tárgyak funkciójának megváltoztatására
- az ember alkotta formák megismerésére
- a különböző természetes és mesterséges formák, tárgyak, anyagok szabadon történő összeépítésére
- az egyszerű tárgyalakító technológiai eljárások kipróbálására
- a kialakított tárgyábokkal való játékra

Tananyag

A természetben rejlő formák tanulmányozása, felhasználása

Természetes anyagok (pl.: termések, gyökerek, zöldségek, virágok, ágak, kövek, madártollak, szálak) anyagok gyűjtése, megfigyelése, csoportosítása)

Szereptípusok és karakterek létrehozása a látvány alapján

Egyszerű technológiák alkalmazásával rögtönzött bábuk készítése

A tanteremben, gyerekszobában található tárgyak, formák tanulmányozása, felhasználása: a tárgy-bábok világa

Tárgy-metamorfózis játékok különböző tárgyakkal

Ellentétes tulajdonságú tárgyak keresése, azokhoz karakterek társítása

Emberi tulajdonságok kifejezéséhez tárgyak társítása

A mozgatási irányok és a mozgatási áttételek összhangba hozása

Tárgyak összeépítése, átalakítása a kialakítandó figurának megfelelően
Játék a létrehozott bábokkal
Mesefigurák és egyszerű mesei helyzetek megjelenítése

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a természetben található és a mesterséges tárgyak közötti lényegi különbségeket
- azokat az egyszerű technológiai eljárásokat, amelyekkel a természetben található és mesterséges tárgyak összeépíthetők, átalakíthatók
- mozgatósi irányokat
- a leggyakrabban előforduló mesefigurákat

Legyenek képesek

- a természetben található és a mesterséges tárgyak megkülönböztetésére
- emberi tulajdonságok megjelenítéséhez szükséges anyagok, formák vagy tárgyak keresésére
- tulajdonságok tárgyi ábrázolására
- a mozgatósi irányok közötti eligazodásra
- tárgyakhoz, formákhoz meseszereplők társítására
- az általa készített tárgy-bábok használatára

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a bábtest fogalmát, ennek lényegi összetevőit
- a test, a tömeg, a méretek, arányok kifejező erejét
- a függőlegesen tagolt bábu részeit (
- a felülről, merevrúddal mozgatott egyszerű marionett bábu fizikai tulajdonságait és abból adódó képességeit
- a bábu anyagának és az elvárt mozgékonyságának összefüggéseit
- a textilek sokoldalú alkalmazási lehetőségét
- a színekkel, felületekkel, tömegekkel létrehozható legfontosabb figurákat
- a hátulról mozgatott egyszerű bábtest anatómiai részeit
- a markolat használatát, s így a bábu mozgatásának lehetőségeit
- a fej-nyak-törzs összeillesztésének egyszerű módjait
- a báb arcának legfontosabb kifejező részeit
- az emberi arányoktól való eltérés következményeit (pl. érzelmi, hangulati, kifejezésbeli hangsúlyok)
- a bábu talajon való járásának módjait

Fejlessze a tanulók

- anyaghasználatban való következetességét
- anyagtársítási és -alakítási képességét
- arányérzékelését
- térformáló képességét
- tárgyalakító képességét

Ösztönözze a tanulókat

- az anyagok bátor kombinálására
- a pontos anyagmegmunkálásra
- az érzelmek megjelenítésére egyszerű, formában, színben, anyagban
- elkészített bábjaikhoz történetek kitalálására
- a bábuk kialakításával párhuzamosan mesei fordulatok játékban való kipróbálására
- a társakkal való közös alkotásra
- művészeti albumok tanulmányozására (öltözetek, viselek, épületek)

Tananyag

A felülről mozgatott egyszerű plasztikus bábok világa

Ismerkedés a felülről mozgatott egyszerű plasztikus bábok készítésére alkalmas anyagokkal

A felülről mozgatás technikai elvárásai: függőlegesek, vízszintesek aránya; a test, a törzs, a fej helyzete; a tömeg és a testsúly arányának elosztása; szoknyás, palástos, láb nélküli figurák kialakítása

Marionett kereszt nélküli mozgatói lehetőségei

Egyszerű figurák felzsinórozása

A plasztikusság, a hengeresség megjelenése

A tartórúd és nyelének használata

A hátulról mozgatott egyszerű plasztikus bábok világa

A hátulról mozgatott bábu fejében elhelyezett mozgató (markolat) használata

Az emberi anatómia szerinti szerkezet kialakítása a testarányok esetleges változtatásával

A fej-nyak-törzs ízeinek mozgékonyására való törekvés

Az arc egyszerű, de kifejező megjelenítése

Apró mozdulatok kivitelezéséhez szükséges anyagok, eljárások megismerése

Asztalon kialakítható doboz-színház

Az asztalon kialakítható színpadi tér lehetőségeinek kutatása

A tér és a lehatárolás lehetőségeinek kialakítása

Hullámkarton dobozok asztali színházzá alakítása

A „színpad” használatának további lehetőségei (mint hátul nyitott tér, a hátulról való benyúlás)

Játék a létrehozott bábokkal

Népmesék vagy legendamesék részleteinek megjelenítése az elkészített doboz-színházban, a kivitelezett bábokkal, csoportbontással

A tanulók által szabadon készített bábukhoz közös történet kialakítása

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a bábtest fogalmát, ennek lényegi összetevőit
- a függőlegesen tagolt bábu részeit
- a textilek sokoldalú alkalmazási lehetőségét
- a hátulról mozgatott egyszerű bábtest anatómiai részeit
- a markolat használatát, s így a bábu mozgatásának lehetőségeit
- a fej-nyak-törzs összeillesztésének egyszerű módjait
- a bábu talajon való járásának módjait

Legyenek képesek

- a felülről mozgatott bábu szerkezeti elemeinek felismerésére
- felülről, merevrúddal mozgatott egyszerű szerkezetű, textiltestű báb elkészítésére
- a hátulról mozgatott bábu szerkezeti elemeinek felismerésére
- hátulról mozgatott, rövid markolatú egyszerű szerkezetű bábu elkészítésére
- textilek egyszerű megmunkálására,
- az általuk készített bábokkal kapcsolatot teremteni, azokat mozgásba hozni

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismeresse meg a tanulókkal

- a sík és a tér közötti legfontosabb különbségeket
- a síkok felhasználásával téri elemek építésének lehetőségeit, egyszerű technológiai eljárásokat
- az ízületek, ízesülések találkozásának technológiai összeépítését, a síkok összeszerelésének lehetőségeit
- a mozgató pálca törzshöz illesztésének módjait
- a papírok sokféleségét, felhasználásuk sokoldalúságát, a felület-megmunkálási eljárásokat
- a síkbábok öltöztetésének lehetőségeit
- a nagyítást-kicsinyítést és ennek technológiai megoldásait
- az alulról mozgatott síkbábok szerkezeti részeit
- a vásári mézesbábokat

Fejlessze a tanulók

- konstrukciós képességét
- látványelemző képességét
- lényegkiemelő képességét
- absztraháló képességét

Ösztönözze a tanulókat

- egyéni látásmód, egyéni stílus kialakítására
- a papírok sokoldalú kombinálására
- a síkbábokkal kialakítható papírszínház használatára
- egymás figurájának kipróbálására, közös játék szervezésére
- művészeti albumok megtekintésére (öltözködéstörténet, egyházművészet, népművészet, naiv festészet, történelmi korok emberábrázolása)

Tananyag

Síkbábok világa

Egy anekdota- vagy legendamese elemzése, jelenetekre bontása, majd a képmutogató játékformához szükséges felületek megfestése

Fényképek, fotók (ember, állat-, és növényvilág) vizsgálata, kézzel való felnagyítása, ezek kivágása, ízekre bontása, kiegészítése, egyszerű technológiával való összeszerelése

A szemben-nézet fontossága, eltűnés élbe fordulással, a profil nézet kialakítása

Kétoldalú (elől – hátul, jobb – baloldal), felülről mozgatható, egyszerű ízekből összeállított síkbábok kivitelezése

A síkbábokhoz dobogó, porond készítése

A pálcás sík-marionettel való ismerkedés, mozgatópálcák használata

A papír mint anyag sokoldalú felhasználása, különböző eljárások és felületmegmunkálások kipróbálása

Síkidomok figurákká építése, ízeknél mozgékonyá alakítása

Vásári mézesbábok egyszerű formáinak vizsgálata

Alulról mozgatható síkbábok tervezése, kivitelezése

Az alulról mozgatott síkbábokhoz háromoldalú, hullámkartonból rögtönzött paravánok készítése

Különböző rétegek egymásra építése, plasztikus felületek létrehozása papírból

Óriási méretű figurák alkotása hullámkartonból

Játék a létrehozott bábokkal

Mítoszok, mitikus tartalmú mesék (vagy azok részleteinek) megjelenítése mozgó képekkel

A tanulók által szabadon készített síkbábokhoz közös történet kialakítása

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a síkok felhasználásával téri elemek építésének lehetőségeit, egyszerű technológiai eljárásokat
- az ízületek, ízesülések találkozásának technológiai összeépítését
- a síkok összeszerelésének lehetőségeit
- a mozgató pálcák törzshöz illesztésének módjait
- a papírok sokféleségét, felhasználásuk sokoldalúságát, a felület-megmunkálási eljárásokat
- a síkbábok öltöztetésének lehetőségeit
- a nagyítást-kicsinyítést és ennek technológiai megoldásait
- az alulról mozgatott síkbábok szerkezeti részeit

Legyenek képesek

- papírok felhasználásával felülről és alulról mozgatott, egyszerű ízesítésű síkbábok készítésére
- a papírok megmunkálásához szükséges eljárások végrehajtására
- a síkformák figurákká alakítására
- a szemben és profil nézet megkülönböztetésére
- a pálcás sík-marionett és a mozgatópálcák használatára

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- az emberi test legfontosabb arányait
- a karakterek és a hozzájuk társítható anyagok sokféleségét
- a botbábok egyszerűbb fajtáit
- a botbábok egyszerűbb fajtáit
- a botos bábok szerkezetének alapvető részeit
- az alulról mozgatott botbáb mozgatási lehetőségeit
- a mozgatási szerkezetek elkészítésének egyszerű változatait

- az ízesülések illesztéséhez használható anyagokat, eljárásokat
- a bábu kézmozdulatainak kifejezésbeli jelentőségét

Fejlessze a tanulók

- formaérzékét
- tárgyalgató képességét
- a felületgazdag díszítésre való képességét
- metaforikus, szimbolikus látásmódját
- analízis és szintetizáló képességét

Ösztönözze a tanulókat

- önálló feladatmegoldásra
- egymás alkotásainak megismerésére
- közös játék kialakítására
- a népszokásaink bábjátékos elemeinek vizsgálatára

Tananyag

Alulról mozgatható egyszerű botbábok

- Egyszerű mozgásokra képes törzs, tengely, szerkezeti váz kialakítása
- Plasztikus fej létrehozása
- A népi betlehemes bábáncoltatás tanulmányozása
- Saját, arasznyi méretű botbáb kollektív készítése, nyakba akasztható dobozszínházzal
- Fakanál báb (szoknyás és nadrágos) készítése

Alulról mozgatható egyszerű vajang bábok változatai

- Áttétellel, pálcákkal mozgatott kezek és karok ízesülései
- Az ízületek csatlakoztatása egyszerű technológiával
- A textilhasználat kifejező felhasználása a bábu öltöztetése során
- Különböző méretű (akár 70-80 cm magas) bábok készítése az eddig tanult technológiák alapján

Játék a létrehozott bábokkal

- Rövid bábütők létrehozása botbábokkal, csoportbontásban
- A tanulók által szabadon készített botbábokhoz közös történet kialakítása

Követelmények

A tanulók ismerjék

- az emberi test legfontosabb arányait
- a karakterek és a hozzájuk társítható anyagok sokféleségét
- a botbábok egyszerűbb fajtáit
- a botos bábok szerkezetének alapvető részeit
- az alulról mozgatott botbáb mozgatási lehetőségeit
- a mozgatási szerkezetek elkészítésének egyszerű változatait
- az ízesülések illesztéséhez használható anyagokat, eljárásokat

Legyenek képesek

- az egyszerű botos bábok szerkezetének felépítésére
- érzelmek kifejező ábrázolására a bábkészítés során
- az alapanyagok jellegzetességeit figyelembe vevő alkalmazásra
- a szerepkaraktereknek megfelelő mozgatók kialakítására, a szükséges szerkezetek megvalósítására

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a kesztyűbáb (zsákbáb) szerkezeti elemeit, felépítését
- a kesztyűbábbal végrehajtható egyszerű mozgássorok technikai igényeit
- a kesztyűbáb szerkezeti adottságaiból fakadó elkészítési eljárások technológiáit
- a sík és plasztikus felületek kombinálási lehetőségeit
- a bábu tekintetnek jelölését, az arckarakterek kialakításának módjait
- a kétkezes játék nyújtotta lehetőségeket
- az anyag kiválasztás és a mozgás, mozgékonyág összefüggéseit

- a jelenethez illeszkedő stílus és mozgáslehetőségek jelentőségét a bábkészítést megelőző tervezésben
- a vásári bábjátékok műfaji sajátosságait

Fejlessze a tanulók

- vizuális érzékenységet
- absztrakciós képességet
- stílusérzékét
- mozgáskoordinációját
- szakszerű eszközhasználatát

Ösztönözze a tanulókat

- a kivitelezés során a technológia átgondolására
- a kézzjátékok kipróbálására
- egyszerű, könnyű szerkezetű paravánok kipróbálására
- humoros jelenetek kitalálására, szereplőinek elkészítésére, a játék bemutatására
- a tradicionális vásári népi bábhősök megismerésére

Tananyag

Az alulról mozgatott gyűszűtől a zsákbábig

- Az emberi kéz mint a kommunikáció eszköze (mint forma és mint bonyolult szerkezet)
- A könyök-alkar-tenyér-kézfej, mint anatómiai egységgel való ismerkedés.
- Kézzjátékok
- A kéz csupasz és kesztyűbe bújtatott „lénye”
- Zenére való mozdulatsorok gyakorlása, a könyök-alkar-tenyér-kézfej formai adottságaiból kialakítható „lények”
- A mindennapi életben használt különböző kesztyűk bábos felhasználása
- A kezek által megformált figurák mozgékonyasága, (kellékfogás, élethű szuszogás alvás közben, csetepaté teremtése)
- Egy vagy két újra húzható apró gyűszűbábok készítése
- Festett, ötujjas kesztyűre könnyű, üreges fej szerelése

Az alulról mozgatott kesztyűbáb

- Zsákbáb készítésének fázisai: elemző megfigyelés, figurák tervezése, anyagválasztás
- A bábu alakjának és a kéz anatómiájának összefüggései
- A bábu nyakának, derekának, „lábának” helye
- A fej kialakításának technológiái: papírmásé, rideghab, szivacs, papírpép
- Az arc kifejező festése, varrása, a szem formája, a tekintet iránya
- A haj, az öltözetek fontossága

Játék a létrehozott bábokkal

- Rövid bábetűdők létrehozása ellentétes karakterű kesztyűbábokkal, 2-3 fős csoportokban
- Ismerkedés Vitéz László-játékkal

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a kesztyűbáb (zsákbáb) szerkezeti elemeit, felépítését
- a kesztyűbábbal végrehajtható egyszerű mozgássorok technikai igényeit
- a bábu tekintetének jelölését, az arckarakterek kialakításának módjait
- az anyagválasztás és a mozgás, mozgékonyaság összefüggéseit
- a tradicionális vásári bábjátékot, néhány népi bábhős történetét

Legyenek képesek

- kézzjátékokban egyszerű mozdulatokkal megjeleníthető figura megjelenítésére
- öt ujjas kesztyűből báb készítésére
- a bábu tekintetének jelölésére, karaktervonások kifejezésére
- a jelenethez illeszkedő stílus- és mozgáslehetőségek kiválasztására

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a maszkok különböző típusait
- maszkkészítési eljárások egyszerűbb és bonyolultabb változatait

- a maszkon megjelenő érzelmek, arckifejezések torzításának, túlzásának, növelésének hatásait
- a maszkok, álarcok használatának egyes kultúrtörténeti példáit
- maszkok és öltözetek kapcsolatát
- a magyar népszokások farsangi alakoskodó maszkjait
- a maszkok színháztörténeti, színházi jelentőségét

Fejlessze a tanulók

- érzelemkifejező képességét
- arányérképét
- térhasználatát
- szimbólumalkotó képességét
- absztraháló, elvonatkoztató képességét
- stílusérzékenységét

Ösztönözze a tanulókat

- változatos eljárások kipróbálására
- veszélytelen technológiák alkalmazására
- a maszkok kipróbálására
- egyszerű jelmezek készítésére
- fejfedők tervezésére és egyszerű eljárásokkal való kivitelezésére
- társművészeti kitekintésre
- társai, önmaga és a felnőtt világ, a hétköznapi maszkok megfigyelésére
- művészeti albumok megtekintésére (nagy kultúrtörténeti korok maszkkultúrájával való ismerkedésre)

Tananyag

Maszkok világa

- A maszk, mint jel a természeti népek rítusaiban és népszokásainkban
- A maszk jelentősége a színháztörténetben, a történelmi korok karneváljain
- A maszk mögé bújás jelentésváltozásai
- Maszkkészítés: zacskó, zsák, sík, festett, teljes arcot eltakaró, orrnyergig érő plasztikus, léggömbre kasírozott, textil maszkok
- A karakterek felnagyítása, méretnövelés, a felületek érzelmi kifejezése
- A maszkos játékok jellegzetességeinek kipróbálása, közös játék (rítus, farsang, mesei vagy mitológiai jelenetek) kipróbálása

Óriások és törpék

- A méretek megnövelése, eltúlzása
- A maszkokhoz egyszerű jelmezek készítése
- Ellentétes karakterek teremtése méretek, arányok, bábtechnikák felhasználásával
- Kétemberes óriásbábok, „földön túli lények” készítése
- Fejre szerelt maszkok, elől-hátul kiképzett álarcok készítése
- Természeti népek rítusmaszkjainak rekonstrukciói, ezek működésbe hozása
- Gyűjtőmunka a természetből, természeti formák beépítése a maszkokba

Játék a létrehozott bábokkal, maszkokkal

- Játék mitológiai történethez készített maszkokkal és jelmezekkel
- Alakoskodó játék farsangi maszkokkal

Követelmények

A tanulók ismerjék

- maszkkészítési eljárások egyszerűbb változatait
- a maszkon megjelenő érzelmek, arckifejezések torzításának, túlzásának, növelésének hatásait
- maszkok és öltözetek kapcsolatát
- a magyar népszokások farsangi alakoskodó maszkjait
- a maszkok színháztörténeti, színházi jelentőségét

Legyenek képesek

- maszk tervezésére, figyelemmel az emberi arc arányaira,
- különböző technikákkal karakteres maszkokat létrehozni
- a maszk használatosságának bemutatására
- a különböző maszkokhoz egyszerű jelmezeket kivitelezni
- eligazodni a maszkos játékok világában

Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

A tanulók ismerjék

- a bábkészítés alapvető szakkifejezéseit (pl.: felülről, alulról, hátulról mozgatott, sík és plasztikus báb)
- az egyes bábmozgatási technikák működési elvét, és elkészítésének egyszerűbb változatait (pl.: merevpálcás sík marionett, hátulról mozgatott, bábfejbe beépített markolatú báb, kesztyűbáb ötujjas kesztyűre épített bábfejvel)
- a tervezés és kivitelezés alapvető szempontjait (pl.: jelenetelemzésen alapuló figura látványterve, bábtechnika meghatározása, anyagkiválasztás, technológiai lépések egymásra épülő sorrendjének eldöntése, kivitelezése)
- az alapanyagok sokféleségét, fontosabb fizikai-kémiai tulajdonságait
- a kivitelezéshez szükséges eszközöket, technikákat, technológiákat
- az elkészített bábu alkalmazási lehetőségeit
- a rögtönzött báb fogalmát

Legyenek képesek

- az alapvető bábmozgatási technikák közötti biztonságos eligazodásra
- a kivitelezési munka fázisainak követésére
- kreatív anyaghasználatra, megmunkálásra
- a tárgyak átlényegítésére, azok funkcióinak megváltoztatásával egyszerű figurák megalkotására
- az alapvető anatómiai arányrendszereknek megfelelő figurák tervezésére és kivitelezésére
- a képi sűrítésre
- a csodás elemek egyszerű technikai megoldásainak (pl. sík átváltozó-báb) alkalmazására
- egy adott témát megjelenítő bábok csoportjának elkészítése során a stílusegység megtartására
- saját elképzeléseinek megvalósítására tanári segítséggel vagy önállóan
- rögtönzött bábót készíteni
- az elkészített bábu „életterének” kialakítására egyszerű díszletelemekkel (pl.: állványra szerelt sík hátterek, függesztett függönyök, rúdra szerelt térbeli tárgyak)
- az általa készített bábu használatára

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama

Bábkészítés 90 perc

A vizsga tartalma

A tanuló a vizsgán megadott témához szabadon választott figura megjelenítésére bábút készít szabadon választott technikával. A tanulóknak a bábút rögtönzött módon, egészében kell megalkotnia, kiviteleznie, a rendelkezésére álló anyagokból eszközökből választva. Az elkészült bábút karakterének megfelelően egyszerű mozgás- vagy mozdulatsor (pl. járás, forgás, dőlés) bemutatásával kell megmozgatnia, láthatóvá tennie ezzel a használhatóságot, a vizuális jellemzőket. A tanulóknak a bemutatás során fel kell vázolni a bábu elkészítéséhez szükséges lépéseket is.

A vizsgán a tanuló az életkori sajátosságainak megfelelően összeállított jelenetsorból húz.

A vizsga értékelése

- A választott bábmozgatási technika összhangja a jelenettel
- Műfaji sajátosságok figyelembevétele, ezek kreatív alkalmazása
- Lényegkiemelés, arányok, színek, kompozíció
- Ötletesség
- A bábu működőképessége, használhatósága
- A vizuális megformáltság igényessége
- Tárgyalkotó, manuális és konstruáló képesség szabadsága
- Karakterábrázolás (színek, formák, arányok, eredetiség, anyagválasztás)
- Az ötletek kreatív alkalmazása

Továbbképző évfolyamok

7. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a bonyolultabb marionett bábok szerkezetét
- ezek elkészítésének technológiai lépéseit
- a merev tartórúd és a zsinórral való függesztés közötti különbséget
- a marionettkereszt elkészítésének és használatának módjait
- a bábttest anyagának különböző fajtáit
- a bábttest és emberi arány kapcsolatát
- a többzsinóros marionettek függesztésének és felzsinórozásának lehetőségeit
- a bábttest izületeinek és felzsinórozásának kapcsolatát
- a marionettbábbal való játék és a játéktér kapcsolatának lehetőségeit

Fejlessze a tanulók

- szimbólumalkotó képességét
- absztraháló, elvonatkoztató képességét
- stílusérzékenységet
- manipulációs képességét
- térlátását és térhasználatát
- konstrukciós képességét
- analízáló és szintetizáló képességét

Ösztönözze a tanulókat

- változatosságra az anyaghasználat során
- önálló munkavégzésre
- a megismert munkaformák alkalmazására saját ötleteik, gondolataik kidolgozásában
- egyre összetettebb szerkezetek alkotására, a többzsinóros marionett készítésére és használatára
- műalkotások, bábszínházi előadások megtekintésére

Tananyag

Marionettek világa

A felülről mozgatottság újszerű megtapasztalása, egymás testének felzsinórozása, közös játék

A marionett bábok bonyolultabb változatainak vizsgálata

A merev mozgatórúd kiváltása felzsinórozással

Mozgatókereszt szerkesztése

Ízelt testrészekkel rendelkező bábu készítése

A bábu kezeinek, lábainak felzsinórozása , majd mozgatása

A marionett bábu hagyományainak, fajtáinak, technikájának, működési elvének tanulmányozása

A marionett színpad technikai megoldásaival való ismerkedés, egyszerű, asztalok segítségével is kialakítható marionett-híd építése

Játék a létrehozott bábokkal

Bábetűdők létrehozása, kiemelt tekintettel az egyensúlyi problémákra, a reptetésre, a lebegés lehetőségeire

A tanulók saját élményeiből, tapasztalataiból építkező történet feldolgozása marionett technikával, csoportbontással

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a bonyolultabb marionett bábok szerkezetét
- ezek elkészítésének technológiai lépéseit
- a merev tartórúd és a zsinórral való függesztés közötti különbséget
- a marionettkereszt elkészítésének és használatának módjait
- a bábttest anyagának különböző fajtáit
- a bábttest és emberi arány kapcsolatát

Legyenek képesek

- a marionett bábok szerkezeti elemeinek megnevezésére
- felzsinórozással mozgatható marionett bábok elkészítésére
- mozgatókereszt készítésére és alkalmazására
- a bábttest felzsinórozására

8. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a bunraku bábu sajátosságait, szerkezetének részeit
- a bunraku bábu mozgatásának módjait
- a bunraku bábu elkészítésének fázisait, a bábtorzs belső mechanikájának kialakításait
- a bábtorzsbe építhető egyszerűbb gapitok fajtáit és elkészítésének módjait
- a bunraku történetét, kultúrtörténeti jelentőségét
- a bonyolultabb kesztyűbábok szerkezetét
- kezek, lábak készítésének, felhelyezésének módjait
- a kesztyűbáb készítésének egymásra épülő munkafázisait
- az egyszerű paravánok, porondok felépítését
- a fény, a világítás jelentőségét, használatának egyszerű módjait
- akusztikus hatások keltésének egyszerűbb változatait
- a vásári bábjáték műfaji sajátosságait

Fejlessze a tanulók

- formateremtő, tárgyalakító, mintázó képességét
- perspektivikus ábrázoló képességét
- téralkotó képességét
- esztétikai érzékét
- képi önkifejező képességét
- igényét anyagok, tárgyak gazdag felületmunkálására
- eszközhasználatának szakszerűségét

Ösztönözze a tanulókat

- a szerkezetek aprólékos megfigyelésre
- a megfigyelt szerkezetek elemzésére, rekonstruálásának igényére
- egyre összetettebb és mechanikus szerkezetekkel mozgatott bábuk tanulmányozására
- egyszerű világítástechnikai megoldások kialakítására
- a fénnel való kísérletezésekre
- egyéni korrekciók, vélemények megfogalmazására
- mások munkájának elemző értékelésére
- műalkotások vizsgálatára

Tananyag

A hátulról mozgatott báb típus, a bunrakuk világa

- A bábfej és markolatának kialakítása
- A bábtorzsba való benyúlás módjainak kipróbálása és egyszerűbb bábtorzs elkészítése
- A báb kezeinek megjelenítési módjai (saját kezünk, mintázott karok és kezek) összegyűjtése
- A bábu könyökéhez mozgó pálcák, markolatok szerelése
- A bábu és a bábos testének viszonyrendszeréből adódó sajátosságok tanulmányozása
- A bábfej formázása, festése
- A bunraku színpad sajátosságainak vizsgálata
- A bábos nyílszíni játékerének kialakítása
- A bunraku történeti hagyományainak megismerése

Játék a létrehozott bábokkal

- Bábetüdők létrehozása, kiemelt tekintettel egy bunraku és 2-3 mozgatókapcsolatának megvalósítására, játékban való közös koncentráció megélésére

Kesztyűbábok világa

- Az 5. alapfokú évfolyamon megtanult technikák tovább fejlesztése, a kesztyűbáb színpadi eszközeinek megismerése
- A bábu arányának, szerkezetének, mozgatásának tanulmányozása
- Hagyományos vásári figurák rekonstrukcióinak elkészítése
- A vásári bábjáték műfaji sajátosságainak összegyűjtése
- Saját stílusú vásári bábfigurák tervezése, kivitelezése
- A kesztyűbáb technikájához szükséges színpadi ismeretek összegyűjtése
- Állványokra szerelhető egyszerű háttér és díszletelemek készítése

Ismerkedés a fényvel, a világítással mint fontos látványelemekkel
A fényvel való időmúlás jelzése
Fényvisszaverő, csillámló felületek kipróbálása
Akusztikai terekkel, hangokkal, zajkeltő eszközökkel való kísérletezés, egyszerű zajkeltő eszközök készítése
A látvány, az akusztikus mező és mozgás összekapcsolása

Játék a létrehozott bábokkal

A vásári bábjáték műfaji sajátosságainak, a játékmód hagyományainak megfelelő 2-3 fős bábetűd létrehozása kesztyűbábbal
A Vitéz László-játékok egy-egy szituációjának eljátszása csoportbontásban

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a bábtörténet egyetemes és magyar vonatkozásainak lényeges korszakait és nagy művészeit
- a bunraku bábu sajátosságait, szerkezetének részeit
- a bunraku bábu elkészítésének fázisait, a bábtörzs belső mechanikájának kialakításait
- a bunraku történetét, kultúrtörténeti jelentőségét
- a bonyolultabb kesztyűbáb szerkezetét
- a kesztyűbáb készítésének egymásra épülő munkafázisait
- az egyszerű paravánok, porondok felépítését
- a fény, a világítás jelentőségét, használatuk egyszerű módjait
- a vásári bábjáték műfaji sajátosságait

Legyenek képesek

- egyszerű fejmozgató-rudas bunraku báb készítésére
- a bunraku báb fejének mintázására
- a bunraku bábbal játszott jelenhez egyszerű díszletelemek készítésére
- egyszerű világítástechnikával a bábu karakterének megerősítésére
- kesztyűbáb szerkezeti felépítését követve a báb megalkotására
- a felületeket aprólékos, igényes kidolgozására
- a tradicionális vásári bábjáték műfaji sajátosságait ismerve két ellentétes karakterű figura elkészítésére,

9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a pálcás bábok tradícióit, történetiségét
- a pálcás, vajang bábok szerkezeti felépítését
- a pálcás báb arányainak fontosságát
- az arányok és mozgatási sajátosságok összhangját
- a színpadi irányoknak megfelelő arc és tekintet kialakítását
- a mozgatás és az anyag, valamint az ehhez társítható technológia kiválasztás összhangjának fontosságát
- az árnyjáték változatait, történeti háttérét, kultúrtörténeti jelentőségét
- az egyszerű eljárásokkal létrehozható árnyékok megjelenítésének módjait
- egyszerű szerkezetű árnybábok készítésének fázisait
- a balesetmentes kísérletezés és munkavégzés szabályait

Fejlessze a tanulók

- tárgyalgató képességét
- rögtönző képességét
- absztraháló képességét
- téralkotó képességét
- a látványelemző képességét

Ösztönözze a tanulókat

- a sík és plasztikus formák fényben, vetítőfelületen való viselkedésének vizsgálatára
- az anyagmegmunkálásban és a tárgyalakításban a technológiák kombinálására
- más népek és korok kultúrájának, művészetének megismerésére
- pontos, szakosított munkavégzésre
- egyéni stílus kialakítására
- önálló alkotómunkára, anyaggyűjtésre

Tananyag

Vajangok – alulról mozgatott pálcás bábok

- A vajang báb kultúrtörténeti jelentősége, a bábtörténetben elfoglalt helye
- A pálcás vajang báb szerkezetének megfigyelése
- Egyszerű szerkezetű vajang készítése
- A bábu fejének, tartórúdjának, karjainak rögzítés módjainak tanulmányozása, elkészítése
- A méretek anatómiai hűséghez való igazítása
- Egy vagy két, rövid vagy hosszú mozgó segédpálca beépítése
- A pálcás báb testének öltöztetése
- A világítás módjai (alulról, oldalról, felülről), hatása a bábu plaszticitására, a játék dramaturgiájára

Játék a létrehozott bábokkal

- A keleti mitológia egy-egy történetének árnyjátékkal történő megjelenítése

Árnyszínházak, árnybábok

- A keleti mitológia és az árnyjáték kapcsolata
- Vetítőernyő, vetítőfelületek, különböző fényforrások kipróbálása
- Kézzel, az ember sziluettjével, tömör és áttört síkfelületekkel fényforrások előtt való kísérletezés
- Több pontból való vetítés, mélységek kialakítása a vetítőernyőn
- Színes fények használata
- Zárterű dobozszínházban létrehozható árnyfelületek kialakítása
- Különböző anyagok mozgatása fényben, ezek árnyékával való kísérletezés
- A fényforrás helyének tudatos megválasztása, az árnyfigurák fajtájának kiválasztása, elkészítése
- A nézőpont és a technika összefüggéseinek vizsgálata

Játék a létrehozott bábokkal

- Önállóan választott témához az árnyjáték műfaji és technikai sajátosságait szolgáló báb etűdök létrehozása csoportbontásban

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a vajang és az árnybáb történetét, műfaji sajátosságait
- a vajang és az árnybáb mozgatási lehetőségeit
- a vajang és az árnybáb készítéséhez használható anyagokat, eljárásokat, eszközöket
- a fény használatának egyszerű módjait
- a vajang és az arnyszínpad szerkezeti elemeit, felépítését

Legyenek képesek

- egyszerű vajang báb készítésére
- a vajang báb testrészeinek összeszerelésére
- a játékterek tagolására, ebben a vajang és árnybáb mozgatására
- hátulról és alulról mozgatott árnybábok szerkezetének továbbgondolására
- fényforrások összeállítására, vetítőfelületek kialakítására

10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- az alapvető színpadtechnikai, látványtervezői kifejezéseket
- a színpadi látványtervezést segítő makettek, modellek funkcióját
- a bábparavánok, takarások, színpadi elemek szerkezetét
- a színpadi világítás jelentőségét, a bábjáték világítási, fénytechnikai eljárásait
- a fény látványelemként való alkalmazásának fontosságát
- a kivitelezés fázisainak ésszerű elosztását a technika, az anyag, a technológia között
- az önellenőrzés, a folyamatos korrektúra módjait
- az alkotó folyamatok (tervezés, kivitelezés, életre keltés) egymásra hatását
- bábelőadások látványelemző metodikáját

Fejlessze a tanulók

- önállóságát
- biztonságos munkavégzését

- konstrukciós képességét
- analízáló és szintetizáló képességét
- tervező- és kivitelező készségét
- látványelemző képességét
- térlátását
- téri tájékozódási képességét

Ösztönözze a tanulókat

- a színpadok szerkezetének lerajzolására, ezek elemzésére
- egyéni munkavégzésre
- pontos, szakzerű tervezésre és kivitelezésre
- látott bábelőadások látványrajzainak, díszletelemeinek lerajzolására
- makettek készítésére, berendezésére, ehhez méretarányos figurák készítésére
- önellenőrzésre, folyamatos korrektúrára
- a kísérletezések szakzerű korrektúrájára
- színházi, bábszínházi előadások megtekintésére
- társainak alkotásaival szemben elfogadó, elemző, igényes, értékelő észrevételek megfogalmazására
- saját alkotásának elemzésére, az eljárási, megoldási, technológiai, tervezői fázisok indokolására, másokkal való elfogadtatására

Tananyag

Szcenika, fények, világítás

- Kisméretű makett színpadok építése
- A makettek arányait figyelembe vevő díszletelemek, bábok készítése
- A készítés fázisainak rajzos rögzítése, látványtervek alkotása
- Paravánok, dobozszínházak, asztali porondok szerkezetének, felépítésének megismerése
- Egyszerű szerkezetű paravánok, takarások, díszletelemek alkotása
- Az eddig tanult összes bábkészítési eljárás önálló alkalmazása
- A világítással és fényvel való festés alkalmazása, fényvisszaverő felületek kialakítása
- A műhelymunka fázisainak, szabályainak kialakítása

Felkészülés a vizsgára

- A szaktanár vezetésével egy szabadon, a tanuló egyéniségéhez, érdeklődéséhez, képességeihez legközelebb álló bábtechnika kiválasztása
- A bábkészítés fázisainak önállóan felvázolása
- A tanuló által megtervezett bábu elkészítése
- Az elkészült bábu típusához társítható díszletelemek, paravánok, doboz-színházak elkészítése

Játék a létrehozott bábokkal

- Közösen választott témához a tervezéstől a kivitelezésig, manufaktúra jelleggel a csoport bábszínházának kialakítása, kiemelt tekintettel az eddig tanult bábtechnikák szabadon történő felhasználásával
- Az önállóan létrehozott egyéni bábszínház bemutatása a csoport előtt

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a szabadon választott téma önálló feldolgozásának, a tervezésnek, a bábkészítésnek egyes lépéseit
- az önellenőrzés, a folyamatos korrektúra módjait
- az egyéni munka során felhasználható segédanyagok szabadon történő használatát
- a bábjáték legfontosabb báb típusait, báb fajtáit
- a báb fajtákhoz illeszkedő tereket, paravánokat, esztétikai elvárásokat
- a látványtervezés alapvető kritériumait

Legyenek képesek

- a tervezéstől a kivitelezésig önálló munkavégzésre
- az anyagok és a bábtechnika kiválasztásának indoklására
- az egyes báb fajták elkészítéséhez szükséges idő megtervezésére
- az általa tervezett idő betartására
- a kivitelezés, báb készítés során önmagával és társaival türelmes, igényes, elmélyült alkotási folyamatra
- önellenőrzésre
- önmaga és társai értékelésére

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

- a bábkészítés során használt anyagok fajtáit, ezek jellemző tulajdonságát, megmunkálásának eljárásait
- az egyes bábmozgatási technikák elkészítésének bonyolultabb változatait is (pl.: zsinóros marionett, bunraku, kétpálcás vajang)
- az általa készített bábu kultúrtörténeti gyökereit

Legyenek képesek

- az alapvető bábtípusokhoz (kesztyűs, vajang, bunraku, marionett, árny) egyéni stílusú báb tervezésére és elkészítésére, a technikai megoldások továbbfejlesztésére
- az anatómiai arányrendszerektől eltérő figurák tervezésére, kivitelezésére
- az absztrakcióra, a stilizálásra
- a bábjátékban speciálisan alkalmazható trükkök, csodás elemek bonyolultabb technikai megoldásainak alkalmazására
- egy adott témát megjelenítő bábok csoportjának elkészítése során saját, egyéni stílus kialakítására, stílusegységre, az attól eltérés megindokolására
- saját elképzeléseinek önálló megvalósítására
- a tervezés során más területeken szerzett ismereteinek (pl.: gyermekjátékok, viselet, divat) beépítésére
- az általa készített bábu használatára, működtetésére a saját maga kialakította játéktérben (pl.: kisméretű dobozszínház, térbeli domborzatok marionett bábhoz, térbeli, állványra szerelt díszletek kesztyűbábhoz).

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati és szóbeli vizsgarészből áll

A vizsga tantárgya és időtartama

Bábkészítés

- gyakorlati 90 perc
- szóbeli 10 perc

A vizsga tartalma

Gyakorlati vizsga

A bábkészítés gyakorlati vizsga két részből tevődik össze:

A vizsgát megelőzően

Adott jelenet bábterveinek (színterv, méretarányos tervrajz) elkészítése, valamint egy, a tanuló által választott figura kivitelezése.

A tanulónak önállóan kell elkészítenie a tanár által megadott 2-3 szereplős jelenethez a vizsgamunkát szabadon választott technikával. A vizsgamunkát a továbbképző utolsó évfolyamának szorgalmi ideje alatt, a második félévben kell elkészíteni, és a művészeti záróvizsga napját megelőzően tíz nappal kell a tanulónak leadnia a vizsgát szervező intézménynek.

A vizsga helyszínén, ideje alatt

Az elkészített bábtervek egyikének részmegoldása (pl.: arcintázás, mozdítási rendszer megépítése, technológia alkalmazása), elkészítése

A vizsgára elkészített bábút működésbe hozva szerkezeti felépítésének bemutatása

Szóbeli vizsga

A tanuló bemutatja a gyakorlati vizsgára készített bábterveket és az elkészült bábút, melyekről az alábbi szempontok szerint indoklást ad és/vagy kérdésekre válaszol

- a bábtechnika kiválasztása a téma kibontásának szolgálatában
- a tervezés során kialakított stílus
- a készítés szempontjai, a megvalósítás fázisai, anyagai, eljárásai

A vizsga értékelése

Az alapanyag, a megjelenítés, az indoklás összhangja

Az adott témához választott bábtechnika megfeleltetése

A tervek és a bábu kivitelezésének igényessége (képzőművészeti megjelenítés, karakter, stilizáltság, arányok, méretek)

A formaalkotó és alakító, kifejező, konstruáló képesség színvonala

A bábu alkalmazhatósága

A tanuló alkotásában megnyilatkozó eredetiség foka
Tájékozottság a bábtechnikákban, a színpadok, paravánok típusaiban, a szakkifejezések helyes használatában

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Munkaasztalok

Alapanyagok

Kéziszerszámok: pl.: olló, snitser, varrókészlet

Vázlatok, tervek készítéséhez szükséges eszközök, pl.: ragasztó (papír, fa, műanyag), csomagolóanyagok, ecsetek, hungarocell, színes papírok, celofán

Festéshez szükséges eszközök, pl.: vékony- és vastagecset, szivacsenger, vizes és műanyag alapú festékek, textílfestékek

Faragáshoz, daraboláshoz szükséges eszközök, pl.: tapétavágó kés, szabászolló, kisolló, kislőrész

Varráshoz szükséges eszközök és anyagok: varrókészlet, varrógép, elasztikus bevonó textíliák, szőrmék, fonalak, cérnák (hajhoz), gombok, cérnák, zsinetek, damilok, filc, frottír, lepedővászon, bőr, dobbőr (pl. árnjátékhoz), tömőanyag

Faanyagok, famunkához szükséges eszközök, pl.: vékony falapok, lécek, fapálcák, szögek, csavarok, szemescsavarok, kalapács, csavarhúzó (több méretben)

Fémek, fémmunkához szükséges eszközök, pl.: különböző vastagságú drótok, drótvágó, lemezvágó, réz- vagy alumíniumlemezek, szegecsek, kúpfogó

Világítóeszközök, pl.: lámpák, reflektorok, diavetítő vagy írásvetítő, gyertyák

Modulos átalakítható paravánok, függönyök, állványok

Közös tantárgyak

Beszéd és vers

A beszéd és vers tantárgy tanításának célja, hogy hozzásegítse a tanulókat beszédük oldottá, természetessé válásához és maradásához, dramatikus és színpadi munkájukban egyaránt – az adottságaiknak és a képességeiknek megfelelő szinten – könnyen érthetővé és élvezhetővé fejlesztéséhez. A tantárgy ugyanakkor keltse fel az érdeklődést a tudatos beszédművelés, valamint a vers- és prózamondás mint önálló pódiumi műfaj iránt.

A tantárgy feladata, hogy a tanulók a különböző képességfejlesztő gyakorlatokon, játékos feladatokon, szövegelemzéseken és memoriterekben keresztül váljanak képessé a magyar nyelv magas szintű, tudatos használatára, az irodalmi műalkotások értő befogadására és értelmezésére, jussanak el a lírai és prózai szövegek interpretálásának magas színvonaláig. A tantárggyal való ismerkedés során erősödjön befogadói és előadói attitűdjük, váljanak képessé a verskultúra ápolására.

Alapfokú évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a beszéd folyamat eseményeit (légzés, hangadás, kiejtés)
- a vers zenei-ritmikai jellemzőit

Fejlessze a tanulók

- hallási figyelmét
- megfigyelőképességét
- ritmusérzékét
- a csoportos munkára való készségét

Ösztönözze a tanulókat

- képességeik megismerésére
- megfigyeléseik megfogalmazására
- versolvasásra, fantáziájuk, asszociációs képességeik felszabadítására
- csoportos versjátékokra

Tananyag

Lazítógyakorlat

Lazítás-feszítés

Légzőgyakorlat

- A légutak és a légzés folyamatának megfigyelése
- Légzőgyakorlatok hangokkal
- Szabályozott légzés egyszerű szólamokkal, mondókákkal
- Fúvójátékok folyamatosan, szaggatottan, lágyan, erősen

Hanggyakorlatok

- Játékos hangutánzás (állatok, gépek, tárgyak) magassági és dinamikai váltásokkal)

Hallásgyakorlat

- Egymás hangjának felismerése
- A környezet hangjainak megfigyelése

Artikulációs gyakorlatok

- Beszédmozgás-ügyesítés szavakkal, szólamokkal, nyelvtörő mondókákkal
- Szájról olvasás – hangok

Ritmus- és tempógyakorlatok

- Versek ütemezése tapssal, járással, ütőhangszerekkel
- Kis vers-zenei kompozíciók készítése közmondásokból, ritmikus szólásokból

Hangsúlygyakorlat

- A szóhangsúly

Szövegek memoriterként való rögzítése

- A közös szövegtanulás (mondókák, ritmikus gyermekversek, párbeszédű versek)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- az egyszerű mozgásügyesítő gyakorlatokat
- artikulációs és ritmusgyakorlatokat
- az általában érvényes hangsúly-szabályokat

Legyenek képesek

- figyelmüket a saját beszédükre irányítani
- a szöveg zenei-ritmikai elemeinek kiemelésére
- csoportos ritmusjátékokra
- csoportban történő vers-előadásra

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a célszerű beszédlégzés folyamatát és egyszerű gyakorlatait
- a hétköznapi beszéd stílussteremtő erejét
- a vershelyzetek felismerésének lehetőségeit
- az egyszerűbb képek, hangulatok kibontásának lehetőségeit
- a mimika és a testbeszéd szerepének jelentőségét

Fejlessze a tanulók

- hangszínnel való bánásának képességét
- szabad asszociációs képességét
- hanggal történő karakterábrázoló képességét

Ösztönözze a tanulókat

- a saját és mások beszédének megfigyelésére
- különböző hangulatú szövegekkel való munkára
- kifejezőeszközök bővítésére

Tananyag

Légzőgyakorlatok

- Légzéstípusok ismertetése, megfigyelése
- A célszerű beszédlégzés folyamatának ismertetése és egyszerű gyakorlatai

Hanggyakorlatok

- Hangkitaláló játékok (pl. állatok, mesefigurák, tárgyak elképzelt beszéde)

Személyek és hangulatok megszólaltatása (hangszín-játék)
A természetes alaphang gyakorlatai mindennapi szólamokkal, verssorokkal

Artikulációs gyakorlatok

Ajak és áll gyakorlatok
A magánhangzók gyakorlatai
A szövégejtés játékos gyakorlatai

Ritmus és tempógyakorlatok

Versek, mondókák ütemezése kötött mozgással
Versek, mondókák lassuló és gyorsuló tempóban egyaránt, hangerőváltásokkal

Hangsúlygyakorlatok

Az állítás (kijelentés) hangsúlya
Ereszkedő beszéddallam
Számnevek, évszámok hangsúlya
A név hangsúlyai
A név a cím, és a szöveg kapcsolata szöveggel való munkák
Játék a szöveggel (ismert gyerekdalokkal, versekkel)
Képek felismerése, szétválasztása, saját szavakkal történő leírása
A hangulatváltó-pontok tudatosítása
Hangkulissza készítése szabad asszociációkkal
Mozgás-improvizáció a szövegre (szöveg nélkül)
Szöveg és mozgás összekapcsolása

Szövegek memoritereként való rögzítése

Rövidebb szövegek kiválasztása, bemutatása a gyerekirodalom klasszikusaitól, – az egyéni választások szabadságával

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a természetes és a szerep-beszédhang jellemzőit
- a vers képekre tagolásának módjait az artikuláció ritmus- és tempóformáló szerepét

Legyenek képesek

- légzésük egyszerű szabályozására
- különféle hangszínekkel karakterek és hangulatok megjelenítésére
- egyszerűbb költői képek felismerésére és kibontására
- a szövegek tartalmának kifejtésére
- a szöveg memoritereként való rögzítésére

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a természetes beszédhang tulajdonságait
- a hétköznapi beszéd stílussteremtő erejét
- a saját középhang megtalálásának módjait
- a meseszöveg alapvetéseit
- a mesék, verses mesék, kisprózák illetve a prózaversek előadói különbségeit

Fejlessze a tanulók

- koncentrációs képességét
- artikulációs ügyességét és pontosságát
- a belső képek előhívását
- a történetmeséléshez szükséges készségeket

Ösztönözze a tanulókat

- az otthoni gyakorlásra
- saját élményeik szabatos megfogalmazására
- mese és novella olvasására
- eredményeik bemutatására
- mesélésre, nagy mesemondó egyéniségek lemezeinek vagy előadásainak meghallgatására

Tananyag

Légzőgyakorlatok

Kapacitásnövelő légzőgyakorlatok zaj és látvány (vállemelés) nélkül

Légzésszabályozó gyakorlatok

Hanggyakorlatok

A mellkasi rezonancia megerősítése

Mondókák mellhangon és fejhargon

A közép hangsáv felismeretése

Hangelőrehozó gyakorlatok

Artikulációs gyakorlatok

A zárhangok gyakorlatai, kettőzésük technikája

A hosszú magánhangzók ejtésének gyakorlatai

Szájról olvasás (ismert verssorok, mondókák)

Ritmusgyakorlatok

Ütemezés kitalált mozgással

Időmérték – ütemhangsúly (támaszkodni a ritmusra, ellene dolgozni...)

Ritmus a prózában

A tagolás módzatai

Hangsúly-gyakorlatok

A kérdés hangsúlya és hanglejtése kérdőszóval és anélkül

Közbevetések

A mesélő és a beszélő elkülönítése

Értelmi és érzelmi hangsúlyok

Felkiáltások, óhajtások, jelző és jelzett szó kapcsolata

A szöveggel való munkák

Közös mese-költés (pl.: egyszerű láncmese vagy ismeretlen történetek végének kitalálása, nem várt fordulat beiktatása)

Így mesélte anyukám – kedves mesék után-mondása

Saját élményű történetek és viccek mesélése

Mesélési technikák felismerése

Közös mesemondás, dramatizálással

A szereplők elkülönítése, megszólaltatása

Nonverbális kommunikáció, mimika, testbeszéd

Mesehallgatás, meseolvasás

Mesemondókkal való ismerkedés, előadás, hangos-könyv vagy mese-lemez segítségével

Régi és új „mesék” olvasása (népmesék, majd rövid műmesék)

Követelmények

A tanulók ismerjék

– a kérdés, felkiáltás, közbevetés helyes dallamvonalát

– a szereplők elkülönítésének néhány variációját

– az alapvető testbeszéd-formákat

Legyenek képesek

– széles hangterjedelemben, játékosan és könnyedén mondani szöveget

– rövid történetek, mesék értelmezésére, élményszerű felépítésére, közönség előtti önálló előadására

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

– a koncentráció szerepét a beszédben

– a vers-kommunikáció fogalmát

– a művek befogadásának, értelmezésének és közvetítésének lehetőségeit

– a versmondó versenyek mibenlétét, és az azokon való részvétel ismérveit

– a balladamondás sajátosságait

Fejlessze a tanulók

– ritmusérzékét

- kommunikációját
- a személyes közlés és a saját gesztusrendszer tudatosítását
- képi fantáziáját
- előadói technikai tudását

Ösztönözze a tanulókat

- eleven hanghasználatát
- produktív fantáziáinak előhívását
- önálló szövegválasztását
- „házi” vers- és prózamondó alkalmainak szervezését
- önálló véleménynyilvánítását

Tananyag

Légzőgyakorlatok

- Szöveges gyakorlatok mozgás közben
- A lopott (pót) levegővétel technikája

Hanggyakorlatok

- A mellkasi rezonancia megerősítése
- Skálázás szavakkal, verssorokkal, legfeljebb egy oktáv terjedelemben

Artikulációs gyakorlatok

- A j-l-r hangok gyakorlatai
- Az artikulációs hibák fölismerése hallás útján
- „Szinkron-játék” (szájról olvasás) versekkel

Ritmusgyakorlatok

- Időmértékes versek ritmizálása
- Játék a magyaros versformákkal

Hangsúlygyakorlatok

- A tagadás hangsúlya

Szöveggel való munka:

- Változatos hangulatok, érzelmek megmutatása (kreatív hangfestés)
- Vershelyzetek, szituációk – helyzetdalokban, zsánerképekben
- Lírai dalok – hangszín, hangulat, érzelem, tempó
- Ismerkedés a balladákkal – sűrített érzelmek, feszültségek megjelenítése

Szövegek memoritereként való rögzítése

- Választott nép- vagy vígballada
- Kisprózák (műmesék, novellák)
- Vidám, rövid időmértékes versek

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a légzés szövegtagoló szerepét
- beszédhibáik korrekciós lehetőségeit kreatív hangfestés eszközeit
- a hangszín szerepét a hangulatteremtésben
- a pódiumi kiállás, megszólalás alapvető ismérveit

Legyenek képesek

- légzésük tudatos irányítására
- oldott, természetes középhangjuk használatára
- saját kiejtésük megfigyelésére és elemzésére
- különböző ritmusú lírai művek érzékletes megszólaltatására
- felépített produkciók bemutatására

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a hallás és beszédállapot kapcsolatát
- a gyakran hallható beszédhibákat, és azok korrekciós lehetőségeit

- az érzelmek, indulatok hangsúlymódosító szerepét
- a verselemzés előadói központú megközelítését

Fejlessze a tanulók

- hallásfigyelmét, hallási megkülönböztető képességét
- képzelőerejét
- érzelmi intelligenciáját
- empátikus és műértelmező képességeit

Ösztönözze a tanulókat

- a gesztusok és a mimika természetes használatára
- a versek saját élményű megfogalmazásának közelítésére
- önálló választású szövegek megformálására
- csoportos versműsorokban való részvételre

Tananyag

Légzőgyakorlatok

- Fizikai terheléssel
- Koncentrációs légzőgyakorlatok
- Nyelvtörők légzésszabályozással

Hanggyakorlatok

- A térhez igazodó középhang gyakorlatai
- Indulati fokozás-csillapítás egyszerű szólamokkal

Artikulációs gyakorlatok

- Nyelvtörők a sziszegő és a susogó hangok gyakorlására
- A gyakran előforduló beszédhibák egyszerű korrekciós gyakorlatai

Ritmusgyakorlatok

- Időmértékes versek tetszőleges és kötött ritmuskíséréssel

Hangsúly és hanglejtésgyakorlatok

- Mondatok hangsúly-variációi
- Az indulat és érzelem hangsúlyai

Szöveggel való munka:

- Tartalom és forma; gondolati ívek
- Személyes közelítés a szöveghez
- A szöveg és a testbeszéd egymásra hatása
- A megszemélyesítések játéka (párbeszédes versek)
- Ismerkedés a szóközi beszéd alapjaival – az érvelés tagolási technikái
- Erő, dinamika, gondolat a szövegben
- Elbeszélő költemények – (narrátor, több szereplő...)
- Rövid, ismeretlen szövegek első olvasatú, értelmezett, kifejező felolvasása

Szövegek memoritarként való rögzítése

- Az irodalomórai kötelezők előadói feldolgozása
- Válogatás, önálló választás alapján, a kortárs irodalomból

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a szövegelemzés előadói szempontú alapfolyamatát
- a művészi előadás gondolati (érzelmi) és beszédtechnikai feltételeit
- a hangsúly és érzelmi többletek jelentés-módosító szerepét

Legyenek képesek

- alkalmazkodni a térhez
- megfelelő hangerővel, tartósan, érthetően szöveget mondani
- a verbális, vokális és nonverbális kommunikációs csatornák tudatos használatára

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a beszédtechnikai váltások szerepét
- a leíró költészet és a gondolati líra sajátosságait, előadói követelményeit

Fejlessze a tanulók

- figyelemmegosztó képességét
- esztétikai érzékenységét
- képközvetítési készségeit

Ösztönözze a tanulókat

- hang adottságaik eleven használatára
- önismeretük pontosítására
- saját közlésvagyuknak megfelelő szövegek kiválasztására, tolmácsolására
- csoportos és egyéni előadói munkára
- ünnepi műsorok szerkesztésében való kreatív részvételre
- az irodalmi előadó-művészet fórumainak megismerésére

Tananyag

Légzőgyakorlatok

Koncentrációs légzőgyakorlatok mozgás közben

Hanggyakorlatok

Szöveges hangerőgyakorlatok: a középhangerő, az erős és az intim hangvétel
Szöveges hangmagasság gyakorlatok legfeljebb egy oktáv terjedelemben

Artikulációs gyakorlatok

Pontos, pergő tempójú szöveges gyakorlatok mozgás és fizikai terhelés közben

Ritmus és tempógyakorlatok

Időmértékes szövegek gyakorlatai tempóváltásokkal

Hangsúly és hanglejtésgyakorlatok

Összetett mondatok hanglejtése
A „lebegő” szólamvég

Szöveggel való munka

Gondolati és leíró versek színei
Hangszín-váltások, hangerő, tempó, ritmus
Érzelmek – átélés, és/vagy közvetítés
Instrukció-adás (pl.: egymás versmondásának megfigyelése, értékelése, a véleménynyilvánítás mikéntje)
Saját élmény keresés a versekben
Ismeretlen szövegek első olvasatú, értelmezett, kifejező felolvasása
Ünnepi műsorok szerkesztési gyakorlata (szövegek és zenék gyűjtése, válogatása)

Szövegek memoriterként való rögzítése

Az iskolai kötelezőkön túli önálló választások
Műballadák

Követelmények

A tanulók ismerjék

- az írásjelek megszólaltatásának lehetőségeit
- a kifejező beszéd lehetőségeit és hatáselemeit
- saját előadói lehetőségeiket és korlátaikat

Legyenek képesek

- figyelmük megosztására
- érzelmeik kondicionálására
- fantáziájuk és előadókészségük felszabadítására
- ismeretlen szövegek értelmezett felolvasására
- önmaguk és egymás teljesítményének többirányú értékelésére

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

- a lazító és koncentrációs játékokat és gyakorlatokat
- a fejlesztő és kondicionáló beszédtechnikai játékokat, gyakorlatokat

- az általában érvényes hangsúly-szabályokat
- az artikuláció ritmus- és tempóformáló szerepét
- a szövegválasztás alapvető kritériumait
- a lírai és az epikus művek előadásmódja közötti különbségeket
- a testbeszéd jeleit
- a pódiumi szereplés alapvető követelményeit
- saját előadói lehetőségeiket és korlátaikat
- a szövegelemzés előadói szempontú alapfolyamatát

Legyenek képesek

- a beszéd folyamat részeinek és egészének tudatos irányítására az adottságaiknak legjobban megfelelő beszédállapot elérése érdekében
- hallás alapján fölismerni a követendő és az elvetendő beszéd példát
- a fejlesztő és a korrekciós gyakorlatok alkalmazására beszédükben
- a szövegek zenei elemeinek kiemelésére, a ritmus és a vers gondolati összefüggésének felismerésére
- a szövegek tartalmának értelmezésére, memoriterként való rögzítésére
- mesék és versek, prózai szövegek önálló vagy csoportban történő előadására
- önmaguk és társaik teljesítményének értékelésére
- a kommunikációs csatornák eleven használatára

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama

Beszéd és vers

- beszédgyakorlat-sor bemutatása 5 perc
- vers- és prózamonddás 5 perc

A vizsga tartalma

A beszéd és vers művészeti alapvizsga két részből tevődik össze:

Beszédgyakorlat-sor bemutatása

Tételsorból húzott gyakorlatsor bemutatása (a beszédtechnikai gyakorlatok közül a szaktanár által összehíttott – és legalább 3 különböző feladatot tartalmazó – gyakorlatsor)

Vers- és prózamonddás

A közösen feldolgozott művekből (kötelező memoriterek) a tanuló által választott két különböző hangulatú vers vagy próza előadása

A tanuló a kötelező memoriterek közül választott tíz művel készül (vers, monológ, prózai mű részlet vegyesen, lehetőleg különböző hangulatú szövegek). A vizsgán a tanulónak a vizsgabizottság által választott műveket kell előadnia.

A vizsga értékelése

Beszédtechnikai ismeretek: a gyakorlatok ismeretének szintje, a megvalósítás pontossága, oldott artikuláció és középfhang, tudatos nyelvhasználat

A választott szövegek előadása: kifejező megszólaltatás, előadásmód, kiállítás, jelenlét, közvetítő erő, előadói készségek

Továbbképző évfolyamok

7. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a hangszín jelentésformáló szerepét
- az önálló szövegelemzés ismérveit
- a tartalom kibontásának kreatív formáit

Fejlessze a tanulók

- ritmus- és tempóérzékét
- képességeit érzelmi megnyilvánulásaik megformálására

Ösztönözze a tanulókat

- a rendszeres gyakorlásra
- beszédképességeik, a verbális és nonverbális csatornáik minél változatosabb használatára
- új képességek kibontakoztatására, felfedezésére

Tananyag

Légzőgyakorlatok

Bemelegítő gyakorlatok

Hanggyakorlatok

Hangerőszabályozó gyakorlatok

Artikulációs gyakorlatok

A magánhangzók kapcsolódásainak helyes ejtése

Ritmus- és tempógyakorlatok

Ritmizálás az értelmi hangsúlyok visszahelyezésével

Önálló verstechnikai gyakorlatok, játékok

Versek, népdalok vakszöveggé váló használata

Versépítés (a vers logikájának felismerése)

Szöveggel való munka

Fokozás, építkezés, poentírozás

Hogyan mondjunk ma régi szövegeket?

Idegen szavak a szövegben – megoldások

Kor- és karakteridézés

Ismeretlen szövegek első olvasatú, értelmezett, kifejező felolvasása

Szövegek memoriterként való rögzítése

Iskolai kötelezők melletti szabad választások

Klasszikusokból szabadon választva

Kortárs versekből való választás

Szerkesztési gyakorlat, csoportmunkában való részvétel

„Ismeretterjesztő előadás” szerkesztése – zenével

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a magánhangzók kapcsolódásaira érvényes ejtési szabályokat
- a beszéd dallamának változatait és kifejező erejét
- az önálló szövegelemzés ismérveit

Legyenek képesek

- beszédtechnikai ismereteik előadói helyzetben való tudatos alkalmazására
- klasszikus versformájú szöveg skandálás nélküli ritmikus megszólaltatására
- ismert karakter-hangzások megformálására, alkalmazására

8. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókat

- a szövegek tagolásának, földolgozásának módozataival
- a beszédtanítás nagy egyéniségeivel

Fejlessze a tanulók

- hangadási bátorságát és erejét
- előadói önbizalmát, kifejező eszközeit

Ösztönözze a tanulókat

- beszédük rendszeres gondozására
- önkifejező szövegek gyűjtésére, előadására
- versműsorok látogatására

Tananyag

Légzőgyakorlatok

Gyakorlatok suttogott és hangos beszéd váltakozásával

Hanggyakorlatok

Szinten-tartó /bemelegítő/ gyakorlatok

Artikulációs gyakorlatok

A mássalhangzók kapcsolódásának helyes ejtése

Ritmusgyakorlatok

Gyakorlatok tempóváltásokkal

Szöveggel való munka

A nagy érzelmek verseinek megszólaltatása

Tragikum a közlésben

Szerelmes versek

Realista és groteszk szövegek (novellák)

Nonszensz versek

A tudatos szövegválasztás ismérvei

Saját mondanivaló megtalálása és kifejezésre juttatása (közlésvágy)

Ismeretlen szövegek első olvasatú, értelmezett, kifejező felolvasása

Szövegek memoriterként való rögzítése

Iskolai kötelezők melletti szabad választások

Kortárs versekből való választás

Kisprózák –egypercesek, prózaversek

Repertoár-építés, gyarapítás

Szerkesztési gyakorlat, csoportmunkában való részvétel

„Ilyenek vagyunk” „önismereti előadás” szerkesztése – zenével

Tájékozódás a beszédtanítás szakirodalmában

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a bemelegítő hang-gyakorlatokat
- a beszéd dallamának változatait és kifejező erejét
- a beszédtanítás hazai nagyjainak nevét és fontos műveit

Legyenek képesek

- halkán és suttogva is szöveget mondani
- önállóan, személyiségükhöz illő verset/szöveget választani
- csoportmunkában együtt dolgozni

9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a beszédtechnikai váltások szerepét a kifejezésben
- az önálló versválasztás, feldolgozás ismérveit
- a kifejező előadás kritériumait
- a különböző pódiumi műfajokat

Fejlessze a tanulók

- „beszéd-elemző” hallását
- érzelmi rugalmasságát
- előadó-technikai felkészültségét

Ösztönözze a tanulókat

- a változatos hanghasználatra
- a kifejező-eszköztár tudatos használatára
- önálló repertoár-építésre
- csoportos pódiumi előadások létrehozására

Tananyag

Légzőgyakorlatok

Gyakorlatok suttogott beszéddel
Koncentrációs gyakorlatok figyelemmegosztással

Hanggyakorlatok

Gyakorlatok suttogott és hangos beszéd váltakozásával
Váltások a beszédben (hangerő, hangszín, hangmagasság)

Artikulációs gyakorlatok

Beszédmozgás ügyesítő gyakorlatok

Ritmusgyakorlatok

Prózai szövegek ritmizálása

Hangsúlygyakorlat

A hangsúly és a szórend viszonya

Szöveggel való munka

A kifejező előadás ismérvei váltakozó hangulatú, tartalmú szövegekben

A vershelyzet megteremtése, felidézése, a hangulatváltások gyakorlása

A tudatos szövegválasztás ismérvei

Versmonológok – drámai monológok (azonosságok és különbségek)

Ismeretlen szövegek első olvasatú, értelmezett, kifejező felolvasása

Szövegek memoriterként való rögzítése

Kortárs versekből való önálló választás

Monológok, versmonológok, szerepversek

Repertoár-építés, gyarapítás

Szerkesztési gyakorlat, csoportmunkában való részvétel

Szertartásjátékok, oratóriumok, nagyobb lélegzetű irodalmi művek csoportos megszólaltatása

Vers-színház (új kifejezési formák keresése)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- az artikulációs mozgás-ügyesítés gyakorlatait
- a pódiumi műfajokat
- a különböző hangulatú versek, szövegek előadásának technikai ismérveit

Legyenek képesek

- egyéni beszédfeladataik önálló, eredményes elvégzésére
- saját repertoár-építésre
- önállóan, személyiségükhöz illő vers- vagy prózai szöveg kiválasztására
- csoportos munkában pódiumi előadások létrehozására

10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókat

- a beszéd-bemelegítő gyakorlatok jelentőségével
- az önálló versformálás felelőségével
- a pódiumművészet kiemelkedő alakjaival
- a versmondás szerepével.

Fejlessze a tanulók

- önállóságát
- értelmi és érzelmi intelligenciáját
- kommunikációs készségeit
- értő befogadói attitűdjét

Ösztönözze a tanulókat

- önképzésre
- a szakirodalom tanulmányozására
- a verskultúra ápolására előadói estek látogatására, verslemezek hallgatására
- a tudatos nyelvhasználat elmélyítésére

Tananyag

Összetett gyakorlatok: a légzés-hangadás-artikuláció összehangolása

Összetett beszéd-bemelegítő gyakorlatok

Rövid elméleti áttekintés a pódiumművészet történetéről

Vershallgatás – a pódiumművészet nagyjai

Szöveggel való munka

A kifejező előadás ismérveinek rögzítése

Ismeretlen szövegek első olvasatú, értelmezett, kifejező felolvasása

Szövegek memoritereként való rögzítése

Kortárs versekből való önálló választás

Tematikus versmondó versenyekre való felkészülés

Repertoár-építés, gyarapítás

Szerkesztési gyakorlat

Önálló estek szerkesztési alapelvei

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a szinten-tartó és a továbbfejlesztő beszédtechnikai gyakorlatokat
- a verselemzés, a szövegértelmezés folyamatát
- a szerkesztés alapvető technikáit
- a pódiumművészet történetének rövid krónikáját, és kiemelkedő előadóit

Legyenek képesek

- önállóan bemelegíteni szöveges szerepléseik előtt
- önálló szövegválasztásra és annak megformálására
- rövidebb lélegzetű önálló műsorok szerkesztésére

Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után

A tanulók ismerjék

- az önálló szövegelemzés ismérveit, a tartalom kibontásának kreatív formáit
- a beszéd dallamának változatait és kifejező erejét
- a beszéd váltásait (erő, magasság, hangszín, tempó)
- a szövegek tagolásának, feldolgozásának lehetőségeit
- a különböző hangulatú szövegek előadási technikáit
- a pódiumművészet történetét, kialakulását, és ismert alakjait
- a pódiumi műfajokat

Legyenek képesek

- dramatikusan és színpadi munkájukban az e tantárgy keretében tanultak alkalmazására
- önállóan, személyiségükhöz illő vers- vagy prózai szöveg kiválasztására
- ismeretlen szövegek kifejező megszólaltatására
- saját repertoár-építésre
- a választott és megtanult szövegek hiteles tolmácsolására

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A művészeti záróvizsga gyakorlati vizsgarészből áll

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama

Beszéd és vers

- beszédgyakorlat-sor bemutatása 5 perc
- vers- és prózamondás: előadás repertoárból 12 perc, ismeretlen szöveg felolvasása 3 perc

A vizsga tartalma

Beszédgyakorlat-sor bemutatása

A tételsorból húzott gyakorlatsor bemutatása (pl.: bemelegítő gyakorlatok, az artikulációs biztonságot és pontosságot fejlesztő feladatok, szöveg ritmizálása)

Vers- és prózamondás

Repertoárból való vizsga:

A tanuló repertoárjából választott három különböző hangulatú vers vagy próza előadása. A tanuló szabadon választott tíz művel készül (vers, monológ, prózai mű részlet vegyesen, lehetőleg különböző hangulatú szövegek). A vizsgán a tanulónak a vizsgabizottság által választott műveket kell előadnia.

Ismeretlen szöveg értő megszólaltatása:

A tanuló a vizsgabizottság által hozott irodalmi anyagból – a helyszínen történő választás és rövid felkészülés után – értelmezett, bemutató felolvasást tart, s ezzel kapcsolatban kérdésekre is válaszol.

A vizsga értékelése

Beszédtechnikai ismeretek

A tudás technikai szintje

A megvalósítás pontossága

Természetes, oldott artikuláció és középhang

Választott szövegek előadása

Szövegválasztás (önismeret és önértékelési szint)

Értelmezés (a szövegek gondolati és érzelmi síkjai, az előadás építkezése)

Előadásmód (kiállás, jelenlét, közvetítő erő, előadói készségek)

Elméleti felkészültség

Helyes nyelvhasználat

Ismeretlen szöveg előadása:

A felolvasás gördülékenysége

A szöveg értő megszólaltatása

A szöveg alaphangulatának közvetítése

Helyes nyelvhasználat

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Alapvető fénytechnika

CD-lejátszó vagy magnó

Tévé, videó- vagy DVD-lejátszó

CD-k, DVD-k, videofelvételek neves előadóművészek előadásaiból

Hang-, zörej-, és zajkeltő eszközök

Mozgás és tánc

A tantárgy célja a tanulók testtudatának kialakítása és fejlesztése, a mozgással történő önkifejezés fejlesztése, a testbeszéd mint nyelv tanulmányozása, az alapvető mozgástechnikai elemek megismertetése és elsajátíttatása. A folyamatos fejlesztés eredményeképpen a tanulók legyenek képesek színházi helyzetekben megvalósuló, mozgásra, táncra épülő feladatok ellátására.

A tantárgy feladata elérni, hogy a tanulók megtapasztalhassák egyéni vagy csoportos mozgásokra, illetve táncra épülő gyakorlatok elvégzésével fizikai jelenlétük lehetőségeit, a mozgásban fellelhető szabadságérzetet, a test alkalmassá tételét különböző érzelmi állapotok és helyzetek megjelenítésére.

Alapfokú évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a mozdulat indításának, megállításának lehetőségeit
- a futásos és térérzékelő gyakorlatok és játékok típusait
- a verseny- illetve körjátékok különböző fajtáit

Fejlessze a tanulók

- mozgásintenzitását
- mozgáskoordinációját

- koncentrációját

Ösztönözze a tanulókat

- önmaguk testének megismerésére
- a különböző típusú feladatok pontos végrehajtására
- a mozgás örömeinek megtapasztalására
- a kis- és nagyobb csoportban végzett játékokban való részvételre
- a játékokban rejlő kreativitás kibontására

Tananyag

Indítás-megállítási gyakorlatok

Az indítás és megállás különböző tempóban, helyzetben, magasságban történő gyakorlása versenyjátékok, illetve szituációs játékok segítségével (pl.: tapsos fogó, csendkirály típusú játékok, a kettős körben történő páros fogók)

Versenyjátékok, különböző típusú fogó játékok

Neheztelt fogó és üldözései játékok, gyermekjátékok neheztelt változatai (térbeli, szabálybeli átalakítással) a megfelelő intenzitású jelenlét megteremtésére

Speciális futásos és kikerülési gyakorlatok

Hosszabb távú, ritmus és irányváltásos futások, erdő (álló társak között) és testrész-vezetéses (pl.: egyik, majd másik kar, mellkas, fej) futások

Egyensúly játékok

Toló és húzó mozdulatok játékos formában (pl. „bogozó”, sószsákot cipelő, Gólya viszi...), ilyen játékhelyzeteket tartalmazó gyakorlatok

Népi játék, tánc

Körjátékok, ügyességi játékok: különböző fogócskák (terpesz-, fészek-, láncfogók), ritmusjátékok (egyenletes lökötés erősítése, tempótartási gyakorlatok), egyszerű ugrásgyakorlatok ugrós zenére, különböző támaszhelyzetekben

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a versenyjátékok szabályrendszerét
- a gyakorlatok megértéséhez szükséges szakszavakat

Legyenek képesek

- a megismert játékok szabályszerű elvégzésére
- csoportos feladatokban való részvételre
- az egyensúlyra és irányváltásra épülő feladatok pontos elvégzésére

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a bemelegítéshez szükséges játékformákat
- a dinamikus elmozdulásban rejlő lehetőségeket
- a gyakorlatok egymásra épülésének lehetőségeit
- népi játékok, illetve lánc- és körjátékok egyes fajtáit, az ugrós táncok alaptechnikáit

Fejlessze a tanulók

- mozgáskoordinációs készségét
- koncentrációs készségét
- fizikai képességeit-kondícióját, rugalmasságát

Ösztönözze a tanulókat

- a csoportos feladatokban való koncentrált részvételre
- a különböző típusú feladatok pontos végrehajtására
- partnerekkel való együttműködésre
- kis csoportokban történő tevékenységre
- a kreatív képességek kibontakoztatására
- a közös játék örömeinek megtapasztalására, felismerésére, tudatosítására

Tananyag

Bemelegítő játékok

Összekapaszkodó, egymás elérésére törekvő, érintés elől elhúzódozó, a gimnasztika gyakorlatait játékos szituációba tevő gyakorlatok

Futásos gyakorlatok

A bemelegítés szempontjából meghatározó gyakorlatok szituációs formában, különböző tempójú, karakterű és funkciójú futástípusok használatával

Egyensúly- és vezetékes gyakorlatok

Egyensúlygyakorlatok támasz- és fogásos helyzetekben, vezetékes gyakorlatok kéz, fej, valamint fogásváltásos irányítással

Népi játék, tánc

Utánzó (pl.: állatutánzó) játékok, párválasztó-játékok, népi gyermekjátékok, lánc és körformák a táncban; ugrós táncok alaptechnikái; csoportosan a közösségi táncélmény megszerzése (pl. ugrós táncok alapmotívumaival, cifrák, lengetők)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a csoportos futás-, egyensúly- és bizalomgyakorlatok szabályait
- a népi gyermekjátékok menetét

Legyenek képesek

- a megismert játékok szabályszerű elvégzésére
- a dinamikus, irányváltásos feladatokban való részvételre
- az egyensúly gyakorlatok koordinált elvégzésére

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a talajfogás különböző módzatait
- a bizalomgyakorlatokban való részvétel szabályait és lehetőségeit
- a testközéppont használatának, a mozgás azon keresztül való vezetésének lehetőségeit
- a gyakorlatok egymásra épülésének különböző lehetőségeit
- ugrós táncok motívumfűzéseinek lehetőségeit

Fejlessze

- a tanulók biztonságát a talajfogás, eséstechnika, illetve a négy végtag egyenlő értékű használatát kívánó gyakorlatok végzése során

Ösztönözze a tanulókat

- a csoportos feladatokban való koncentrált részvételre
- a különböző típusú feladatok pontos végrehajtására
- a mozgásból fakadó élmény megtapasztalására

Tananyag

Bemelegítő játékok

A gimnasztika életkornak megfelelő gyakorlatait játékos szituációba tevő gyakorlatok

Futásos gyakorlatok

Szituációs formában különböző tempójú, karakterű és funkciójú futástípusok használatával; testrészes vezetékes futások, páros fogó, vezetőt követő, ún. kigyózó futás

Állatmozgások, közép- és alacsony magasságú mozgások

Különböző mozgáskarakterek elsajátítása, illetve ezeken keresztül a négy végtag egyenrangú, a testközéppont által vezérelt, koordinált használata; majom- és macskakarakterű mozgáselemek elsajátítása

Bizalomgyakorlatok

Egymás és önmaguk elfogadását célzó, dőléses, billenéses, haladásos helyzetekben történő gyakorlatok, partner-felismeréses játékok csukott szemmel

Mozgássorok, motívumsorok felépítése

Állatmozgások, közép- és alacsony magasságú mozgáselemek motívumainak sorba fűzése, elemsorrá fejlesztése

Tánc

Térbeli elmozdulás lehetőségei ugrós motívumokkal
Ugrós táncok motívumfűzései: szólóban, párban

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult gyakorlatok technikai elemeit és egymásra épülésük lehetőségeit
- a tanult néptánc alaptechnikák elemeit és fűzésük lehetőségeit

Legyenek képesek

- a mozgástechnikai elemek harmonikus elvégzésére
- a magasság szintek rugalmas váltására
- az állatmozgások koordinált végrehajtására
- a tánc elemek stílusos reprodukálására

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a térbeli elmozdulás horizontális és vertikális irányú lehetőségeit
- a mozdulat lassításának technikai összetevőit
- a kórusmozgásban való részvétel lehetőségeit
- a párválasztó játékokat, illetve a páros és ugrós-legényes táncok alapelemeit, technikáját

Fejlessze a tanulók

- térérzékelését
- egyensúlyérzetét és koordinációs képességét
- mozgásmemóriáját

Ösztönözze a tanulókat

- a részletgazdag mozgástechnikai munka elvégzésére
- a különböző típusú feladatok pontos végrehajtására
- egyéni és csoportos munkában való részvételre
- a mozgásból fakadó élmény megtapasztalására

Tananyag

Tér- és helyzetérzékelő gyakorlatok

A térirányok, a színpadi tér felosztásának ismerete, „üres” tér kitöltésének, a tér mindhárom dimenziójában való elmozdulás képességének megteremtése, csukott szemes és az ún. Vezetékes gyakorlatokon keresztül a tér érzetének, érzékelésének fejlesztése

Egyensúly- és lassított mozgás-gyakorlatok

Az egyensúlyérzék fejlesztése, a lassú, súlyáthelyezéssel mozgások billenés nélküli vezetése, páros, csoportos gyakorlatokban a súlyáthelyezés, súlyfelvétel, s a különböző támaszhelyzetek gördülékeny megoldása, a súly és erőegyensúly megteremtése

Kórusmozgások

Csoportos gyakorlatban különböző mozdulatok, mozgáselemek, tánc és/vagy mozgáskombinációk szinkronban történő elvégzése, a közös elmozdulások közben a helyes irányok, a mozgáskarakter és ritmus megtartása, az egységes mozgáskép kialakítása

Tánc

- Táncba hívó játékok (pl. hajlikázó)
- Párválasztó játékok
- Páros táncok
- Ugrós-legényes táncok

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult feladatok technikai összetevőit
- az érintett feladatok szakkifejezéseit
- az ugrós-legényes táncok alapjait

Legyenek képesek

- a tánc- és mozgástechnikai elemek figyelemvezetési pontok mentén történő elvégzésére
- az egyéni és csoportos térbeli elmozdulásban rejlő lehetőségek alkalmazására
- különböző típusú tánc- és mozgástechnikai feladatok stílusos bemutatására

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a test egyes részeinek függetlenített mozgásából adódó lehetőségeket
- a bizalomgyakorlatokban rejlő technikai lehetőségeket
- a karaktermozgás kialakításának és működtetésének technikai alapelemeit
- ritmusképletek mozgásban történő alkalmazásának lehetőségeit
- az eszközös táncok technikai felépítését
- a hétköznapi mozgásformák pontosításának, motívumsorba rendezésének lehetőségeit

Fejlessze a tanulók

- mozgástechnikai és ritmikai képességét
- mozgásának intenzitását és dinamikáját
- mozgásmemóriáját

Ösztönözze a tanulókat

- a részletgazdag mozgástechnikai munka elvégzésére
- a különböző típusú feladatok pontos végrehajtására
- egyéni és csoportos munkában való részvétellel
- a mozgásból fakadó dinamikai és ritmikai lehetőségek megtapasztalására

Tananyag

Analitika, izoláció

A test részeinek elkülönítéses mozgatása, egymástól való függetlenítése, a feszítés és lazítás lebontása kisebb „egységekre”

Bizalomgyakorlatok

- Partner talajra kísérése dőléses, billentéses helyzetből
- Talajra kíséréses elemek gyakorlatsorba fűzése

Lépés- és járásgyakorlatok

- Karakterformák keresése járásgyakorlatokon keresztül
- A gerinc mozgatása törzshullám-gyakorlatokon keresztül
- Láb- és kar-gyakorlatok plasztikus lehetőségeinek kibontása

Ritmika

- Alapfokú ritmusgyakorlatok
- Ritmusgyakorlatok lépésanyagban és tapssal
- Többszólamúság a ritmusban
- Adott mozgásanyag ritmizálása, motívumépítés megadott ritmusképletre

Tánc

- Eszközzel járt táncok (pl. bot, üveg, seprő, párna, kendő, kalap)
- Páros táncviszony, szoros összekapaszkodás (pl. a csárdás alaptechnikáival)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult gyakorlatok technikai tulajdonságait
- az érintett feladatok szakkifejezéseit, irányelveit
- az eszközös és páros táncok technikai alapjait

Legyenek képesek

- a tánc- és mozgástechnikai elemek ritmikailag és dinamikailag pontosított elvégzésére
- karaktermozgások elvégzésére
- egyszerű mozgáselemek, technikai gyakorlatok pontosítására, s motívumsorba rendezésére

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a gyakorlatfűzések megtervezésének szabályait, és szerepét a színházi munkában
- a színpadi mozgások gyakrabban használt elemeit, technikai jellemzőiket
- a neheztelt körülmények között végzett bizalomgyakorlatok biztonságos végzésének feltételeit
- a párban végzett tánchelyzetek esetén az egymásra hatás, valamint a megfelelő tónus megteremtésének technikai

összetevőit

Fejlessze a tanulók

- bátorságát és akaraterejét
- mozgásának precizitását, részletgazdagságát
- koncentrációját az egyéni, illetve páros, csoportos helyzetekben végzett gyakorlatokban

Ösztönözze a tanulókat

- részletgazdag mozgástechnikai munka végzésére
- különböző típusú technikai feladatok pontos végrehajtására
- egyéni és partnerrel történő munkában való részvételre
- mozgásgyakorlatokban rejlő lehetőségek kreatív kibontására

Tananyag

Gyakorlattervezés

Különböző típusú gimnasztikus és egyéb bemelegítő gyakorlatok gyakorlatsorrá fűzése, a színházi feladatnak megfelelő bemelegítő mozgássor megtervezése és elvégzése

Bizalomgyakorlatok

A korábbi gyakorlatkör továbbfejlesztése nehezebb, nagyobb koncentrációt és fizikai aktivitást követelő feladatokkal (zuhanásos helyzetek, illetve tempóból történő változatok)

Technikai előkészítés (a tánc- és mozgásszínházi táncokhoz)

Talaj - és egyensúlygyakorlatok, támasz- és gördülés elemek páros helyzetekben
Lépés és forgásgyakorlatok, táncanalitika

Tánc

Kollektív táncformák (pl. moldvai táncokon keresztül), ahol a dallamorientált zenei illeszkedés és a csoporttáncolás adta lehetőségek érvényesülnek)

A testen megjelenő többszólamúság (pl. kéz, láb mozgásának különválasztása)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult fizikai gyakorlatok végrehajtásának technikai, elméleti szempontjait
- az érintett feladatok szakkifejezéseit, irányelveit
- kollektív táncformák technikai alapjait

Legyenek képesek

- különböző karakterű gyakorlatsorok memorizálására és koncentrált végrehajtására
- attraktív mozgástechnikai feladatok biztonságos és kellően pontosított bemutatására
- partnerrel végzett tánctechnikai feladatok kellő figyelemmel és érzékenységgel történő elvégzésére

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

- a feldolgozott mozgásgyakorlatok és táncok jellemzőit, típusait
- az alapvető mozgásművészeti szakkifejezéseket (pl. ritmus, dinamika).

Legyenek képesek

- a mozgásgyakorlatok és/vagy táncok egyéni és csoportos koncentrált és pontos elvégzésére,
- a gyakorolt és rögzített mozgássorok, koreográfiák bemutatására, előadására
- az adott színházi helyzetnek megfelelő mozgásszínházi eszközök megválasztására,
- karakterábrázolásra a mozgás és tánc eszközeivel,

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama

Mozgás és tánc

- egyéni produkció 2-3 perc
- csoportos produkció 10-20 perc

A vizsga tartalma

Lépés-, járás-, futás-, ugrás-, esés-, talaj-, emelés- és támaszgyakorlatok, dinamikai gyakorlatok, tánclépések, illetve a koreográfiák köréből a szaktanár segítségével kiválasztott és összeállított produkció

A vizsga értékelése

Mozgás- és táncgyakorlatok ismerete, gyakorlati alkalmazása különböző szituációkban

A feladatok végrehajtásának pontossága, minősége (mozgáskoordináció, ritmika, dinamika, térhasználat, koncentráció, együttműködés)

Továbbképző évfolyamok

7. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismeresse meg a tanulókkal

- a pantomim technikai elemeinek elsajátításán keresztül a karaktermozgások, az izolált végtagmozgatás, illetve mozgott testrész figyelemvezető képességének attribútumait
- a karaktermozgás kialakításának és működtetésének technikai alapelemeit
- a hétköznapi mozgásformák pontosításának, motívumsorba rendezésének lehetőségeit

Fejlessze a tanulók

- izolációs képességét, testtudatát
- jelenlétét tánc- és mozgástechnikai helyzetekben
- mozgásmemóriáját

Ösztönözze a tanulókat

- a részletgazdag mozgástechnikai munka elvégzésére
- a különböző típusú feladatok pontos végrehajtására
- elmélyült, részletgazdag tánc- és mozgásfeladatok elvégzésére, elemzésére
- az összetett mozgásformák egymásra épülő gyakorlatokon keresztül történő elsajátítására

Tananyag

Eséstechnika, előkészítő akrobatikus gyakorlatok

Gurulás előre-hátra, támasz- és billenés gyakorlatok, kéz- és fejjállás, kézen átfordulás oldalra, illetve ezek gimnasztikus előkészítése; talajfogás csúsztatással, eséstechnika előkészítés leforgásos, féltérdre érkezéses, kigördüléssel

Színházi akrobatika

Esés és zuhanás, pofon, ütések, színházi verekedés, tárgyhasználat

Pantomim alapgyakorlatok

A pantomim testtechnikája, különös tekintettel az erőgyakorlatokra (húzás, tolás, emelés), illetve az előkészítésben szereplő izolációra, feszítés-technikára és járásgyakorlatokra

Jelenlét-gyakorlatok

A koncentráció mozgó testre (testrészre) való irányításának fejlesztése, erősítése a néző irányított figyelmének megragadása érdekében

Tánc

Nemi identitást erősítő táncformák (lánytáncok, pl. karikázók; férfítáncok, pl. legényesek)

A keringő alaplépéseinek, tánctechnikájának elsajátítása

Alapfokú mozgástervezési gyakorlat

Egyszerű mozgáshelyzetek tervezése és rögzítése, a tempó, dinamika pontosítása, a gyakorlat szituációba helyezése, illetve bővítése motívumsorrá; hétköznapi mozgáshelyzetek pontosítása, motívumsorrá tervezése

Karaktermozgások

A mozdulat szélesítésén, torzításán keresztül megközelített karakterizálás motívumok egymásután illesztésével, a szélsőségesen „fogalmazott” gesztusok belső ritmizálásával, az egymásból nem következő elemek találkoztatásakor kialakuló sajátos stílus megteremtésével

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult gyakorlatok technikai tulajdonságait

- az érintett feladatok szakkifejezéseit, irányelveit
- a tanult táncformák technikai alapjait

Legyenek képesek

- a pantomim, illetve hétköznapi mozgások elemeinek ritmikailag és dinamikailag pontosított, jelenléttel bíró, koncentrált elvégzésére
- tánctechnikai elemek helyes elvégzésére
- karaktermozgások elvégzésére
- egyszerű mozgáselemek pontosítására, s motívumsorba rendezésére

8. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- különböző tánc típusok és mozgásszínházi táncok alapelemeit, ezek szabályrendszerét
- a zene és a mozgás viszonyát, működésük, belső szerkezetük azonosságait és különbözőségeit
- rövidebb lélegzetű mozgásetűd összeállításának lehetőségeit

Fejlessze a tanulók

- képességét az elmélyült, koncentrált munkára, különböző mozgáshelyzetekben, az alkotó folyamatban
- színházi jelenlétét tánc- és mozgástechnikai helyzetekben
- mozgásmemóriáját

Ösztönözze a tanulókat

- a részletgazdag mozgástechnikai munka elvégzésére
- a különböző típusú feladatok pontos végrehajtására
- önálló, a mozgás elemző, részletező végrehajtásából adódó gondolkodásra, a feladattal szembeni szándék megszületésére, kialakulására
- improvizatív és rögzített tánc- és mozgásszínházi alkotó folyamatokban való részvételre

Tananyag

Kontakt tánc előkészítés

Alapgyakorlatok talajon, egyensúlyi- és támaszhelyzetek párban, illetve tárgyhasználattal, partnervezetéses gyakorlatok ellentartással, talajra kísérés súly elvezetéssel; alapfokú kontakt tánc- és mozgásszínházi technikák elsajátítása

Emelések

Statikus és lendületből történő emelések az egyszerűbb emeléstechikák felhasználásával, futólagos emelések lendület elvezetéssel

Zenés improvizáció

Improvizáció megadott mozgástechnikai eszköztár, illetve szabad intuíción alapján, különböző stílusú és karakterű zenékre; rögzített mozgásanyag, motívumsor alkalmazása több, egymástól erősen eltérő zenemű felhasználásával

Rögzített improvizációra épülő mozgásetűd

Az előzőleg tánc- és/vagy mozgástechnikai szempontból, előkészített, szituációkra, jelenetekre bontott alpanyag improvizatív feldolgozása és rögzítése, majd előadásá szerkesztése

Tánc

A reneszánsz táncgyományokat hordozó forgató alapú páros táncfajták elemei, különös figyelemmel a tartás-ellentartás technikájára (pl. mezőségi páros táncok)

A tangó alaplépéseinek, forgástechnikájának elsajátítása

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult technikák működésének elemeit és tulajdonságait
- az érintett feladatok szakkifejezéseit, irányelveit
- a tanult táncformák technikai alapjait

Legyenek képesek

- különböző tánc típusok és mozgásszínházi folyamatok ritmikailag és dinamikailag pontosított, jelenléttel bíró, koncentrált elvégzésére
- eltérő karakterű zenei motívumok atmoszférájának, ritmikai és dinamikai világának megfelelő mozgás- és tánc elemek alkalmazására

9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a mozgás- és táncszínház időkezelésének lehetőségeit, a pillanat kiemelésére, elmélyítésére irányuló megoldások technikai összetevőit
- a maszk jelentését és jelentőségét a mozgásszínházi munkában

Fejlessze a tanulók

- képességét az elmélyült, koncentrált munkára, a lassú színházi, s a maszkos technikákat alkalmazó munkában
- jelenlétét tánc- és mozgástechnikai helyzetekben
- kreativitását a tánc- és mozgásszínház terén

Ösztönözze a tanulókat

- a részletgazdag tánc- és mozgásszínházi munka elvégzésére
- a különböző típusú tánc- és mozgásszínházi helyzetek intenzív, erőteljes jelenléttel bíró megjelenítésére
- a színházi értékű tánc- és mozgásszínházi tevékenységben való részvételre

Tananyag

Szimbolikus pantomim mozgások

Lebegés, repülés, úszás, a talajtól való elszakadás mozgásai, s ezek szimbolikus megjelenítési formája

Lassított mozgás – lassú színház

A folyamatok sűrítésén, motívumtöredékek kiemelésén alapuló, a mozdulatok billenés nélküli, súlyáthelyezéssel vezetése vonatkozó gyakorlatok

Maszkos gyakorlatok

Az arc mimikájának „maszkos” lehetőségeitől a festett maszkon át a kultikus maszkok használatáig terjedő lehetőségek megtapasztalása; a test idomulása a maszkos játékban, a maszk formáló, irányító ereje a mozdulatokban

Improvizáció és mozgástervezés

Adott situációra, esetleg technikai eszköztárra tervezett gyakorlat, amely rövid motívumokra, sűrű, pontosan „fogalmazott” mozdulatokra épül

Az improvizáció elemeinek rögzítése motívumsorokká
rögzített motívumsorok ritmikai és szerkezeti tagolása

Tánc

Párban járt táncok, forgató alaptechnikák felhasználásával történő improvizációs gyakorlatok

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult mozgás rendszerek működésének jellegzetességeit és alapelveit
- az érintett területek szakkifejezéseit, tematikáját

Legyenek képesek

- különböző tánc- és mozgásszínházi folyamatok pontosított, jelenléttel bíró, koncentrált elvégzésére
- a mozgás világában jelentkező időkezelési lehetőségek használatára és értelmezésére
- a tanult táncformák technikai alapjainak alkalmazására

10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a mozgás színházi értékű megjelenítő képességének lehetőségeit a gesztusok pontosítása, értelmezése, s érzeinek működtetése révén
- a mozgásszínházi előadás létrehozásának dramaturgiai, formai és szerkesztési elveit, a technikai környezet meghatározása mellett

Fejlessze a tanulók

- képességét a belső állapotok és viszonyok megjelenítése terén
- jelenlétét tánc- és mozgásszínházi helyzetekben
- színészi képességeit a mozgásszínházi, s általában a nonverbális munkában

Ösztönözze a tanulókat

- a részletgazdag tánc- és mozgásszínházi munka elvégzésére

- a különböző típusú tánc- és mozgásszínházi helyzetek intenzív, erőteljes jelenléttel bíró megjelenítésére
- mozgásszínházi előadás elkészítésében, s annak bemutatásában való alkotó részvételre

Tananyag

Rövid lélegzetű, motívumokra épülő táncanyag tervezése

Egyénileg megalkotott és bemutatott, tömör fogalmazású motívumok felhasználásával készített koreográfia, gesztus értékű mozdulatokban megjelenő koreográfia

Mozgásszínházi előadás

Egy adott, mozgásszínházi szempontból elemzett, szerkezetileg, formailag, eszközeit tekintve előkészített alapanyag adaptációjának elkészítése csoportos formában

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult mozgás rendszerek működésének jellegzetességeit és alapelveit
- az érintett területek szakkifejezéseit, tematikáját
- a mozgás és tánc világának helyét és lehetőségeit a színházi munkában, a színházi típusú alkotófolyamatokban

Legyenek képesek

- a tánc- és mozgásszínházi működés mozgástechnikai, mozgástervezési és szerkesztési elemeinek alkalmazására és igényes működtetésére
- színházi jelenetek, adott szituációk, illetve valamely tematika mentén indított improvizáció színházi értékű megjelenítésére, ill. elvégzésére a test nyelvével, a korábban tanult technikák szabad alkalmazása, minőségi működtetése révén

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

- a mozgástréning szerepét a megfelelő próbaállapot elérésében
- a mozgás, tánc és a pantomim szerepét a színházi munkában
- néhány néptánc, történeti és kortárs tánc-, valamint mozgásszínházi stílust
- a tánc- és mozgásszínházi előadás elemzésének néhány szempontjait
- a mozgásszínházi alkotómunka főbb összetevőit, fázisait és menetét

Legyenek képesek

- egy adott színházi feladatnak megfelelő mozgástréning, mozgássor, tánc vagy koreográfia előadására, bemutatására, esetleg összeállítására
- a különböző tánc- és mozgásszínházi technikák tudatos alkalmazására
- a pantomim testtechnikájának és karakterábrázolásának egyszerű alkalmazására
- színészi jelenlét felmutatására mozgásszínházi játékban
- tánc- és mozgásszínházi előadások elemzésére és értékelésére
- rendezői instrukció követésére, az adott szituáció mozgásban történő megoldására

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama

Mozgás és tánc

- etűd 3-5 perc
- előadás 15-30 perc

A vizsga tartalma

A gyakorlati vizsga két részből tevődik össze:

Etűd

Az etűd egyéni vagy 2-3 fős mozgás- illetve táncszínházi vagy pantomim technikai produkció lehet.

A mozgás- és táncszínházi etűd rögzített improvizációval készülhet.

Az etűdben a tanulónak egyéni feladatokat kell végrehajtania oly módon, hogy tanulmányai során megszerzett képességeiről, jártasságáról számot tudjon adni.

Csoportos előadás

Az előadás választott irodalmi mű vagy zenemű mozgás- és táncszínházi adaptációja lehet.

Az előadásban a tanulónak egyéni és csoportos feladatok végrehajtásával kell közreműködni oly módon, hogy tanulmányai során megszerzett képességeiről, jártasságáról számot tudjon adni.

A vizsga értékelése

A gyakorlatok, táncok illetve játékok ismerete

A produkció végrehajtásának pontossága, minősége, intenzitása (mozgástechnika, ritmika, dinamika, térhasználat, karakterábrázolás, színpadi jelenlét, koncentráció, együttműködés)

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Egészalakos tükör

CD-lejátszó vagy magnó

Tévé, videó- vagy DVD-lejátszó

Videokamera

A gyakorlatokat, improvizációkat, etűdök vagy előadások létrehozását segítő CD-k, DVD-k

Tornaszőnyeg

Zene és ének

A tantárgy célja az ösztönös zenei készségek fejlesztésével a biztos hangképzésen alapuló éneklés, valamint az egyszerűbb ritmus- és dallamhangszerek használatának elsajátítása.

Cél, hogy a tanuló a zeneirodalom kiemelkedő szemelvényein keresztül megismerjék a zenei stíluskorszakokat és azok jellemző műfajait, különös tekintettel a zenés színházi műfajokra és a zene színházi felhasználásának lehetőségeire.

A tantárgy feladata elérni, hogy a tanuló számára természetessé váljanak a zenei megnyilvánulási formák, és hogy képessé váljon a dramatikus tevékenységek során azok kreatív alkalmazására.

Alapfokú évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a magyar népdalkincs néhány régi hiedelmet őrző dalát és szokásdallamát
- néhány, a tanulók életkorának megfelelő vers megzenésített változatát
- a negyed (tá) és a nyolcad (ti-ti) fogalmát
- a felelgetős és a kánon éneklést
- az egyszerűbb ritmushangszereket
- egyes, a dramatikus játékokhoz alkalmas zeneművek részleteit

Fejlessze a tanulók

- tiszta éneklését
- ritmusérzékét
- tempóra vonatkozó megfigyelési képességét
- ritmus- és dallamimprovizációs képességét

Ösztönözze a tanulókat

- a felszabadult éneklésre
- minél több dal elsajátítására
- egyéni és csoportos éneklésre
- különböző ritmushangszerek kipróbálására
- egyszerű dallam és ritmus rögtönzésére

Tananyag

Beéneklő gyakorlatok

Szillabikus, kis hangterjedelmű szöveges gyakorlatok

Egyszólamú éneklés

Gyermekjátékdalok és szokásdallamok (pl.: naphívogatók, esőhívogatók, lucázás, regölés)

- Énekelt versek (megzenésített, a tanulók életkorának megfelelő gyerekversek)
- Többszólamú éneklés*
 - Népdalkánonok
 - Egyszerű dallamokhoz vokális dudakíséret
 - Énekelt versek (megzenésített, a tanulók életkorának megfelelő gyerekversek)
- Énekes improvizáció*
 - Dallamviszhang-játék
 - Versek megszólaltatása kis hangterjedelmű, a tanulók által rögtönzött dallamokkal, énekesbeszéddel
- Ritmusgyakorlatok*
 - Saját légzés, szívdobogás ritmusának megszólaltatása
 - Mozgás közben egymás tempójának átvétele
 - Különböző mozgással tempóérzék fejlesztése
 - Egyenletes lüktetés, illetve dal- vagy versritmus hangoztatása
 - Ritmusviszhang-játék (mozgással és/vagy hangszerrel)
- Dramatikus játékok, gyakorlatok*
 - Csendjáték, mozgáskoncentrációs gyakorlatok
 - A környezet hangjainak megfigyelése, utánzása a környezet tárgyaival, ritmushangszerekkel
 - Dallamhoz mozgásformák keresése, dallamok előadásmódjának mozdulatokkal való megisméltése
- Zenehallgatás*
 - Állatok ábrázolása a zenében
 - Különböző karakterű táncok (a klasszikus zenében)
 - Népzenei felvételek (különböző tájegységek táncdallamaiból)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult hiedelmet idéző és szokásdallamokat
- a tanult énekelt verseket
- a negyed, nyolcad ritmusképletet
- a hallgatott zeneművek szerzőjét, címét

Legyenek képesek

- csoportban adottságaiknak megfelelően énekelni
- az egyenletes lüktetés ill. dal- vagy szövegritmus hangoztatására
- a hallott zenemű karakterének megfelelő mozgásos lekötésre

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a magyar népdalkincs néhány, a felnőtt élet szokásait utánzó gyermekjátékdalát és szokásdallamát (pl. párválasztók, lakodalmások, altatók)
- néhány, a tanulók életkorának megfelelő vers megzenésített változatát
- az egyszerű felelgetős és kánonban énekelhető dalok további szemelvényeit
- a szinkópa ritmusképletet
- egyes, a gyermekvilághoz, ismert mesékhez köthető klasszikus művek részleteit

Fejlessze a tanulók

- tiszta és bátor éneklését
- többszólamú éneklését
- ritmus- és dallamimprovizáló képességét
- zene és mozdulat összekötésére irányuló képességét

Ösztönözze a tanulókat

- a felszabadult éneklésre
- minél több dal elsajátítására
- improvizálásra
- zenéhez kötődő szabad mozgásra
- a zenei megnyilvánulásokban való minél aktívabb részvételre

Tananyag

Beéneklő gyakorlatok

Közepes hangterjedelmű szöveges gyakorlatok, hajlítással is

Egyszólamú éneklés

Gyermekjátékdalok (felnőtt élet szokásait utánzó játékok, pl. párválasztók)

Szokásdallamok (pl. lakodalmas)

Énekelt versek (pl. évszakokhoz, természeti jelenségekhez kapcsolódó költemények megzenésített változatai)

Többszólamú éneklés

Egyszerűbb kánonok

Énekelt versek

Énekes improvizáció

Hangszín- és hangmagasság változtatására irányuló játékok, gyakorlatok

Dallamhangok, rövid dallamok éneklése dinamikai váltásokkal

Adott prózai vagy verses szövegre megadott skálán dallamimprovizáció

Ritmusgyakorlatok

Egész test mint hangszer használata (taps, dobantás, térd, csettintés)

Egyszerű ritmosztinátók különböző testhangzásokkal és ritmushangszerekkel

Rezonáló deszkalap mint hangszer (szekrény, pad, szék)

Dramatikus játékok, gyakorlatok

Különböző zeneművek hangulatának visszaadása mozgással

Mímes játékok (hangszerek megszólaltatása, zenekar)

Zenehallgatás

Karakterek ábrázolása a zenében

Népzenei felvételek (szokásdallamok, pl. lakodalmas)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult gyermekjátékdalokat és szokásdallamokat
- a tanult énekelt verseket
- a szinkópa ritmusképletet
- a hallgatott zeneművek szerzőjét, címét

Legyenek képesek

- csoportban adottságaiknak megfelelően énekelni
- három, illetve négy hangból álló motívum improvizálására
- a zene hangulatának, karakterének visszaadására mozgással

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a magyar népdalkincs néhány, a karácsony és a Gergely-járás szokását őrző dallamát
- néhány, életkoruknak megfelelő vers megzenésített változatát
- a triola ritmusképletet
- néhány ismert barokk zenei szemelvényt
- a barokk táncjátékok karakterét
- a barokk zene jellemző stílusjegyeit

Fejlessze a tanulók

- tiszta éneklését
- többszólamú éneklési készségét
- hangterjedelmét
- zenei memóriáját
- képességét a zenei történetek értelmezésére, ismert történeten keresztül

Ösztönözze a tanulókat

- a felszabadult éneklésre
- minél több dal elsajátítására
- kánonéneklésre

- ritmushangszerek kreatív használatára
- elmélyült zenehallgatásra
- a zenei stílusjegyek megfigyelésére
- a hallott zeneművel kapcsolatos gondolataik megfogalmazására

Tananyag

Beéneklő gyakorlatok

Szöveg nélküli gyakorlatok, oktáv hangterjedelemig

Egyszólamú éneklés

Szokásdallamok (karácsonyi magyar népdalok, Gergely-járás)

Énekelt versek (a tanulók életkorának megfelelő költemények megzenésített változatai hangszeres kísérettel)

Többszólamú éneklés

Kánonok

Quodlibet

Énekes improvizáció

Dallamhang, egyszerű dallam zenei összetevőinek változtatása (időtartam, hangmagasság, hangerő, hangszín, szünetek) valamely kifejezni kívánt tartalom szolgálatában

Adott prózai vagy verses szövegre egyszerű dallamimprovizáció a zenei összetevők változtatásával

Felelgetős játék

Ritmusgyakorlatok

Ritmusfelelgetős a tanult ritmusképletek alkalmazásával

Ismert dallamra ritmosztinató rögtönzése a tanult ritmusképletek alkalmazásával

Dramatikus játékok

Ismert eseménysor visszaadása némajátékkal, zenére, kisebb csoportokban

Zenehallgatás

Különböző hangulatú barokk zenei szemelvények

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a magyar népdalkincs néhány, a karácsonyi és a Gergely-járás szokását őrző dallamát
- a tanult megzenésített verseket
- a triola ritmusképletet
- a barokk zene jellemző stílusjegyeit
- a hallgatott zeneművek szerzőjét, címét

Legyenek képesek

- csoportban adottságaiknak megfelelően énekelni
- ismert történet mozzanatait a zenei fordulatokon keresztül követni
- a triola ritmusképlet hangoztatására

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a magyar népdalkincs néhány betyárvilágot idéző dalát
- további énekelt verseket
- az egyszerűbb dallamjátékos hangszereket
- klasszicista zeneszerzők néhány dalát
- a klasszicista stílus jellemző jegyeit
- a klasszicizmus kiemelkedő zeneszerzőit
- ismertebb klasszicista zeneművek egyes részleteit

Fejlessze a tanulók

- tiszta, kifejező éneklését
- többszólamú éneklési készségét
- karakterfelismerő képességét a zenében

Ösztönözze a tanulókat

- a felszabadult, kifejező éneklésre

- minél több dal elsajátítására
- a ritmus- és dallamhangszerek használatára
- a zenei elemeket bátran alkalmazó rögtönzésre
- minél több klasszicista zenemű megismerésére

Tananyag

Beéneklő gyakorlatok

Melizmatikus gyakorlatok

Egyszólamú éneklés

A betyárélethez kötődő népdalok

Énekelt versek

Ismert klasszicista dalok

Többszólamú éneklés

Klasszikus kánonok

Könnyű kétszólamú énekek

Énekes improvizáció

Dallam felépítése hangonként, csoportban

Szöveg hangoztatása kánonban a zenei összetevők változtatásával, majd dallammal megismételve

Hangszínjáték

Adott prózai vagy verses szövegre megadott skálán dallamimprovizáció

Ritmusgyakorlatok

Ismert dalhoz, zenerészlethez ritmososztinató rögtönzése az ismert ritmuselemekkel

Dramatikus játékok, gyakorlatok

Karakterek megjelenítése ritmus- illetve egyszerűbb dallamhangszerekkel

Különböző szituációknak megfelelő rövid párbeszéd improvizálása énekelve, ritmus- vagy dallamhangszerekkel

Zenehallgatás

Jellemábrázolás a zenében

Népzenei felvételek (betyárvilágot idéző dalok)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a magyar népdalkincs néhány, betyárvilágot idéző dalát
- a tanult énekelt verseket
- a tanult klasszicista dalokat
- a klasszicista stílus jellemző jegyeit
- a klasszicizmus kiemelkedő zeneszerzőit
- az egyszerűbb dallamjátékos hangszereket
- a hallgatott zeneművek szerzőjét, címét

Legyenek képesek

- csoportban adottságaiknak megfelelően kifejezően énekelni
- ritmus- és dallamhangszerekkel karaktereket ábrázolni
- a klasszicizmus stílusjegyeinek felismerésére

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a magyar népdalkincs néhány, az élet eseményeit idéző dalát, balladáját
- romantikus zeneszerzők néhány dalát
- a romantika stílusjegyeit, különböző zenei formáit (kérdés-felelet, szóló-tutti, rondó)
- ismertebb romantikus zeneművek egyes részleteit

Fejlessze a tanulók

- tiszta, bátor, a romantika dalainak megfelelő éneklését
- többszólamú éneklési készségét
- improvizáló készségét a zenei formák terén
- kifejezési képességét a különböző hangulatok zenei eszközökkel történő visszaadására, illetve különböző zenék

hangfelvételeinek – szituációhoz rendelése terén

Ösztönözze a tanulókat

- a romantikus dal stílusjegyeinek megfelelő éneklésre
- minél több dal elsajátítására
- a romantikus zene néhány szemelvényének megismerésére
- a hallott zene hangulatának megfogalmazására

Tananyag

Beéneklő gyakorlatok

- Mellrezonancia bekapcsolása
- Könnyű kétszólamú gyakorlatok

Egyszólamú éneklés

- Az élet eseményeihez kötődő népdalok (pl. katonadalok)
- Balladák
- Romantika ismertebb dalai

Többszólamú éneklés

- Romantika dalai
- Könnyű kétszólamú kórusművek

Énekes improvizáció

- Rövid lélegzetű zenei kompozíciók kitalálása, illetve improvizálása az összes zenei összetevő alkalmazásával
- Adott prózai vagy verses szövegre hétfokú (dúr, moll) skálán dallamimprovizáció

Ritmusgyakorlatok

- Különböző formák megkomponálása ritmushangszerekkel (kérdés-felelet, szóló-tutti, rondó)

Dramatikus játékok, gyakorlatok

- Mások által játszott jelenet „szinkronizálása” ritmus és/vagy dallamhangszerekkel
- Különböző érzelmek, hangulatok megjelenítése rövid, improvizált dallamokkal

Zenehallgatás

- Történet a zenében
- Népzenei felvételek (az élet eseményeit idéző dalok, balladák)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a magyar népdalkincs néhány, az élet eseményeit idéző dalát, balladáját
- romantikus zeneszerzők egyes dalait
- a romantika stílusjegyeit, különböző zenei formáit (kérdés-felelet, szóló-tutti, rondó)

Legyenek képesek

- csoportban adottságaiknak megfelelően énekelni
- a romantikus dalok kifejező éneklésére
- egy hallott zeneműre történetet kitalálni
- a romantika stílusjegyeit felismerni

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a magyar népdalkincs néhány, a történelmi eseményekhez kötődő dallamát, balladáját
- XX. századi zeneszerzők néhány, különböző stílusban írt dalát
- XX. századi költők egyes verseinek megzenésített változatát
- a tizenhatod ritmusértéket
- a XX. század egyes jellemző stílusirányzatait

Fejlessze a tanulók

- biztos légzéstechnikán alapuló éneklését
- értelmezési képességét a hallott zenemű üzenetének minél pontosabb megfogalmazásában
- stílusirányzatok közötti eligazodását

Ösztönözze a tanulókat

- minél több dal elsajátítására

- a mondanivalót közvetítő éneklésre
- a hallott zeneművekkel kapcsolatos gondolataik megfogalmazására
- a zenei elemek dramatikus helyzetekben történő kipróbálására

Tananyag

Beéneklő gyakorlatok

Intenzív rekeszlégzés gyakorlása

Egyszólamú éneklés

Történelmi eseményekhez kötődő népdalok (pl. verbunkosok, bujdosók, kuruc kori nóták)

Balladák

Énekelt versek (XX. századi költők egyes verseinek megzenésített változata)

XX. századi zeneszerzők egyes dalai

Többszólamú éneklés

Könnyebb két- vagy háromszólamú kórusmű

Énekes improvizáció

Visszhangjáték tanulók által rögtönzött dallammal, ritmussal

Adott prózai vagy verses szövegre hétfokú (dúr, moll) dallamimprovizáció a szöveg hangulatának figyelembe vételével

Ritmusgyakorlatok

Tizenhatod ritmusértéket tartalmazó versek megszólaltatása ritmushangszerekkel

Dramatikus játékok, gyakorlatok

Különböző karakterek megjelenítése szituációba helyezve dallam- vagy ritmushangszerekkel

Hallott zenemű hangulatának megfelelő cselekmény kitalálása, eljátszása némajátékkal

Zenehallgatás

A XX. századi stílusirányzatok szemelvényei

Történelmi eseményekhez kötődő népzenei felvételek

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a magyar népdalkincs néhány, történelmi eseményekhez kötődő dallamát, balladáját
- XX. századi zeneszerzők néhány dalát
- XX. századi költők tanult megzenésített verseit
- a tizenhatod ritmusképletet
- a XX. század jellemző stílusirányzatait

Legyenek képesek

- csoportban adottságaiknak megfelelően, az adott ének üzenetét közvetítve énekelni
- az ismert zeneművekben az adott mű stílusjegyeit felismerni
- hallott zeneműre cselekményt kitalálni és megjeleníteni
- különböző karakterek szituációban történő megjelenítésére dallam- vagy ritmushangszerekkel

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

- az egyszerűbb ritmusképleteket
- az egyszerűbb ritmus- és dallamhangszereket és azok használatát
- a főbb zenei stílusokat és műfajokat

Legyenek képesek

- adottságaiknak megfelelően tiszta, kifejező, karakteres éneklésre
- egyszerű ritmuskíséret rögtönzésére
- gondolataik, érzéseik megfogalmazására egy hallott zenemű kapcsán
- egyszerűbb zenei elemek kreatív alkalmazására a különböző dramatikus tevékenységek során
- a megismert zenei stílusok és műfajok jellemző jegyeinek felismerésére

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama

Zene és ének

- csoportos gyakorlatsor vagy zenés színpadi etűd 10-15 perc
- szólóéneklés vagy csoportos éneklés 2-3 perc

A vizsga tartalma

A zene és ének gyakorlati vizsga két részből tevődik össze.

Csoportos gyakorlatsor

A csoportos gyakorlatsort a szaktanár állítja össze a csoport adottságainak figyelembe vételével:

- a ritmus-, metrum-gyakorlatok során a láb, a kéz és a metrikus ének/beszéd egymástól való függetlenítése
- az akusztikus drámagyakorlatokban ritmus- és/vagy dallamhangszerek segítségével egy akciósor lekötése

Szólóéneklés vagy csoportos éneklés (3-4 fő)

A tanuló 8 különböző stílusú, szabadon választott dal előadásával készül. A dalanyag kiválasztásánál ügyelni kell a tanuló adottságainak szem előtt tartására. A vizsgán a tanulónak az általa választott két dalt kell bemutatnia: egy népdalt a capella és egy másik, egyéb műfajú dalt hangszeres kísérettel. Az előadásához igénybe vehető élő hangszeres kíséret, amelyről a tanulónak kell gondoskodnia.

A vizsga értékelése

Gyakorlatsor: az elemek ismerete, pontos végrehajtása

Akusztikus drámagyakorlatok: pontosság, kreativitás, kooperáció

Ének: tiszta intonáció, stílushű előadásmód, szövegérthetőség, prozódiai pontosság

Továbbképző évfolyamok

7. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- az opera műfajának jellemző stílusjegyeit
- a különböző korok operáinak jellemző zenei és színházi stílusjegyeit
- az opera műfaj kialakulásának jelentőségét a zene- és színházművészetben
- a jelentősebb operaszerzőket
- néhány, az opera műfaját reprezentáló művet
- egyes librettók fontosságát és azok irodalmi kapcsolódásait

Fejlessze a tanulók

- hangképzési technikáját
- többszólamú éneklési készségét
- képességét a zene és szöveg mondanivalójának előadásban történő érzékeltetésére

Ösztönözze a tanulókat

- az opera jellemző műfaji sajátosságainak megismerésére
- minél több opera, operarészlet megismerésére, értő, befogadó hallgatására
- minél több operarészlet éneklésére
- a tanult részletek kifejező előadására
- élő operaelőadás megtekintésére
- az elemző beszélgetésekben való aktív részvételre

Tananyag

Opera

Beéneklő gyakorlatok

Különböző hangulatú beéneklő gyakorlatok (dúr – moll)

Dinamika változtatása vezénylésre

Egyszólamú éneklés

Operarészletek éneklése a karakterek figyelembe vételével (a tanulók által kényelmesen énekelhető hangnembe transzponálva)

Többszólamú és/ vagy csoportos éneklés

Különböző operák szemelvényei (lehetőség szerint zongorakísérettel, a tanulók által kényelmesen énekelhető hangnembe)

transzponálva)

Énekes improvizáció

Különböző karakterek megjelenítése beszédhanggal, majd énekhanggal

Opera szövegek könyvének részleteire dallamimprovizálás

Ritmusgyakorlatok

A feldolgozni kívánt opera valamely szituációjához hanghatások megtervezése, illetve a szituáció hangszerekkel történő „eljátszása”

Dramatikus játékok, gyakorlatok

Operarészlet szövegének prózai jelenetként való eljátszása

Játék a hangokkal: hang hozzárendelése a szituációba helyezett karakterhez

Zenehallgatás

Különböző korok operáinak részletei

Élő előadás és/vagy DVD-felvétel megtekintése

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a különböző korok operáinak jellemző zenei és színházi stílusjegyeit
- az opera jelentőségét a zene- és színházművészetben
- a jelentősebb operaszerzőket
- néhány, az opera műfaját reprezentáló művet
- egyes librettók fontosságát és azok irodalmi kapcsolódását

Legyenek képesek

- az opera jellemző műfaji sajátosságait a hallgatott művekben felismerni
- a tanult énekes szemelvények adottságaiknak megfelelő eléneklésére
- a megismert mű által közvetített gondolat, érzelem, hangulat megfogalmazására

8. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a daljáték, operett, musical jellemző zenei és színházi stílusjegyeit
- a jelentősebb daljáték-, operett-, musicalszerzőket
- néhány, a daljáték, operett, musical műfaját reprezentáló művet

Fejlessze a tanulók

- hangképzési technikáját
- többszólamú éneklési készségét
- stílus- és műfajjellemző képességét

Ösztönözze a tanulókat

- minél több mű megismerésére
- minél több dal, részlet eléneklésére
- a tanult szemelvények műfajnak és stílusnak megfelelő előadására
- élő előadás megtekintésére
- az elemző beszélgetésben gondolatai megfogalmazására
- az improvizációkban és a dramatikus játékokban való aktív részvételre

Tananyag

Daljáték – Operett – Musical

Beéneklő gyakorlatok

Egyszerű két- és háromszólamú beéneklő gyakorlatok (dúr – moll)

Egyszólamú éneklés

Daljáték-, operett-, musicalrészletek éneklése a karakterek figyelembe vételével (a tanulók által kényelmesen énekelhető hangnembe transzponálva)

Többszólamú és/vagy csoportos éneklés

Különböző daljáték-, operett-, musicalrészletek szemelvényei (lehetőség szerint zongorakísérettel, a tanulók által kényelmesen énekelhető hangnembe transzponálva)

Énekes improvizáció

Egyszerű énekes szemelvény eléneklése különböző változatokkal: szavakra bontva, szótagokra bontva, hangzókra bontva többszólamú játékok az előzőek alapján (pl. kánonban, a szólamon belül szavakra bontva)

Ritmusgyakorlatok

Ritmusgyakorlatok az ismert ritmuselemekkel, különböző metrumokban (2/4, 3/4, 6/8), egyszerű ritmushangszereken megszólaltatva

Dramatikus játékok, gyakorlatok

Remake (mai változat) készítése az egyes művek kiválasztott jeleneteire
Helyzetkomikum hanghatásokkal, hangszerekkel: a különböző zenei elemekben rejlő komikus hatás előidézése szituációba helyezve

Zenehallgatás

A tanult daljátékok, operettek, musicalek vagy azok részletei
Élő előadás megtekintése

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a daljáték, operett, musical jellemző zenei és színházi stílusjegyeit
- a jelentősebb daljáték-, operett-, musicalszerzőket
- néhány, a daljáték, operett, musical műfaját reprezentáló művet

Legyenek képesek

- a daljáték, operett, musical jellemző műfaji sajátosságait a megismert művekben felismerni
- a tanult énekes szemelvények adottságaiknak megfelelő eléneklésére
- a megismert mű által közvetített gondolat, érzelem, hangulat minél pontosabb megfogalmazására

9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a rockopera jellemző zenei és színházi stílusjegyeit
- a rockopera műfajának néhány kiemelkedő dalát
- népzenei és műzenei hagyományok hatását a rock- és a jazz zenére
- különböző kultúrák zenei gondolkodásmódját

Fejlessze a tanulók

- hangképzési technikáját
- többszólamú éneklési készségét
- figyelemösszpontosítását a társas zenei megnyilvánulások során
- zenei érzékenységét
- stílus- és műfajelemző képességét

Ösztönözze a tanulókat

- improvizatív zenei megoldásokra
- az érzelmek zenei elemekkel történő kifejezésére
- a zenei kommunikáció alkotó módon való felhasználására
- különböző kultúrák színházi és zenei formáinak megismerésére

Tananyag

Rock opera – világzene – kultúrák párbeszéde

Beéneklő gyakorlatok

Tempóváltoztató gyakorlatok, melizmatikus gyakorlatok tempójának növelése
Hangképzés az egyéni sajátosságok figyelembe vételével

Egyszólamú éneklés

Különböző kultúrák dalai és rockoperák szemelvényei a stílus figyelembe vételével
Könnyebb jazz sztenderdek éneklése a stílus figyelembe vételével

Többszólamú/ csoportos éneklés:

Spirituálék, gospelek éneklése a stílus figyelembe vételével
Rockoperák szemelvényei a stílus figyelembe vételével

Énekes improvizáció

Különböző stílusoknak megfelelő dallamimprovizáció

Ritmusgyakorlatok / hangszeres improvizáció

Sztenderd ritmusok, blues, funky, latin, (samba, bossanova, flamenco), swing ritmusok alkalmazása rögtönzésben
Aszimmetrikus ritmusok

Dramatikus játékok, gyakorlatok

Zenei dialógus, zenei szerepcseré
Különbőféle kapcsolatok zenei kezdeményezése, felvétele és zárása

Zenehallgatás

A tanult rockoperák részletei
Élő előadás megtekintése
Világzenét játszó zenekarok felvételei és koncertjei

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a különböző kultúrák zenéjére jellemző stílusjegyeket
- a különböző zenei hagyományok hatását a rock és a jazz zenére
- rockopera műfaját reprezentáló művek valamelyikét
- a világzenét játszó jelentősebb előadókat

Legyenek képesek

- érzelmek, állapotok kifejezésére a különböző zenei elemek (tempó, dinamika, hangmagasság) alkalmazásával
- a tanult rockoperák énekelt részleteinek, valamint a különböző kultúrák tanult dalainak adottságaiknak megfelelő elénklésére
- a dinamikában és a tempóváltozásokban rejlő kontrasztok kihasználására
- különböző egyszerű hangszerek kreatív módon való használatára

10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a zene- és a színházművészet kapcsolatának különféle lehetőségeit, formáit
- azokat a zenei elemeket, amelyek egy-egy előadás szerves részét képezik, fontos dramaturgiai szerepük van, de nem illeszthetők be a tradicionális műfajok valamelyikébe
- a revü, és a kabaré műfajának néhány kiemelkedő dalát
- prózai színházi előadásokhoz alkalmazott zene jelentősebb alkotásait

Fejlessze a tanulók

- zenei memóriáját
- zenei rögtönzési képességeit
- alkotóképességét a társas zenei megnyilvánulások során

Ösztönözze a tanulókat

- a színház és a zene kapcsolatának alkotó módon való átgondolására
- a korszerű színházi és zenei formák megismerésére
- színházi munkájuk során a zenei megoldásokkal való önálló kísérletezésre
- egyes jelentősebb kortárs színházi előadások zenéjének megismerésére

Tananyag

Színházi zene – alkalmazott zene

Beéneklő gyakorlatok

Helyes énektechnika kialakítása, hangképzés az egyéni sajátosságok figyelembe vételével

Egyszólamú éneklés

Dalok kortárs színházi előadásokból

Többszólamú és/vagy csoportos éneklés

Oktávgyakorlatok
Kísérletek a kóruséneklés színpadi alkalmazásával
Színpadi előadások kórusainak éneklése a stílus figyelembe vételével

Énekes improvizáció

Valamely prózai színdarab szereplőjének érzelmei, gondolatai improvizált dallamban megfogalmazva

Ritmusgyakorlatok

Ritmushangszerek és karakterek

Ritmushangszerek a színész játékában
Jelenet akusztikai háttére ritmushangszerekkel
Gondolat és érzelem kifejezése ritmikai váltásokkal

Dramatikus játékok, gyakorlatok

Jelenet és zenei hatás kontrasztja
Zenei hatás jelentésmódosító funkcióval

Zenehallgatás

Zenét alkalmazó kortárs színházi előadás megtekintése
A színházi zene meghallgatása és hatásának elemzése

Követelmények

A tanulók ismerjék

- azokat a zeneműveket, zenei elemeket, amelyek egy előadás szerves részét képezik, fontos dramaturgiai szerepük van, de nem illeszthetők bele a tradicionális műfajok valamelyikébe
- a zene- és a színházművészet kapcsolatának különféle lehetőségeit, eltérő formáit
- a revü, és a kabaré műfajának tanult dalait
- a prózai színházi előadások tanult dalait, kórusait

Legyenek képesek

- kreatívan alkalmazni, variálni a hang legjellemzőbb összetevőit (hangmagasság, időtartam, hangerő, hangszín, hangok közötti szünet)
- zenei elemeket kreatív módon alkalmazni jelenet készítése során (kontraszt és jelentésmódosító funkció)

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

- a zene színházi felhasználásának lehetőségeit
- a főbb zenés színházi műfajokat és azok legjelentősebb képviselőit

Legyenek képesek

- az adottságainak megfelelő, szabadon választott ének stílusának, műfaji sajátosságainak megfelelő előadására
- saját énekhez egyszerű ritmuskíséret rögtönzésére
- gondolatai, érzelmei kifejezésére szabadon választott zenei megnyilvánuláson keresztül
- az ismert zenei stílusok és műfajok dramatikus tevékenységhez való, a tanuló érzés- és gondolatvilágának kifejezését szolgáló hozzárendelésére
- a megismert zenés színházi műfajok jellemző stílusjegyeinek saját tevékenységben való érvényesítésére, adottságainak megfelelően

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama

Zene és ének

- csoportos zenés színházi etűd 15-20 perc
- szólóéneklés vagy dallam vagy ritmus improvizáció 3-5 perc

A vizsga tartalma

A zene és ének gyakorlati vizsga két részből tevődik össze:

Csoportos zenés színházi etűd

A csoportos zenés színházi etűdöt a szaktanár állítja össze a csoport adottságainak figyelembevételével. Az összeállítás adjon lehetőséget a főbb zenés színházi műfajok minél színesebb bemutatására!

A csoportos zenés színházi etűd tartalmazhat prózai, illetve mozgásszínházi elemeket, az összeállítás azonban hangsúlyosan zenei fogantatású legyen!

Szólóéneklés vagy csoportos éneklés (2-4 fő)

A tanuló öt, a zenés színházi műfajok valamelyikét is tartalmazó, szabadon választott dal előadásával készül. A dalanyag kiválasztásánál ügyelni kell a tanuló adottságainak szem előtt tartására. A vizsgán a tanulóknak a saját maga által választott

dal(oka)t kell bemutatnia. Az előadásához igénybe vehető élő hangszeres kíséret, amelyről a tanulónak kell gondoskodnia.

A vizsga értékelése

Etűd: a kompozíció íve, megformálása, az együttműködés minősége; a választott műfajnak és stílusnak megfelelő előadásmód
Ének: tiszta intonáció, a választott zenés színházi műfaj sajátosságainak megfelelő előadásmód, szövegérthetőség, prozódiai pontosság

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Ritmushangszerek, pl.: dobok, gardon, tikfa, fadob
Dallamhangszerek, pl.: mirliton, nádsíp, furulya
Egyszerű hangkeltő eszközök, pl.: kanál, kanna, köcsögduda
Jelzőhangszerek, pl.: kereplő, kolomp, csengő
Komplex (dallam, kísérelő) hangszerek, pl.: doromb, gitár, szájharmonika
A tanult zeneművek felvételei CD-n, vagy DVD-n

Színházismeret

A színházismeret tantárgy fő célja, hogy a tanulók tudatos színjátékosokká, felkészült nézőkké illetve „színházcsinálókká” váljanak. Egyrészt reflektálni tudjanak önmaguk és a csoportjuk színházi tevékenységére, másrészt a látott előadásokban felismerjék azokat a színházi összetevőket, amelyek a színházi élmény forrásai.

Ehhez a célhoz az alapfokon elsősorban a gyakorlat felől közelíthetünk. Ezekben az évfolyamokon a színházi kifejezés sajátosságait, formanyelvének összetevőit elsősorban drámajátékos eszközökkel közelíthetjük meg. Azok a színházi műfajok állnak a középpontban, amelyek a tanulók korosztálya által létrehozott színházi előadásokban leggyakrabban előfordulnak. Így a tanulók önmaguk, illetve kortársaik színházi tevékenységéből kiindulva vonhatnak le következtetéseket a színház természetéről, illetve a színpadi kifejezés legfőbb alkotórészeiről. Azokról a formákról, műfajokról, módszerekről pedig, amelyeket ők maguk nem gyakorolnak, játékos formák segítségével szerezhetnek személyes tapasztalatokat.

A továbbképző szakaszban az élőben (vagy felvételtől) megtekintett előadások teremhetnek alkalmat arra, hogy egyfajta színházi szemlélet, illetve fogalomkészlet felépítéséhez segítse hozzá a tanulókat a színházismeret tárgya. Az órák középpontjában a továbbképző szakaszban egy-egy előadás megtekintése áll: míg az alsóbb évfolyamokon főként gyermek- és diákszínjátékos előadások közös megnézése, addig a felsőbb évfolyamokon sor kerülhet ifjúsági színházi előadások, illetve gondosan kiválasztott felnőtt színházi előadások megbeszélésére is. A megtekintett előadásokat mindig egészében, összhatásában próbáljuk megragadni, mert elsődleges célunk a színházi élmény elmélyítése. Ugyanakkor egy-egy részlet, alkotórész, összetevő részletesebb vizsgálata megteremtheti annak a lehetőségét is, hogy fokozatosan felépüljön a tanulóknak egyfajta színházi szemléletmód, illetve fogalomkészlet.

Alapfokú évfolyamok

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a színpadi szöveg fogalmát
- a téma fogalmát
- a színpadi figura fogalmát
- a színpadi építkezés lehetőségeit
- a ritmus fogalmát
- a színpadi tér fogalmát a tér hangsúlyos pontjait, a térirányokat
- a szövegmondás egyéni és együttes módjait
- szerkezeti egység fogalmát
- a legfontosabb szerkesztési elveket
- a mozgás és a gesztus színpadi szerepét
- a színpadi képalkotás lehetőségeit
- a kellék és a jelmez fogalmát

Fejlessze a tanulók

- képességét a szöveg színpadi lehetőségeinek felismerésére
- érzékenységét a színházi előadás alkotórészévé vált szöveg hatásai iránt

- érzékenységet a különféle szövegekben megjelenő hangulati hasonlóságokra
- képességeit a szerkesztett játékokban érvényesülő szerkesztési elvek felismerésére, alkalmazására
- térérzékelői és térhasználói képességeit
- képességeit a szerkesztett játék zenei hatásainak érzékelésére

Ösztönözze a tanulókat

- önálló véleményalkotásra
- a szerkesztett játékok alapjául szolgáló alkotások megismerésére
- szerkesztett játékok megismerésére, létrehozására
- minél több élő szerkesztett játék megtekintésére
- a színházzal kapcsolatos szókinccs használatára

Tananyag

Szerkesztett játékok

A szerkesztett játék tanulmányozásán keresztül a tanulók egyidejűleg kapják meg az alkotás, a kipróbálás, a kísérletezés és a rendszerezés lehetőségét: alapvető színházismereti fogalmak tisztázhatók ezen a műfajon keresztül. A továbbá a szerkesztett játékokkal való foglalkozás lehetővé teszi, hogy a tanulók alkotó módon, a megtapasztalás, megélés élményén keresztül, a színház elemeivel kísérletezve közelítsenek a színházi ismeretek felé.

A szerkesztett játék vizsgálata lehetőséget teremt a színház legalapvetőbb jellegzetességeinek felismertetésére: a szöveg és a játék, a szövegmondás és a színpadi megjelenítés különbségeinek felismerésére, a színházi előadás összetevőinek és felépítésének érzékelésére.

Az előadás irodalmi alapanyagának gyűjtése, válogatása

- Egyeztetett téma (tematikus rend) alapján
- Figurák köré építve
- Helyzetek köré építve
- Hangulati hasonlóság alapján
- Motívumok köré építve
- Asszociációk alapján

Az irodalmi alapanyag kibontása

- A téma feltárása (dramatikus gyakorlatokkal, szituációkkal, monológokkal)
- A szövegekben rejlő zeneiség kibontása (kórus)
- Hanghatások és szöveg – aláhúzás és ellenpontozás
- Zene és szöveg együttes hatása
- Szövegritmus jelentősége és jelentéshordozó szerepe (szöveges ritmusjátékokkal)
- Szövegek megszólaltatása különböző stílusokban (stílusjátékok)

A szövegmondás variációi és színpadi hatásuk

- Az egyéni szövegmondás
- Együttes szövegmondás (pl.: kórus, visszhang, szavankénti láncmondás)

Szöveg és tér

- A tér irányai, hangsúlyos pontjai
- Egyén és csoport elhelyezése a térben
- Egyéni és csoportos mozgások a térben

Szöveg és tárgyak

- Jelmezek, kellékek, hangkeltő eszközök (pl. ritmushangszerek) használata

Az előadás felépítése

- Szerkesztési elvek
- A szöveg és a megjelenítés összefűzése
- A tér, az idő és a szöveg együttese
- Szöveg és kép egymást erősítő, árnyaló illetve gyengítő hatása
- Szöveg-gesztus-mozgás (tánc) együttese (jelentésmódosító hatások)
- A szituáció változása a szöveg redukálásával
- A szöveg ritmusa és a jelenetritmus
- Az előadás ritmusa (kiemelt pillanatok)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a színpadi szöveg fogalmát
- a téma fogalmát

- a színpadi figura fogalmát
- a szövegek legfontosabb szerkesztési elveit
- a ritmus fogalmát
- a színpadi tér fogalmát, a tér hangsúlyos pontjait, a térirányokat
- a mozgás és a gesztus fogalmát
- a kellék és a jelmez fogalmát

Legyenek képesek

- megadott szempontok alapján színpadi megjelenítésre alkalmas szöveg válogatására
- a szövegmondás egyéni és együttes módjainak alkalmazására
- felismerni, hogy egy szerkesztett játék hatása milyen alkotórészekből adódik
- egy szerkesztett játék szerkesztési elvének felismerésére
- a tér nyújtotta lehetőségek felismerésére

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal:

- a mese fogalmát, jellegzetes elemeit
- a mese történetének jellegzetes elemeit
- az irodalmi elbeszélés és a színpadi megjelenítés legalapvetőbb különbségeit
- a narrátor fogalmát
- a színpadi alak jellemzésének alapvető formái, lehetőségeit
- a maszk fogalmát
- a díszlet fogalmát és legalapvetőbb fajtáit
- a jelmez és kellék használatának alapvető formáit
- a terek váltását, illetve a szimultán ábrázolás a lehetőségeit
- a színpadi világítás fogalmát
- a szituáció fogalmát
- a jelenet fogalmát

Fejlessze a tanulók

- képességét, hogy felismerjék a mesei történet legfőbb összetevőit
- képességét, hogy felismerjék a mese szituációit
- képességét, hogy felismerjék egy színpadi alak legalapvetőbb tulajdonságait, a történetben betöltött szerepét
- képességét, hogy felismerjék a jelmezek, maszkok, kellékek figurateremtő hatását
- képességét, hogy felismerjék a tárgyak szerepét, szimbólumteremtő, -hordozó lehetőségeit

Ösztönözze a tanulókat

- önálló véleményalkotásra
- színpadi megjelenítésre alkalmas mesék megismerésére
- a színházzal kapcsolatos szókinccs használatára
- minél több élő mesejáték-előadás megtekintésére

Tananyag

Színházi előadás meséből

A gyermekszínházi játékosok által a leggyakrabban feldolgozott, színpadra adaptált irodalmi (epikus) alkotások a mesék. Az adaptálás folyamatának vizsgálata és gyakorlati kipróbálása lehetőséget teremt a színház legalapvetőbb jellegzetességeinek további – az előző évfolyamhoz képest kibővített, mélyített – tanulmányozására, többek között az epikus és a drámai kifejezés különbségeinek érzékeltetésére.

Játék a mese összetevőivel

- A mese képei (ezek ábrázolása állóképekkel, állóképek sorával)
- A mesei szituációi (szituációs játékok)
- Meseindító helyzetek (szituációs játékok)
- Jellegzetes mesei elemek (ismétlődések, fordulatok, váratlan események, akadályok, gátak – szituációs játékokban)
- A mese tanulságai (szituációs játék, egyéb drámaformák)

A mese szereplői

- Alaptulajdonságok megjelenítése (pl.: szoborjátékok, szerep a falon, tulajdonsághordozó játékok)
- A mese hőse a hős bemutatására (pl.: improvizációk, szituációs játékok, a hős egy napja, pillanatképek a mesehősök életéből)
- A hős segítői és ellenfelei (szituációs játékok)

Meseszereplők találkozásai (szituációs játékok a szokványos és a szokatlan találkozásokra)

Elbeszélés és megjelenítés

Elbeszélő a színpadon (egy vagy két narrátor, a narrátor mint szereplő, csoportos narrálás)

A narrált tartalom képi és hangulati elemeinek megjelenítése (stilizált mozgások, hangaláfestés, állóképek, tablók)

A narráció kiváltása játékkal (a narráció átfordítása szituációba)

A mesei szituáció kibontása jelenetté (pl.: improvizációk, szituációs játékok)

A jelenet felépítése (kezdő helyzet, fordulatok, záró helyzet)

Díszlet

Az üres tér lehetőségei

Díszlet emberi testekből (szoborjátékok, állóképek)

Helyszínteremtés fényekkel

A helyszínek jelzése, helyszínváltozások

jelzett, stilizált díszletelemek és azok elhelyezése, mozgatása

Szimultán helyszínek

A tér kiemelt pontjai különféle díszletekben

Jelmez és maszk

Egy-egy mesei szereplő felöltöztetése (jelmezbörze, divatbemutató)

Ruhadarabbal figurateremtés (színek és formák szimbolikája)

A maszk lehetőségei

Kellékek

A kellék karakterépítést segítő szerepe

A tárgyak különféle szituációkban

A kellék szimbólumteremtő és -hordozó lehetőségei

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a mese fogalmát, jellegzetes elemeit
- a mese történetének jellegzetes elemeit
- az irodalmi elbeszélés és a színpadi megjelenítés legalapvetőbb különbségeit
- a narrátor fogalmát
- a színpadi alak jellemzésének alapvető formáit, lehetőségeit
- a maszk fogalmát
- a díszlet fogalmát és legalapvetőbb fajtáit
- a jelmez és kellék használatának alapvető formáit
- a színpadi világítás fogalmát
- a szituáció fogalmát
- a jelenet fogalmát

Legyenek képesek

- egy történet alaphelyzetének, fordulatainak felismerésére
- a mesefigurák jellegzetességeinek felismerésére
- jelmezekkel, maszkokkal, kellékekkel figura teremtésére
- a tér- és díszlethasználattal megteremtett színpadi világ felismerésére

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a probléma fogalmát
- a szituáció legáltalánosabb összetevőit
- a szándék és a motiváció fogalmát
- a jelenet legáltalánosabb jellegzetességeit
- a jellem fogalmát
- a jellemábrázolás legalapvetőbb lehetőségeit
- az emberi viszonyok ábrázolásának legáltalánosabb jellegzetességeit
- a színpadi játék és a díszletek összefüggését

Fejlessze a tanulók

- képességét, hogy egy adott előadásban megjelenő legfőbb probléma(ka)t felismerjék
- képességét, hogy egy adott szituáció legfőbb jellegzetességeit felismerjék
- képességét, hogy egy figura adott szituációban érvényesülő legfontosabb szándékát felismerjék
- képességét, hogy egy adott figura hosszabb távon érvényesülő szándékát, érintettségét (motivációját) felismerjék
- képességét, hogy egy adott szituációban, illetve egy előadás egészében megjelenő emberi viszonyokat felismerjék

Ösztönözze a tanulókat

- színpadi megjelenítésre alkalmas epikus alkotások megismerésére
- a színházzal kapcsolatos szókincs használatára
- minél több irodalmi adaptációból készült élő előadás megtekintésére

Tananyag

Színházi előadás novellából, regényből

Az adott korcsoportoz tartozó gyermek- illetve diákszínjátók gyakran és örömmel vállalkoznak nagy kihívást jelentő feladatokra: elbeszélések, illetve ifjúsági regények színpadra állítására. A nekik szóló gyerek- és ifjúsági színházi előadások is gyakran nyúlnak ezekhez az alapanyagokhoz. Az adaptáció folyamatának és a létrejött előadásoknak a vizsgálata elmélyítheti az epikus és a drámai műfajok közti különbségek ismeretét, ugyanakkor tovább építheti a tanulók színházi gondolkodását és fogalomkészletét is.

A színpadra állítás fázisai

- Problémakeresés, alapanyag keresése
- A választott mű szituációkra bontása
- Az egyes szituációk feltárása
- A történetet alapvetően befolyásoló szituációk feltárása
- Jelenetek építése a szituációkból
- Előadásépítés jelenetekből (szerkesztési lehetőségek)

Figurateremtés drámatechnikákkal

- Jellemzők összegyűjtése
- Tulajdonságok kibontása (a figura viselkedése)
- A figura helyzetben – a jellemek megteremtése

A szereplők viszonyai

- A szereplők kapcsolatainak alaptípusai
- Megjelenítési lehetőségek a szereplők közötti kapcsolatok ábrázolására (drámatechnikákkal)
- A szereplők közötti kapcsolatok változása
- A szereplők és azok kapcsolatainak alakulása az előadás egészében

A színpadi környezet megteremtése

- A figurák és kapcsolataik megjelenítését lehetővé tevő egységes színpadi környezet megteremtése (jelmez, kellék, maszk, díszlet, zene, fények)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a szituáció legáltalánosabb összetevőit
- a szándék és a motiváció fogalmát
- a jelenet legáltalánosabb jellegzetességeit
- a jellem fogalmát
- a jellemábrázolás legalapvetőbb lehetőségeit
- az emberi viszonyok ábrázolásának legáltalánosabb jellegzetességeit
- a színpadi játék és a színpadi környezet összefüggését

Legyenek képesek

- egy irodalmi alkotás és színpadi megvalósítása közti különbség megfogalmazására
- szituációk, jelenetek elkülönítésére
- a jellemek jellegzetességeinek, motivációinak felismerésére
- a szereplők közti viszonyok felismerésére
- a színházzal kapcsolatos szókincs felhasználására véleményük kifejtésében

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a hétköznapi élethelyzet és a színpadi szituáció összekapcsolásának lehetőségeit
- a típus fogalmát
- a probléma szituációkra való bontásának lehetőségeit
- a személyesség színházi szituációkba való áttételének lehetőségeit
- a színpadi világítás alapjait
- a zene színpadi használatának alapjait
- a szituációk és a jelenetek összefüggéseit
- a mozgásszínház fogalmát és legfontosabb műfajait

Fejlessze a tanulók:

- ön- és társismeretét
- szituációelemző képességét
- színházi látásmódját

Ösztönözze a tanulókat

- a színházzal kapcsolatos szókinccs használatára
- környezetük problémáinak érzékelésére
- a játékban rejlő általános érvényű tartalmak felismerésére
- a térhasználattal való kísérletezésre
- akusztikai kísérletezésre
- a világítással való kísérletezésre
- minél több gyermek- és diákszínjátészó előadás megtekintésére

Tananyag

Színházi előadás személyes élményanyagból (életjátékok)

Az életjátékok létrehozásával, a személyes élményanyagból történő kiindulással az érintettség előnyei és hátrányai is megjelennek a gyermek- és diákszínjátékos munkájában. Az életjátékok tanulmányozása ezzel egyidejűleg a színházismereti tanulmányok új fázisát is jelenti: az alapfok végén ennek a műfajnak az alapos vizsgálata az eddig tanultak szintetizálása mellett egyben már a drámai kifejezés lehetőségeinek közelebbi megismeréséhez is elvezeti a tanulókat.

A tanulókat foglalkoztató problémák gyűjtése, kiválasztása, kibontása

- Problémagyűjtő és a problémákat rendszerező tevékenység (ön- és társismereti, improvizációs játékok)
- A megtalált problémahelyzetek feldolgozása (szabályjátékokkal, szituációs játékokkal)
- Komplex dráma a kiválasztott problémák vizsgálatához

Eszközök a személyesség áttételére színházi helyzetbe

- A probléma áthelyezése analóg helyzetbe
- A személyek tipizálása (szituációk egy-egy típus kibontására; a típusok megjelenítése változó körülmények között)
- A személyes tartalmak reális és nem reális terekbe helyezése
- A személyes tartalmak expresszív képpé fogalmazása
- A személyes tartalmak mozgásszínházi megjelenítése

Szituációteremtés, jelenetépítés

- A problémák körüljárása rögtönzésekkel
- A rögtönzéstől a szituáció felépítéséig dialógusok és akciók kidolgozása
- Jelenetszerkesztés szituációkból

A világítás

- Természetes és mesterséges fények hatása
- A fény atmoszféra teremtő ereje
- A fény jelentésteremtő és -módosító szerepe
- A színek és szimbolikájuk alkalmazása a világításban

A zene

- Élő zene, gépzene
- A zene érzelmi, hangulati, atmoszférateremtő hatása az előadásban
- A zene dramaturgiai szerepe
- A zene mint az előadás önálló alkotóeleme (pl. dalok)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a típus fogalmát
- a probléma szituációkra való bontásának lehetőségeit

- a személyesség színházi szituációkba való áttételének lehetőségeit
- a színpadi világítás alapjait
- a zene színpadi használatának alapjait
- a szituációk és a jelenetek összefüggéseit
- a mozgásszínház fogalmát és legfontosabb műfajait

Legyenek képesek

- a főbb színházi alkotóelemek (pl. alapanyag, színészi játék, tér, akusztikai elemek, jelmezek) felismerésére saját előadásban
- a hétköznapi élet problémáját színházi szituációvá alakítani
- a személyesség színházi szituációkba való áttételére
- rögtönzésekkel szituációk felépítésére
- a megismert színházi fogalomkészlet használatára a saját rögtönzések elemzésekor

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

- azt az alkotói folyamatot, ahogyan egy-egy előadás létrejön
- a színházi alkotóelemeket (pl.: alapanyag, színészi játék, tér, akusztikai elemek, jelmezek, kellékek, világítás), azok hatását
- azokat a dramatikus konvenciókat, amelyek az alapanyag színpadra állítását segítik
- a színházművészet megközelítésére alkalmas fogalmi készlet elemeit (pl.: játéktér, főszereplő, mellékszereplő, jelenet, fordulat, felvonás)

Legyenek képesek

- színházi megjelenítésre alkalmas helyzetek, problémák felismerésére
- előadások alapanyagául szolgáló alkotások válogatására
- saját csoportja által létrehozott előadások sajátosságainak leírására a megismert fogalmi készlet segítségével
- annak megfogalmazására, hogy a színház milyen eszközökkel gyakorol hatást a nézőre
- a színházi összetevőkről és működésükről tanultak alkalmazására

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga szóbeli vizsgarészből áll

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama

Színházismeret

előadás(részlet) elemzése 10 perc

A vizsga tartalma

A tanuló/csoportja által a vizsgán bemutatott saját produkció egészének vagy részletének felidézése a megismert fogalmi készlet alkalmazásával, a színházi alkotóelemek és azok nézőre gyakorolt hatásnak elemző bemutatása.

vagy

A tanuló a tanár által a vizsgát megelőző félévben előre kiadott legalább öt különböző alapanyaggal (problémák, szituációk, szövegek) ismerkedhet meg. A vizsgán a tanuló szabadon választott alapanyaggal kapcsolatban feltárja, hogy mi az a helyzet, probléma, amely színházi megjelenítésre alkalmas, valamint felvázolja, hogy milyen színházi eszközöket alkalmazna megjelenítésükre, és azok várhatóan milyen hatást gyakorolnak a nézőre.

A vizsga értékelése

Színházi megjelenítésre alkalmas helyzetek, problémák felismerése
A színházi alkotóelemek és azok hatásának ismerete, alkalmazása
A feladathoz kapcsolódó fogalmi készlet ismerete, használata

Továbbképző évfolyamok

7. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a drámai és nem drámai alapanyagú színház jellegzetességeit és különbségeit
- az olvasott dráma és a megjelentetett dráma hatásának különbségeit

- dráma fogalmának színházi (és nem irodalmi) értelmezését
- a nem drámai színház néhány lehetséges formáját (pl.: rítusjáték, táncszínház)
- a színház és a film legfőbb különbségeit
- a drámai színház néhány klasszikus műfajának sajátosságait (komédia, tragédia, realista színmű)

Fejlessze a tanulók

- érzékenységét a jelen idejű színházi élmény befogadására
- érzékenységét a színészi játék, illetve a színházi kifejezés hitelességének felismerésére
- színházi ízlését
- színházi előadás elemző képességét

Ösztönözze a tanulókat

- értékes élő színházi előadások látogatására
- a színházi alapelemekkel való önálló kísérletezésre

Tananyag

A színházművészet sajátosságai

Ezen az évfolyamon elsősorban azt kívánjuk tisztázni, hogy mitől színház a színház, mi különbözteti meg a vele rokon művészeti formáktól, illetve hogy mik azok a jellegzetességek, amelyek a színpadi kifejezés nélkülözhetetlen összetevőit jelentik.

Színház mint a megjelenítés művészete

- Drámai és nem drámai alapanyagú színház
- Az olvasott dráma és a megjelenített dráma hatásának különbségei

Drámai műfajok a színházban

- A komédia dramaturgiája (alapprobléma, történetvezetés, fordulatok, végkifejlet)
- A komédia tere, térhasználati konvenciói
- A jellemkomikum sajátosságai, helyzetkomikum és jellemkomikum összekapcsolódása a komédiában
- A színész munkája a komédiában (az emberi gyarlóságok és az értéktévesztések színészi ábrázolása)
- A klasszikus tragédia dramaturgiája (alapprobléma, történetvezetés, fordulatok, végkifejlet)
- A tragikus szituáció: válsághelyzetek, döntési kényszerek, választási lehetőségek
- A tragikus hős és ellenfele(i), a közöttük zajló küzdelem fázisai, fokozatai, tétje
- A tragikus hős hiteles jelenkori ábrázolásának problémái (a színész eszközei a hősábrázolásra: hogyan jelezhetők a „hős” emberi léptékei, miképp hitelesíthető a jelenben is)
- A realista színmű dramaturgiája (alapprobléma, a történet indokai, okszerűsége, fordulatai, végkifejlete). A történet hétköznapisága és mitikus mélységei
- A realista színház díszlete, jelmeze, tárgyhasználata
- Emberábrázolás a realista színházban: motivációk, kapcsolatok, emberi viszonyok, a színész jellemábrázolása
- Jelenetszervezés (a reális szituációk megjelenítése, valószerűsítése, felépítése, fordulatai, illetve a mindebben megnyilvánuló emberi tartalmak)

Színházi előadás nem drámai alapanyagból

- A rituális játék hagyományai. A tradíció szerepe és funkciója. Rítus a modernkori színházban
- A rítus dramaturgiája, a színpadi eseménysor felépítése, egységei, ezek kapcsolódási módjai
- A színházi előadás szertartás jellegét megteremtő eszközök (rituális tér, zene és ritmus szerepe, tárgyhasználat)
- A szertartásjáték szereplői, a közönség részvétele a rítusban
- A tánc- és mozgásszínház dramaturgiája (a zene előadásszervező szerepe, tétel- és etűd-dramaturgia)
- Mozgásformák, tánc technikák
- A táncszínházi előadó, a mozgásszínházi színész kifejezőeszközei a tánc- illetve a mozgásszínházban

A színház és rokon műfajai

- A film és színház hatásának és befogadásának különbségei
- A tévéjáték és a színház hatásának és befogadásának különbségei
- Az élő és a rögzített előadás

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a drámai és nem drámai alapanyagú színház jellegzetességeit és különbségeit
- az olvasott dráma és a megjelenített dráma hatásának különbségeit
- dráma fogalmának színházi (és nem irodalmi) értelmezését
- a nem drámai színház néhány lehetséges formáját (pl.: rítusjáték, mozgásszínház, táncszínház)
- a színház, a film, a televízió legfőbb különbségeit

- a drámai színház egy-két klasszikus műfajának sajátosságait

Legyenek képesek

- megkülönböztetni az élő, jelen idejű színházi élményt a rutinból született, „holt színházról”
- felismerni a színészi játék, illetve a színházi kifejezés hitelességét
- különbséget tenni egy adott színházi eladáson belül a hatásos és hatásvadász, illetve az ízléses és ízléstelen megoldások között

8. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a színpadi adaptáció fogalmát
- az improvizációból született előadások legfőbb jellegzetességeit
- a drámaszöveg és az előadásszöveg különbségeit
- a húzások, bővítések sajátosságait, a vendégszöveg fogalmát
- a dramaturgia fogalmát
- az előadásokban érvényesülő legalapvetőbb dramaturgiai formákat (hatásmechanizmusokat)
- a felütés (kezdet), fordulat és zárlat (befejezés) fogalmát
- a motívum fogalmát, színházi értelmezését
- a színházi tér fogalmát és formáit
- a színpadformák fogalmát, a legfontosabb színpadformákat
- a játéktér fogalmát és legfőbb jellegzetességeit
- a zaj, zörej és zene színházi szerepét
- dráma fogalmának színházi (és nem irodalmi) értelmezését
- a nem drámai alapanyagú színház fogalmát
- az előadás egységes jelrendszerének szükségességét
- az előadás stílusának fogalmát

Fejlessze a tanulók

- képességét az epikus és a drámai kifejezés megkülönböztetésére
- dramaturgiai érzékenységét
- motívumfelismerő képességét
- improvizációs képességét
- térhasználatát

Ösztönözze a tanulókat

- értékes élő színházi előadások megtekintésére
- a színházi alapelemekkel való önálló kísérletezésre
- színházi tárgyú kiadványok olvasására

Tananyag

A színházi előadás alkotórészei I.

Ezen az évfolyamon a színházi előadás alkotórészeiből kiindulva elkezdhetünk szisztematikusan felépíteni egy színházi szemléletmódot, illetve fogalomkészletet. Az élőben vagy videóról megtekintett előadások kapcsán az előadás egy-egy összetevőjét, alkotórészét tesszük alaposabb vizsgálat tárgyává. Egy-egy részterületre figyelve a színház konkrétabb alkotórészei felől haladunk az elvontabb összetevők felé. Ugyanakkor természetesen a megtekintett előadás egészének megbeszéléséről sem feledkezünk el.

A színházi előadás alapanyaga

- Dráma, adaptáció, „önmagát író” előadás
- Az előadás szövegkönyve

Dramaturgia alapjai

- Beavatkozások a színpadra állított drámába, illetve nem drámai műbe
- Jelenetek elhagyása és átcsoportosítása, összevonása
- Az előadás legfontosabb fordulópontjai, ezek szerepe, megjelenítésük módjai
- Témák és motívumok végigvezetése az előadásban
- Beavatkozások eredeti alapanyagba: húzások és bővítések, vendégszövegek
- A jelenetek közötti kapcsolatok megteremtése
- Az előadás kezdete, vége, felépítése, szervező elvei

A tér

A színházi tér (pl. nagyszínpad, kamaraszínház, stúdió- vagy szobaszínház)
A színpadi forma (a dobozszínpadtól a térszínházi formákig)
Játéktér és nézőtér viszonya, az előadás és közönsége kapcsolata, ezzel összefüggő nézői magatartásmódok
A játéktér (határai, térformái, szintjei, sajátosságai)
Díszletfajták (az üres tértől, az absztrakt és stilizált téren át a valóságábrázolásig és az illúziókeltésig)
Térhasználat (járások, meghatározó irányok és mozgások, hangsúlyos pontok)

Az akusztikai réteg

A zajok szerepe az előadásban, az ismétlődő zajok teremtette motívumok
A zajtól a ritmusig és a zenéig
A zene szerepe az előadásban (felvonásátkötő, aláfestő, hangulatteremtő szerep vagy autonóm funkció)
A zene megjelenési módjai (a bejátszás, illetve az élő zene különféle formái)
A zene stílusa, hangzása, hatása
Zenei motívumok, zenedramaturgiai

A rendező munkája

Az előadás jelrendszerének, kifejezőmódjának meghatározása
Az előadás stílusának meghatározása, stiláris jellegzetességeinek érvényesítése
A rendezői koncepció megjelenítésének eszközei az előadás komplex jelrendszerével
A színészvezetés

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a színpadi adaptáció fogalmát
- az improvizációból született előadások legfőbb jellegzetességeit
- a drámaszöveg és az előadásszöveg különbségeit
- a húzások, bővítések sajátosságait, a vendégszöveg fogalmát
- a dramaturgia fogalmát
- az előadásokban érvényesülő legalapvetőbb dramaturgiai formákat (hatásmechanizmusokat)
- a motívum fogalmát, színházi értelmezését
- a színházi tér fogalmát és formáit
- a zaj, zörejt és zene színházi szerepét
- dráma fogalmának színházi (és nem irodalmi) értelmezését
- a nem drámai alapanyagú színház fogalmát
- az előadás egységes jelrendszerének szükségességét
- az előadás stílusának fogalmát

Legyenek képesek

- megkülönböztetni az epikus és a drámai kifejezést
- felismerni egy előadás működésének, felépítésének legalapvetőbb dramaturgiai jellegzetességeit
- felismerni egy előadás legfőbb motívumait
- felismerni a színházi tér és színpadi formák legfőbb jellegzetességeit, illetve előadásalakító szerepét
- felismerni a zene (illetve egyéb akusztikai elemek) szerepét egy előadás színházi hatásmechanizmusában

9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a színpadi előadásban megjelenő legfőbb metakommunikációs jeleket
- alkat és színészi karakter fogalmát
- a legalapvetőbb színpadi szerepköröket
- a színészi játéktílus fogalmát
- a színpadi műfaj fogalmát és összefüggését a színészi játéktípussal
- a színészi kifejezés legalapvetőbb formáit
- a színészi jelenlét fogalmát
- a színészi karakterteremtés legfőbb jellegzetességeit
- a jelmez fogalmát, legfőbb jellegzetességeit, legfontosabb funkcióit
- a szituációteremtés legfőbb formáit
- a színpadi feszültség fogalmát, a színpadi feszültségteremtés legalapvetőbb formáit

- a rendezői koncepció fogalmát
- a színész és rendező közös munkájának alapvető formáit
- a színházi stílus fogalmát

Fejlessze a tanulók

- képességét, hogy egy előadás hatásmechanizmusában felismerjék a nonverbális és metakommunikációs jeleket
- képességét, hogy érzékeljék a színészi alkat és a megjelenített karakter kapcsolatát
- képességét, hogy a színész által megjelenített karakter legfőbb jellemzőit felismerjék, ugyanakkor érzékelje azokat az alapvető – színészi eszközöket is, amellyel a figurák jellemzése történik
- képességét, hogy felismerjék a színészi játék intenzitását, a színészi jelenlét erejét
- képességét, hogy a színészi játéktílus műfajokkal összefüggő legalapvetőbb sajátosságait felismerjék
- képességét, hogy érzékelje egy előadás legerősebb feszültségpontjait, lássa a feszültségkeltés legalapvetőbb formáit
- képességét, hogy felismerjék egy-egy szituáció legfőbb jellegzetességeit, a benne megjelenő problémák összetevőit, a – problémáikhoz való különféle emberi viszonyok sajátosságait
- képességét, hogy érzékelje egy-egy jelenetben, illetve az egész előadásban a meghatározó emberi viszonyokat, illetve azt, hogy – milyen viszonyrendszer működteti az egyes jelentekeket, illetve az előadás egészét
- képességét, hogy érzékelje egy-egy előadás legfőbb válságpontjait, legfontosabb fordulatait
- képességét, hogy felismerjék egy-egy előadás legalapvetőbb stílusjegyeit

Ösztönözze a tanulókat

- értékes élő színházi előadások megtekintésére
- saját színházi előadás létrehozására
- színházi tárgyú szakirodalom olvasására

Tananyag

A színházi előadás alkotórészei II.

Ezen az évfolyamon folytatódik a színházi előadás alkotórészeinek áttekintése. Ez tovább építi a tanulók színház szemléletmódját és fogalomkészletét. Ezen az évfolyamon az élőben (vagy videóról) megtekintett előadások kapcsán főként a szereplő, a színész munkáját, annak összetevőit tesszük alaposabb vizsgálat tárgyává. Ugyanakkor természetesen a megtekintett előadás egészének megbeszéléséről sem szabad továbbra sem elfeledkezni.

Nonverbális és metakommunikációs jelek a színész játékában

- A testtartás, a mimika, gesztusok mint a színészi kifejezés alapjai
- A jellegzetes mozdulatok, mozgások, mozgásformák kifejező ereje
- A térköz jelentésteremtő funkciója
- Hangszín, hanghordozás
- A metakommunikációs jelek hitelesítő vagy átértelmező szerepe

Színészi játék

- Alkat és színészi karakter
- Színpadai szerepkörök
- Egyes tradicionális színházi műfajokhoz tartozó színészi játéktílusok
- A színész munkája a stílizációtól, az illusztráción át az átélésig, illetve az eltartott, ironikus játékmódig
- A színészi jelenlét
- Színészi szerepformálási módok

Jelmezek

- A színházi öltözet formái (az utcai ruhától a jelmezig)
- A jelmezek kor- és helyszínelző szerepe
- Színek és formák a jelmezekben
- A jelmezek karakterábrázoló képessége
- A szereplők csoportosítása az öltözetük alapján
- Hierarchia, státusz, viszony megjelenése a jelmezben
- Átöltözések, jelmezváltások
- Álöltözetek, álarcok, maszkok

Szereplők a jelenetekben

- Kapcsolat- és szituációteremtés a színészi játék segítségével
- A jelenet folyamata, ritmusa, ritmusváltásai
- Válságpontok, fordulatok a jelenetben, ezek kifejezőmódjai
- A feszültségkeltés színészi és rendezői eszközei
- Emberi erőterek és ezek változása a jelenetben

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a színpadi előadásban megjelenő legfőbb metakommunikációs jeleket
- alkat és színészi karakter fogalmát
- a legalapvetőbb színpadi szerepköröket
- a színészi játéktípus fogalmát
- a színpadi műfaj fogalmát, és összefüggését a színészi játéktípussal
- a színészi kifejezés legalapvetőbb formáit
- a színészi jelenlét fogalmát
- a színészi karakterteremtés legfőbb jellegzetességeit
- a szituációteremtés legfőbb formái
- a színpadi feszültség fogalmát, a színpadi feszültségteremtés legalapvetőbb formáit
- a rendezői koncepció fogalmát
- a színész és rendező közös munkájának alapvető formáit
- a színházi stílus fogalmát

Legyenek képesek

- egy előadás hatásmechanizmusában felismerni a metakommunikációs jeleket
- érzékelni a színészi alkat és a megjelenített karakter kapcsolatát
- felismerni a színész által megjelenített karakter legfőbb jellemzőit
- érzékelni azokat az alapvető színészi eszközöket is, amellyel a figurák jellemzése történik
- felismerni a színészi játék intenzitását, a színészi jelenlét erejét
- felismerni a színészi játéktípus műfajokkal összefüggő legalapvetőbb sajátosságait
- érzékelni egy előadás legerősebb feszültségpontjait, elkülöníteni a feszültségkeltés legalapvetőbb formáit
- felismerni egy-egy szituáció legfőbb jellegzetességeit, a benne megjelenő problémák összetevőit, a problémáihoz való különféle – emberi viszonyok sajátosságait
- érzékelni egy-egy jelenetben, illetve az egész előadásban a meghatározó emberi viszonyokat, továbbá azt, hogy milyen – viszonyrendszer működteti az egyes jeleneteket és az előadás egészét
- érzékelni egy-egy előadás legfőbb válságpontjait, legfontosabb fordulatait
- felismerni egy-egy előadás legalapvetőbb stílusjegyeit

10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a színházi fogalomkészlet alkalmazásának lehetőségeit egy-egy konkrét előadás elemzésében

Fejlessze a tanulók

- színházi előadás elemző képességét
- képességét az előadás dramaturgiai működésének felismerésére
- képességét a színházi előadás alkotórészeinek felismerésére
- képességét a színházi előadás kifejezőmódjának és jelrendszerének felismerésére
- képességét a rendezői koncepció és jelentésének felismerésére

Ösztönözze a tanulókat

- értékes élő színházi előadások megtekintésére
- a megtekintett előadás során szerzett élmény elemző feldolgozására
- saját színházi előadás létrehozására
- színházi tárgyú szakirodalom olvasására

Tananyag

Színházi előadások komplex elemzése

Ezen az évfolyamon szintetizáljuk az eddig szerzett ismereteket. Ezért a középpontban egy-egy élőben vagy videóról megtekintett előadás komplex megbeszélése áll. Így a diákok tapasztalatokat szerezhetnek arról, hogy ismereteik alkalmasak színházi előadások elemzésére, értelmezésére, értékelésére.

A komplex elemző beszélgetésekben az alábbi szempontokat érdemes használni. Természetesen a konkrét elemzett előadás alapján kell eldönteni, hogy mik azok a szempontok, amelyek az adott előadásban fontosak, lényegesek, illetve melyek azok, amelyek annyira lényegtelenek az adott előadás működése szempontjából, hogy szóba sem kell őket hozni.

Elemző beszélgetések előadásokról

Az alapanyag

Az alapanyag természete (dráma, adaptáció, nonverbális anyag)
Az alapanyag stílárís, műfaji, dramaturgiai sajátosságai, ezek hatása az előadás megformálására

Dramaturgia

Színházi szövegekönyv: változtatások az alapanyagon (húzások, betoldások, vendégszövegek – ezek alkalmazásának célja)
Az előadás felépítése, szervező elvei, a jelenetek logikai kapcsolata
Az előadás kezdete, ennek hatása a nézői befogadásra
Az előadás legfontosabb fordulópontjai, ezek szerepe
Az előadás zárása, ennek hatása a nézői befogadásra

A tér

Az előadás színházi tere (a nagyszínpadtól a szobaszínházig)
A színpadi forma (a dobozszínháztól a térszínházi formákig)
Előadás és közönség kapcsolata, ennek hatása a nézői befogadásra
Játéktér és díszletvilág
Az előadás térhasználata (kitüntetett pontok, ezekhez kapcsolódó akciók, motívumok, figurák; meghatározó térirányok és mozgások, ezek jelentése)

Tárgyak, kellékek

A tér berendezésének szerepe a játékban
Az előadás legfontosabb tárgyai, kellékei (ezek kiemelésének lehetőségei, illetve a hozzájuk kapcsolódó jelentések)
Az egyes figurák kapcsolata a tárgyakkal, kellékekkel, ennek jelentése és hatása
Állandó vagy változó tárgyak, kellékek; ezek funkciói és funkcióváltásai
A tárgyak, kellékek „útja”, az így keletkező motívumok
A tárgyak, kellékek összefüggése az előadás más elemeivel, hatása a játékstílusra

Zajok, zenék

Az előadás akusztikai rétege, a zajok, zenék jelentősége az előadásban
Az ismétlődő zajok, zenék, illetve a belőlük születő motívumok, ezek hatása az előadás jelentésére
Az előadásban megszólaló zajok, illetve zenei stílus(ok) – ezek illeszkedése a játékstílushoz
A zene funkciói (átkötő szerep, hangulatteremtő szerep, dramaturgiai szerep, önálló alkotórész)
A zene és az előadás műfajának összefüggései

Jelmezek

A színpadon megjelenő öltözetek kort, illetve helyszínt meghatározó szerepe
Színek és formák, a köztük lévő kapcsolat, hatásuk az előadás hangulatára, jelentésére
Az egyes szereplők öltözete, ruhájuk színe, formája, szabása, ezek jellemző ereje
Átöltözések, ruhaváltások, ezek funkciói
A szereplők csoportjai öltözékük alapján, a jelmezek hierarchiát, státusz, viszonyokat közvetítő szerepe
A jelmezek kapcsolata az előadás más alkotórészeivel, viszonyuk a térrel, hatásuk a szereplők viselkedésére, az előadás játékstílusára

A szereplők jellemzése szavak nélkül

Amit még az előtt tudunk az egyes figurákról, hogy megmozdulnának, megszólalának
Álarcok, maszkok használata, az arcfestés szerepe, ezek hatása a nézői elvárásokra, összefüggésük az előadás műfajával, stílusával
A szereplők alkata, az egyes figurák testtartása, ezek szerepe a jellemzésben
A szereplők arca, arckifejezése, mimikája, ennek hatása a jellemzésre
A szereplők jellegzetes mozdulatai, gesztusai, ezek összefüggése az előadás játékstílusával
A metakommunikációs jelzések „üzenetei” a szereplők viszonyáról, kapcsolatuk jellegéről, változásáról

A mozgások szerepe az előadásban

Megkomponált mozgások, koreografikus részletek, ezek összefüggése az előadás más kifejező eszközeivel
A mozgások hatása az előadás hangulatára, az egyes figurák jellemzésére, a produkció stílusára

Színészi játék

Az előadás műfajának, stílusának hatása a színészi munkára
Az adott előadás játékstílusának hatása a színész játékára
A színész mimikája, gesztuskészlete
A színész hanghordozása, beszédmódja
A színész metakommunikációs jelzéseinek erősítő, gyengítő vagy átértelmező szerepe

A színész figura átteremtő eszközei

Színészi „létezmódok” (az átéléstől az alak pszicho-fizika jellemzésén át a szerep és a színész közti távolság érzékeltetéséig)

Az előadás stílusa

A jelenetek szervező elvei

Az előadás leghangsúlyosabb mozzanatai (jelenetei, előadásrészletei)

A rendezői koncepció, ennek kifejtése az előadásban

Az előadásban megjelenő színházi eszközök, kifejezésmódok

Az egyes elemek, színházi alkotórészek rendszerbe szervezése

Követelmények

A tanulók ismerjék

– a színházi fogalomkészlet alkalmazási lehetőségeit egy-egy konkrét előadás elemzésében

Legyenek képesek

– színházi előadás elemzésére

– az előadás dramaturgiai működésének felismerésére

– a színházi előadás alkotórészeinek felismerésére

– a színházi előadás kifejezésmódjának és jelrendszerének felismerésére

– a rendezői koncepció és jelentésének felismerésére

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

– a színházművészet legfontosabb kifejezőeszközeit (pl.: szövegmondás, mozdulat, gesztus, mimika, akció, zenei- és látványelemek),

– a műfaji, stílusi, illetve formai konvenciórendszereknek a legfontosabb sajátosságait, felhasználási lehetőségeit,

– a konkrét előadások elemzésében, értelmezésében felhasznált fogalmakat (pl.: drámai formák, színházi műfajok, színpadtípusok, játéktípusok), azok meghatározásait, kapcsolódásukat,

– az előadás alkotóelemeinek hatásmechanizmusait, azok miként befolyásolják a nézői élményt, hogyan szolgálgják az előadás jelentését.

Legyenek képesek

– egy-egy színházi előadás meghatározó alkotóelemeinek (pl.: alapanyag, tér, jelmez, zene, világítás, színészi játék), ezek sajátosságainak, kapcsolódási módjának felismerésére

– a színházi előadás vizsgálatára, értékelésére a benne érvényesülő (műfaji, stílusi, illetve formai) konvenciórendszer szerint

– saját színházi tevékenységében – a megismert fogalmi készlet alapján – tudjon érvelni az általa kidolgozott elképzelések, megoldások mellett

– egy-egy színházi előadás átfogó értékelésére, eljutni az előadás jellemzőinek leírásától, összetevőinek elemzésétől a színházi műalkotás értelmezéséig

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészből áll

A vizsga tantárgya és időtartama

Színháziismeret

írásbeli (a vizsgát megelőzően elkészítve)

szóbeli 15 perc

A vizsga tartalma

Írásbeli vizsga

Előadáselemző dolgozat (5-8 oldal)

Szabadon választott – a vizsga évében – készült előadás elemző bemutatása. A dolgozatot a továbbképző utolsó évfolyamának szorgalmi ideje alatt, a második félévben kell elkészíteni, és a művészeti záróvizsga napját megelőzően tízenöt nappal kell a tanulónak leadnia a vizsgát szervező intézménynek.

A dolgozatnak ki kell térnie:

– az irodalmi alapanyag és a dramaturgiai munka jellegzetességeire

– a tér és a térhasználat sajátosságaira,

- a jelmezek jellegére és funkciójára
- a tárgyak, kellékek szerepére
- az esetleges akusztikai elemek (zene, zörejek) sajátosságaira, funkciójukra
- az előadás felépítésére, ritmusára
- az emberi viszonyok sajátosságaira, azok ábrázolásának módjára
- a megjelenő karakterek sajátosságaira, ezek ábrázolására

vagy

Tanulói portfólió (dosszié)

Egy – a vizsga évében készült – előadás létrejöttének különböző fázisait (pl.: olvasópróba, díszlettervek, rendezőpéldány) vagy a bemutatást követő véleményeket (pl.: kritikák, a közönség reakciói, média megjelenés) gyűjti össze és strukturáltan tartalmazza. A portfólióba bekerülhet minden írásos, képi és egyéb dokumentum, mely az előadással kapcsolatba hozható.

A portfóliónak kihagyhatatlan része a dokumentumokhoz kapcsolódó, tanulói reflexiók, melyek a készítő nézőpontját, tanulási útvonalát jelenítik meg.

A portfóliót a továbbképző utolsó évfolyamának szorgalmi ideje alatt, a második félévben kell elkészíteni, és a művészeti záróvizsga napját megelőzően tízenöt nappal kell a tanulónak leadnia a vizsgát szervező intézménynek.

Szóbeli vizsga

Az előadáselemző dolgozat vagy a portfólió megvédése a vizsgabizottság által megfogalmazott kérdések alapján.

Szemponjtjai:

- a szövegkönyv, a dramaturgiai munka jellegzetességei
- a tér és a térhasználat sajátosságai
- a jelmezek jellege és funkciója
- a tárgyak, kellékek szerepe
- az akusztikai elemek (zene, zörejek) sajátosságai, funkciói
- a világítás módja és hatása
- a színészi karakterábrázolás jellegzetességei
- az emberi kapcsolatok ábrázolásának módja
- az előadás felépítése, ritmusa
- a jelenetszervezés sajátosságai
- a rendezői koncepció megjelenésének módjai
- az előadás stílusa, műfaja
- a színházi előadások különböző közreműködőinek szerepe az előadás létrejöttének folyamatában

A vizsga értékelése

Az elemzéshez, értelmezéshez kapcsolódó fogalmak ismerete, alkalmazásuk a választott színházi előadásra

Szemponatok és a fogalmak közötti összefüggések ismerete

A téma szóbeli vagy írásbeli kifejtésének képessége

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Tévé, videó- vagy DVD-lejátszó

Színházi előadások videofelvételei